

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קי"ד | פרשת שמות | תשפ"ג

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
כניסת השבת	איאת השבת	בגומם	כניסת השבת	איאת השבת	בגומם	כניסת השבת	איאת השבת	בגומם	כניסת השבת	איאת השבת	בגומם	
16:20	17:36	18:14	16:34	17:37	18:10	16:32	17:41	18:03	17:15	16:01	17:32	

השבוע בגליון: **חשיפה:** לאיזה תלמיד נתן הרמב"ן קמיע... ולאיזה מטרה, ומה השיב לרבו | עמ' ל"ב
סגולה: אמירת תהלים ובפרט בימי השובבי"ם | עמ' ב'
אקטואליה: האם יש דין גזל בשינה? | עמ' ט"ו

יריעה מורחבת ומוגדלת לרגל הילולת מרן האביר יעקב זצוק"ל | עמ' כ'-כ"א

פנינים ואמרות | פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

מדוע לא התפלל משה שירפא אותו ה' מכבודות הפה

כי כבד פה וכבד לשון אנכי (ד, י). כתב הרמב"ן ע"ה על משה רבנו ע"ה שהיה כבד פה וכבד לשון, ולא הפציר בתפילה שירפא דיבורו ותסור ממנו כבודות הפה. וביאור הדבר, כי הכבודות באה למשה מתוך מעשה נס שהיה עמו בהיותו ילד קטן אצל פרעה (שמו"ר א כו), וכיון שכן, רצה להשאיר את זכר אותו הנס עמו לתמיד, לפיכך נוה היה לו להישאר כבד פה ולשון כדי לזכור תמיד את חסד ה' עמו. רמב"ן - בפרשתנו

'מטה' מן השמים

מה זה בידך ויאמר משה (ד, ב). בשפת אמת ליקוטים תמה, היתכן שאחזו מטה בידו, הרי ה' אמר לו לחלוץ את מנעליו, וכל שכן שאינו מן הראוי שיחזיק מטה בידו! לכן מחדש השפת אמת, כי באמת לא היה מטה בידו של משה, אלא הקב"ה עשה נס והזמין מטה לתוך ידו, ועל כן נקרא 'מטה האלקים', כי ניתן לו משמים! ובוהו מפרש גם כן את הפסוק: "ואת המטה הזה תקח בידך, אשר תעשה בו את האותות", וקשה מדוע צריך ציווי על כך, הרי פשיטא שבכדי לעשות את האותות צריך להביא עמו מטה?

לעולם ימכור קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו

של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא (ג, ה). הנה איתא (שבת קכט, א) לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו ע"ש. וצריך להבין למה נקט דוקא למכור קורות ביתו, ולא נקט רהיטי ביתו או שאר דברים, וגם למה צורך המנעלים חשוב כל כך. אלא הפירוש הוא, כי קורות ביתו של אדם, הם הפסק בינו ובין השמים, ומנעלי רגליו הם הפסק בינו ובין הארץ, לכן טוב לו לאדם שימכור קורות ביתו, כלומר שיבטל ההפסק אשר בינו ובין השמים היא הרוחניות, ויקח מנעלים לרגליו, לעשות הפסק בינו ובין הארציות והגשמיות. ובוהו יש לומר, כאן כיון שהוא אדמת קודש, אדרבה אמר לו "של נעליך מעל רגליך" כי אדרבה צריך להיות לאדם דביקות עם הקדוש. וזהו הענין בבית המקדש הולכים יחיפי רגלים כיון שהמקום הוא אדמת קודש, וכן מרומז "אדמת קדש הוא" גימט' בית המקדש. ישא ברכה (להרה"ק ממודזיץ) בפרשתנו

אלא כיון שהיה זה מטה משמים, הוצרך לקבל רשות מפורשת מהש"ת שיוכל לקחתו עמו. ומסיים: "כך נראה לפי הפשוט".

לפי חידושו של השפת אמת יש לפרש כמין חומר, מה שאומרים בהגדה של פסח: 'ובאותות' זה המטה. כי אין הכוונה רק לאותו שנעשו על ידי המטה, אלא אף המטה עצמו הוא אחד מן האותות, כי נברא על ידי נס לתוך ידיו של משה. וזהו שממשיך: 'כמה שנאמר: ואת המטה הזה תקח בידך' וגו', והראיה היא כמו שביארה שפת אמת, דכיון שהיה מטה של נס, הוצרך רשות מיוחדת לקחתו.

שיח הפרשה (להגה"ח רבי חיים יצחק שוורץ זצ"ל)

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' ל"ב

פניני אביר יעקב | עמ' ו'

כוחה של קבלה אמיתית בעבודת ה'

וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֵנו אֱתוֹ כֵּן יִדְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וְיִקְצֹעַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (א, יב). וברש"י וכאשר יענו אותו. בכל מה שהם נותנין לב לענות, כן לב הקב"ה להרבות ולהפריץ.

מכאן לימוד לכל אדם, לבל יתבהל לאמור איך נוכל לנצח את היצה"ר שהוא הר גבוה וקשה, ולהביקיע את חומות הברזל המונעים את האדם להשיג את שלימותו. אלא ישיב אל לבו כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וא"כ תיכף כשנדבה אותו לבו להתקדש, תיכף באה בו כל הקדושה מכל המעשים שהוא עתיד לעשות ונהפך לו לב אחר, ושוב אין להשוות עצמו קודם הקבלה ולאחר הקבלה.

והדברים ק"ו מהמצרים, אם במה שהיו נותנים המצרים לבם לענות אותם, ניתוסף בישראל כח לפרות ולרבות עד שלבשו צורה אחרת שלא נשמעה כמוה שכולם יחד ילדו ששה בכרס אחד, על אחת כמה וכמה, איש שנותן דעתו להתקדש, ומקבל עליו באמת עול תורה ועול מצוות, שנשתנה תיכף מהותו וצורתו ונהפך לאיש אחר,

את הדבר העתיק השני, ולכן העצה היחידה היא "היאספו", וכמו שאמר היהודי הקדוש מפשיסחא זצ"ל שאם כל עם ישראל היו נותנים כל אחד לדעתו את ידו, היו ידי כולם ליד אחת גדולה שהיתה מגיעה עד כסא הכבוד.

וכן איתא באור החיים הקדוש בפרשת בחוקותי (ויקרא כו, ו) "ונתתי שלום בארץ", וקודם לזה כתוב: "וישבתם לבטח בארצכם", ופי' שם שבכדי שתשבו בשלום בארצכם, צריכים לראות שיהיה שלום בארץ גופא בין היהודים עצמם (עיי"ש), ולא יעזור שום דבר אחר, רק מה שאמרו חז"ל (בתנחומא פר' נצבים): אין ישראל נגאלים עד שיהיו כולם באגודה אחת, ולכן אמרו חז"ל (בשבת ק"ח ע"ב) שאלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, כי שבת הוא רזא דאחד, ושבת הוא זמן מוכשר להתאגד ולהתאחד, וכשיש איחוד בעם ישראל גרם הדבר שיתהוו פירוד בין האומות ולא יוכלו להתאחד להרע ולהצר את ישראל.

מנחת ישראל – בפרשתנו (להג"ד ישראל מנחם קיהן זצ"ל רב דביהמ"ד קהל חסידים בת"א)

וכמו שאמרו ז"ל (רות רבה פר' ג) ברות המואביה, כיון שנתנה דעתה להתגייר השווה אותה הכתוב לנעמי. אך כל זה, באם הקבלה היא מעומק הלב באמת, כי לא לפניו חנף יבוא.

שם משמואל (יא"צ כ"ד טבת) בפרשתנו

ב' דברים עתיקים מצא בארץ הקודש - 'כותל המערבי' ושנת חנים'...

לא תאספון לתת תבן לעם (ה. ז).

לכאורה למה כתיב בא' ולא ב'ואו" כמשפט הלשון, וידוע מה שפירש הרה"ק רבי דוד מלעלוב זצ"ל שפרעה גזר שבני ישראל לא יתאספו יחד, כי ידע שבהתאספות ישראל תלויה גאולתן.

בענין זה מספרים שפעם חזר יהודי לעירו מביקור בארץ ישראל, וכששאלו אותו שם מה ראה בארץ, ענה שראה שני דברים עתיקים, את הכותל המערבי ושנת חנם, שהיא לצערנו ג"כ דבר עתיק שקיים מאז חורבן ביהמ"ק, והא בהא תליא שהרי זה שיש לנו רק כותל מערבי ולא ביהמ"ק שלם הוא מפני שעוד לא עקרנו מתוכנו

סגולת השבוע

סגולת אמירת תהלים ובפרט בימי השובבי"ם

סגולה נפלאה אומר הגה"ק רבי אליעזר פאפו זצ"ל בספרו פלא יועץ (ערך תהלים), וזה לשונו: "ויש קבלה מאנשי שם הקדושים שמי שיש לו איזה דחק השעה או צער, או שהוא מהלך בדרך או עובר בים או בנהרות, יקרא כל התהלים בכל יום בלי הפסק בכוונה והכנעה, ויראה נפלאות, וזה בדוק ומנסה" עכ"ל. ומוסיף (שם) הפלא יועץ: "ומה גם אם קורים אותם ברבים שיתעלו, המה יעלו לרצון יותר מהעוסק בנגעים ואהלות ביחיד. וכתבו שהרגיל בספר תהלים דוחה כל מיני פורענות ופגעים רעים, מעליו ומעל בני ביתו ומעל משפחתו ומעל כל בני דורו, ומגלגל עליהם כל מיני שפע ברכות וטובות והצלחות" עכ"ד. כן מפורסם מצדיקי הדור תלמידי מרן הבעש"ט ז"ע על הפסוק שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים (קו, ב) "מי ימלא גבורות ה' - ישמיע כל תהילתו" מי שרוצה לשבר הגבורות והדינים, כי ימלא הוא מלשון המולל מלילות (ביצה יב): שפירושו שוחק ומפרק, אז "ישמיע כל תהילתו" - היינו שיגמור כל ספר תהלים, עכ"ד (הובא באגרא דפרקא אות שמ"ח, ובתשואת חן פ' ויגש בשם הר"ז; ועוד).

אף הגה"צ פוסק הדור המהרש"ם מבערזאן רמז לסגולה זו בתשובתו (ש"ת מהרש"ם ח"ב סי' רס"ד) לשואל אחד, שביקש כפרה על חורבן וביזוי בית מדרשו, והשיב להם שיעוררו רחמי שמים על ידי "שיתאספו כולם יחד ויאמרו כל תהלים בלא הפסק כלל, וגם הפסוקים ויהי רצון לא יאמרו בין ספר לספר אלא אחר גמר כל תהלים כי כן מקובל מרבינו הבעש"ט... מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהילתו, והשם הטוב יכפר בעדם" עכ"ל. הסבר נפלא אמר בזה הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זצ"ל, כאשר ספרו לפניו שבשם איש אחד שמסיים בכל יום ספר תהלים, העיר, אם בחצי הספר נאמר "ויפתוהו בפיחהם ובלשונם יכזבו לו" (תהלים עח) (דהיינו שיכולים לרצות בזה את ה', ולעורר רחמי וחסדיו) מי שגומר 'כל התהלים' על אחת כמה וכמה (שיח שרפי קודש).

בריש פרשתנו כתבו רבים לרמז על התועלת של אמירת תהלים בימי השובבים הבאים לקראתינו, ונצטט מתוך הספר קול דוד (להקדוש רבי דוד פתחיה ויינשטוק הי"ד, תלמידו של הגה"ק רבי מאיר אריק זצ"ל). וכה כתב:

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו" (א, א). איתא בספה"ק (ראה דברי יחזקאל ועוד) כי סופי התיבות של הפסוק ואלה שמות בני ישראל הבאים הוא תהלים, וראשי תיבות של שמות בני ישראל הבאים מצרימה הוא השוב"ם, ובא הכתוב לרמז לנו בזה, על פי מה דאיתא בש"ה הקדוש ריש פרשה זו שמביא בשם הקדמונים כי הימים האלו, דהיינו כל משך הפרשיות אלו שובב"ם ת"ת מסוגלים הם לתשובה ולחפילה, ויש לומר שזה הטעם שרמז הכתוב תיכף בתחילת הפרשיות שובב"ם ת"ת ענין התשובה, וגם תהלים כי נודע כי אמירת תהלים מעוררת מאד את האדם לתשובה ולדביקות בהש"ת.

ונסיים במה שמסופר (עולמו של חסיד עם תר"פ), בשנת תשי"ג כשצוור היהודים סטאלין ימ"ש עינה וייסר את יהודי ברית המועצות עד שהגיעו מים עד נפש, ארגן הרה"צ רבי מנחם מנדל גפנר מירושלים משמרות תהלים, וכשדגש מיוחד שיאמרו כל ספר תהלים ברציפות. ואכן פעל אז גדולות ונצורות, עד שהגיע הידיעה ביום הפורים שסטאלין מת, והיתה שמחה וששון ליהודים. באותם הימים התפרסמה אמרתו של אחד מקברניטי האומה, הגאון רבי יצחק זאב סלובייציק הרב מבריסק זצ"ל, שהתבטא בקצרה ובפסקנות: "סטאלין - האט ר' מנדל אוועק געלייגט..." (-את סטאלין הכריע רבי מנדל...).

הילד התחיל לאכול דרך הפה! אנחנו עומדים ומשתאים ומודים לה, ולא יודעים איך 'לאכול' את זה. הילד שלנו, שהרגיל אותנו ללכת אחריו ולנגב ולהחליף לו בגדים, ושוב ושוב להתמודד עם הריח ועם הלכלוך, הפסיק עם כל ההצגה הזאת.

אין הקאות! אמנם הוא עדיין צריך ישועה גדולה, עדיין מחכים שיאכל יותר עד שיאכל לגמרי כאחד האדם, ואנחנו מקווים שבזכות החיזוק שיקבלו קוראי העלון, תהיה לו רפואה שלמה, אבל התפנית הגדולה לטובה אירעה אז, ביום ראשון כ"ד באדר ב'.

האם היתה זו דווקא התפילה שבאותם רגעים, שבקעה רגיעה? ואולי היתה זו התפילה מיום הפורים, שהיה רק כמה ימים לפני כן? כדי להאיר לנו כי אכן התפילה שבאותם רגעים התקבלה, אכן זכינו להארה נפלאה נוספת. ב"ד בכסלו זכינו לחבוק תינוק, בן בריא ושלם. הברית היתה בכ"א בכסלו תשפ"ג, תשעה חודשים מיום ליום, מאז אותה שוועה אמיתית מעמקי התהום, מיום כ"א באדר ב' תשפ"ב.

אכן. זכינו לראות ישועות גדולות.

(גל השגחה פרטית)

ותחיינ את הילדים: התפילה שבקעה רגיעה בעת שקיבלה קיתונות של עלבונות...

"איך את מתנהגת?" היא קראה לעבר אשתי, "איזו אמא מזניחה שאת! נותנת לילד שלך להקיא בלי לטפל בו! ראינו מה זה?" היא צעקה עוד פעם ועוד פעם, לעיני עשרות בני אדם שגדשו את האזור. אשתי לא ידעה היכן לשים את פניה. היא הרגישה שדמה נשפך כמים, וכמו הארה משמים הבזיקה בה. עכשיו זה זמן גדול! תבקשי!

מה תבקשי? היא בעצמה לא ידעה מה לבקש מבורא כל עולמים, ורק אמרה מלב נשבר ונדכה, מעומק העלבון והצער: "ריבוננו של עולם, תשלח לנו ישועות גדולות! ישועות גדולות!" זה מה שהיא ביקשה: "ישועות גדולות!"

זכינו לכמה ילדים בריאים, ובילד אחד חכם וחמוד הסובל מבעיה רפואית של אי ספיקת כליות. כליותיו אמנם עובדות, אך הן פועלות ברמה של עשרים אחוז בלבד. כדי להתמודד עם הבעיה, הוא מטופל בתרופות וזקוק לטיפולים שונים.

אחת מתופעות הלוואי של מחלה זו היא חוסר תיאבון חמור והקאות. כשהילד הגיע לגיל שנה, הוא הפסיק לגמרי לאכול דרך הפה. רק מים הוא הסכים לשתות. בליט ברירה התקינו לו פג – האכלה ישירה לתוך הקיבה, אך יחד עם זאת הוא המשיך לסבול מהקאות. אם קרה שהוא התגרה מדבר מאכל וטעם משהו, אחרי זמן קצר הוא היה מקיא כמויות גדולות, של כל מה שנכנס לגופו בשעות האחרונות.

ביום חמישי כ"א באדר ב' תשפ"ב, שהתה עמו אשתי בבית החולים, משום דלקת ריאות שעבר. הוא היה אמור להשתחרר באותו יום, אבל השחרור התעכב מפני שחיכו לתוצאות חזרות של בדיקות הדם. אשתי יצאה לטייל אתו, והגיעה למבנה של מכון הלב, שם חיכו עשרות אנשים לתורם. היא טיילה עם הילד, ולפתע הוא התחיל להקיא.

היא הכירה את התופעה ולא התרגשה. כאשר ההקאה מתרחשת, אין מה לעשות.

צריך לחכות שהכול יצא, ואז להחליף לו בגדים. הילד הקיא והקיא, ואשתי פשוט חיכתה לשלב הבא. אמנם המראה אינו סימפטי בכלל, אבל זאת היא השגרה שאנחנו מכירים.

בין הממתנינים היתה אישה, שלא יכלה לשאת את המראה הזה. היא לא הבינה שלפניה ילד חולה, שהקאה אצלו היא תופעה קבועה. היא ראתה ילד מקיא, שכואב לו ומלוכלך לו, ולידו עומדת האישה שמכונה אמא שלו, ואינה עושה דבר.

"איך את מתנהגת?" היא קראה לעבר אשתי, "איזו אמא מזניחה שאת! נותנת לילד שלך להקיא בלי לטפל בו! ראינו מה זה?" היא צעקה עוד פעם ועוד פעם, לעיני עשרות בני אדם שגדשו את האזור. אשתי לא ידעה היכן לשים את פניה. היא הרגישה שדמה נשפך כמים, וכמו הארה משמים הבזיקה בה. עכשיו זה זמן גדול! תבקשי!

מה תבקשי? היא בעצמה לא ידעה מה לבקש מבורא כל עולמים, ורק אמרה מלב נשבר ונדכה, מעומק העלבון והצער: "ריבוננו של עולם, תשלח לנו ישועות גדולות! ישועות גדולות!" זה מה שהיא ביקשה: "ישועות גדולות!" ביום ראשון הבא, הילד מבקש אוכל. הוא מקבל. הוא בולע. עוברות שעה ושעתיים, והוא לא מקיא. בהמשך היום הוא טועם עוד משהו, והוא לא מקיא.

מן הפנים משיתהו: ישועה פלאית לאברך הלן בעומקה של תורה וחי בצמצום נורא...

ברגע שנהג המונית עצר בתחנה, חלף על פנינו האוטובוס השלישי גדוש בנוסעים בשאגת צמיגים. זה היה כמעשה שטן, האוטובוס המשיך לדרוכו. אין לנו סיכוי להשיג אותו, שבת המלכה מתקרבת והברירה היחידה העומדת בפנינו מעציבה ומאכזבת כל כך. התכנית על שבת נעימה וישיבה רוגעת במרפסת מול נוף הים, הלכה והתרחקה מאיתנו. בצעדים איטיים פסענו לכיוון ביתנו. במקום להגיע לדירת נופש ולאזור בלתי מוכר אנו שבים לביתנו ועלינו להתכונן לשבת כרגיל. התקשרנו לבעלי הדירה וסיפרנו להם את קורות השעה האחרונה. הזוג הצעיר הופתע לשמוע שאנו לא מגיעים. 'חבל, טרחנו להכין דירה נקייה ויפה', אמרו, משתתפים בצערנו. אמרנו להם: 'אין ספק שהכל לטובה גם אם לא רואים כלום'. אלא שלא ארך זמן וידענו היטב מדוע.

כבר מזמן תכננו שבת משפחה בקריה החסידיית בחיפה ההולכת וגדלה. זכינו, ברוך ה', למשפחה גדולה, רוב הילדים שלנו נשואים וכולם מתגוררים מחוץ לעירנו, כך שאנחנו מארחים מדי שבוע את משפחות ילדינו על טפן לשבת שלמה על כל המשחמט: הכנת סעודות שבת מלכותיות, הצעת מיטות ונקיון הבית אחרי שהאורחים שבים לבתיהם. שבתות אלו מהנות עד מאד אך גם מעייפות. שבת אחת שקטה – תתאים לנו מאד.

ביום רביעי שוחחנו עם קרובי משפחה נדיבים מחיפה. הם הסכימו לתת לנו את דירתם הקטנה בעלת מרפסת הצופה אל הים. בחמישי ארגנתי את סעודות השבת בקופסאות מוקפאות ואטומות הרמטית, וביום שישי כששבת מן העבודה ארזתי מזוודה ויצאנו לדרך. אמרו לנו שהתחבורה מעירנו לחיפה נוחה מאד. שלושה אוטובוסים יוצאים מדי יום שישי לכיון הקריה החרדית, הדרך לא ארוכה וישאר לנו די זמן להתארגן לבוא השבת בגנחת. התחנה היתה עמוסה במשפחות חמושות במזוודות ועגלות.

המתנו לקו שלנו אך לאכזבתנו האוטובוס שהגיע לתחנה היה מלא עד אפס מקום. לא נותר מקום ישיבה, אפילו מקום נאות לאחסון המזוודות לא

האחרונות. אילולא היינו בבית כשהפיצוץ התרחש הרי שבמוצאי שבת היה מקבל את פנינו בית הרוס לחלוטין וחשבון מים ענק, שלא לדבר על הבזבז בשנה שחונה שכזו. אילו היו שואלים אותי מה אני מעדיפה - שבת נופש עם בית מוצף, או אכזבה ובית ללא נזקים - בודאי הייתי בוחרת באפשרות השנייה. פניתי להתפלל בשלוה קבלת שבת מול זוהר הנרות, תוך שאני מודה לה' על השגחה פרטית מופלאה.

גם כשלא מבינים - הכל לטובה!

(האמנתי ואספרה)

למה זה עזבתן את האיש: מקריאת התורה בשנת תרצ"ז פר' שמות עד להצלה המופלאה בימי השואה הנוראה ...

**רחמי של אברהם נכמרו למראה אחיו הגוועים ברעב.
הוא הוציא ממזודתו כמה כיכרות לחם ומסרן לקבוצת
הגולים.**

**מעשהו עורר את זעמם של החיילים ההונגרים. "אם
צרת היהודים נוגעת לליבך, סימן שדם יהודים נזל
בעורקיך", העירו בבוז.**

**אברהם הבין כי זהותו עלולה להיחשף. הוא תפס את
מזודתו והחל לצעוד לאורך הכביש. היהודים השתרכו
אחריו והתחננו לעוד לחם. הוא דחה אותם באומרו כי
הלחם שהיה ברשותו אזל. אט-אט הרפו ממנו.**

"כיצד ידעת לבוא לכאן? מי הוביל אותך אליי?", תהה האדמו"ר. ר' אברהם הפנה את מבטו הצידה, לעבר האיש שליווה אותו, ואולם האיש נעלם שבת פרשת שמות, שנת תרצ"ז, בבית הכנסת שבבודפשט הזהד קולו של הרה"ק רבי חיים אלעזר שפירא, האדמו"ר ממונקאטש, בעל 'מנחת אלעזר'. הוא קרא בתורה את פסוקי הפרשה, כדרכו בקודש, ופתאום השתנה גון קולו. "וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֵיהֶוּאֵי", החל הרבי לקרוא בהתרגשות מיוחדת. "למה זה עזבתן את האיש", המשיך הרבי וקרא בקול רווי דמעות. "קראן לו ויאכל לחם", בקושי סיים הרבי את הפסוק.

אחד הנוכחים במקום היה ר' ברוך מנן, תלמידו המובהק של הרבי, שהתגורר בעיירה ואין שבהונגריה. כאשר שמע כי רבו בא להונגריה, לצורך טיפול רפואי, לאחר שחלה הידרדרות במצב בריאותו - יצא מייד להסתופף בצילו.

איש לא הבין את פשר בכייתו של הרבי והתרגשותו יוצאת הדופן בקריאת הפסוק הזה. הרבי ממונקאטש הסתלק לבית עולמו כמה חודשים אחר-כך. את מקומו מילא חתנו, רבי ברוך-יהושע-ירחמיאל רבינוביץ.

בינתיים התקדרו השמיים בעבים. מונקאטש סופחה להונגריה, בעקבות הסכמי מינכן. רדיפת היהודים החלה. בשנת 1941 למספרם החליטו ההונגרים לגרש יהודים חסרי נתינות לעבר שטחי הכיבוש הגרמניים בגליציה המזרחית. בין המגורשים היה גם האדמו"ר ממונקאטש. הוא הצליח לחמוק ומצא מסתור בבית בעיר טלוסטה שבאוקראינה.

משפחתו הפכה עולמות בניסיון להצילו ולהשיבו להונגריה. כשכשלו המאמצים, התנדב ר' אברהם מנן, בנו של ר' ברוך, לצאת אל מעבר לגבול ולנסות לאתר.

הוא לבש בגדי קצין הונגרי והצטייד בתעודות שלפיהן הוא משרת בצבא. במזודה שנשא עימו היו כיכרות לחם, בעבור רבו. הוא עלה למכונית צבאית, שנסעה לעבר העיר טלוסטה.

נמצא בו. הנהג הרגיע אותו: 'יש אחרי עוד שני אוטובוסים, תעלו עליהם'. החלטנו לעשות כעצת הנהג ולהמתין לאוטובוס הבא. אכן, הוא הגיע תוך זמן קצר אך גם הוא היה עמוס מאד ולא נותר בו מקום פנוי אחד. לעמוד במשך שעה וחצי נסיעה איננו יכולים, 'יש אחרי עוד אוטובוס', הסביר הנהג וסגר את הדלת והפליג לדרכו. 'האם אנו יכולים לסמוך על האוטובוס השלישי? המחוגים הדוהרים החלו להלחין. איננו אוהבים לצאת מן העיר בשעה כה מאוחרת ואיננו רוצים להגיע בדקה האחרונה.

בעלי העלה רעיון מצוי: 'אולי כדאי שניסע ברכבת? התקשרנו לוודא את שעות יציאת הרכבת ואכן, בשעות אלו הרכבת יוצאת בתדירות גבוהה. עזרנו מונית, העמסנו את המזודה וביקשנו מן הנהג 'לתחנת הרכבת בבקשה'. נסיעות מן הסוג הזה אינן אהובות במיוחד על הנהג, הכבישים עמוסים והדרכים פקוקות. הרבה יותר נח לנסוע בעיר עצמה.

הנסיעה הקצרה התבררה כאיטית עד למאד. הדרכים מלאות ברכבים פרטיים מצפצפים, האוטובוסים מלאים וזוחלים ולמרות הדקות החולפות עדיין לא יצאנו מהעיר. אחרי חצי שעת נסיעה ואנו עודנו בתוך כבישי עירנו הסואנת, ביקשנו מן הנהג לשוב על עקבותיו. לא רצינו להסתכן בחילול שבת, ואם נלך על פי התכנית המקורית אנו עלולים להגיע לחיפה בזמן הדלת הנרות. אם נשוב לתחנת האוטובוסים הקרובה ביותר יש לנו סיכוי רב להספיק לעלות על האוטובוס השלישי. אמרנו לנהג להסיע אותנו לתחנת האיסוף הקרובה, וזה עשה כדברינו.

ברגע שנהג המונית עצר בתחנה, חלף על פנינו האוטובוס השלישי גדוש בנוסעים בשאגת צמיגים. זה היה כמעשה שטן, האוטובוס המשיך לדרכו. אין לנו סיכוי להשיג אותו, שבת המלכה מתקרבת והברירה היחידה העומדת בפנינו מעציבה ומאכזבת כל כך.

התכנית על שבת נעימה וישיבה רוגעת במרפסת מול נוף הים, הלכה והתרחקה מאיתנו. בצעדים איטיים פסענו לכיוון ביתנו. במקום להגיע לדירת נופש ולאזור בלתי מוכר אנו שבים לביתנו ועלינו להתכונן לשבת כרגיל. התקשרנו לבעלי הדירה וסיפרנו להם את קורות השעה האחרונה. הזוג הצעיר הופתע לשמוע שאנו לא מגיעים. 'חבל, טרחנו להכין דירה נקיה ויפה', אמרו, משתתפים בצערנו. אמרנו להם: 'אין ספק שהכל לטובה גם אם לא רואים כלום'. אלא שלא ארך זמן וידענו היטב מדוע.

בשל קוצר הזמן הנחתי למזודה ופניתי לסידורים הדחופים באמת. בעוד אנו מארגנים בזריזות את הנרות והפלטה נשמע מכיוון חדר האמבטיה פיצוץ קטן ולאחריו קילוחי מים עזים. תוך מספר שניות, לפני שהספקנו לבדוק מה אירע, קידמו את פנינו המים השוצפים שהלכו והרטיבו במהירות כל פינה בבית. עד שבעלי הצליח לסגור את הברז הראשי הוצף הבית כולו. ובעוד אני גורפת את השלוליות שנקו בכל פינה, בעלי ניסה לאתר את מקור הבעיה. עד מהרה גילה את הגורם להצפה. הוא הצליח לסגור ברז חימום שסוגר את הזרימה באמבטיה אך לא בכל הבית, כך שזרמו מים בברזים. לפחות מים לשתייה ולנטילת ידיים היו לנו. קידמנו את שבת המלכה חסרי נשימה אך עם בית יבש, נקי וערוך.

רק אחרי שהדלקתי נרות הבנתי את גודל הנס שהתרחש פה בשעתיים

**רק אחרי שהדלקתי
נרות הבנתי את
גודל הנס שהתרחש
פה בשעתיים
האחרונות.
אילולא היינו בבית
כשהפיצוץ התרחש
הרי שבמוצאי שבת
היה מקבל את
פנינו בית הרוס
לחלוטין וחשבון מים
ענק, שלא לדבר
על הבזבז בשנה
שחונה שכזו**

בתוך זמן קצר הוביל המלווה המסתורי את שליח ההצלה לפתח דירה. האיש נקש בדלת, וכשזו נפתחה, ראה ר' אברהם לפניו את דמותו של רבו. האדמו"ר נדהם למראה תלמידו. "כיצד ידעת לבוא לכאן? מי הוביל אותך אליי?", תהה. ר' אברהם הפנה את מבטו הצידה, לעבר האיש שליווה אותו, ואולם האיש נעלם.

"גם אני לא ראיתי אדם נוסף מלבדך", אמר האדמו"ר. השניים יצאו אל הרחוב לחפש את האיש, אך נדמה היה כאילו בלעה אותו האדמה.

ר' אברהם לא התמהמה והחל במבצע ההצלה. הוא גייס לעזרתו רופא צבאי הונגרי, שקיבל עליו להסדיר את דרכי הבריחה.

בלילה לן ר' אברהם במקלטו של האדמו"ר. בחלומו ראה את בעל המנחת אלעזר קורא בתורה ושמע את קולו נשנק בהגיעו לפסוק "ואיו, למה זה עזבתן את האיש, קראן לו ויאכל לחם". ר' אברהם התעורר מהחלום בהתרגשות. בבוקר סיפר על דבר החלום לרבו, וגם הוא הביע את פליאתו.

האדמו"ר ובנו הוברחו בסירה ששטה על נהר הדניסטר עד קולומיה. שם חיכה להם הרופא הצבאי באמבולנס. האדמו"ר נחשב בראשו, ונדמה לקצין הונגרי שנפצע בחזית ומושב להונגריה. את הבן הקטן דחסו לתוך מכל דלק צר, וכך עברו את הגבול.

בתום מסע ההצלה סיפר ר' אברהם לאביו ר' ברוך את דבר החלום. אמר לו אביו: "עכשיו אני מבין את פשר זעקתו ובכיוו של רבנו, בעל 'מנחת אלעזר', באותה שבת בבודפשט".

(גל שיחת השבוע)

המכוננית עצרה לתדלוק, וסביבה התאסף המון של כמאתיים יהודים, ממגורשי רוסיה הקרפטית. הללו התחננו למעט לחם. רחמיו של אברהם נכמרו למראה אחיו הגוועים ברעב. הוא הוציא ממזוודתו כמה כיכרות לחם ומסרן לקבוצת הגולים.

מעשהו עורר את זעמם של החיילים ההונגרים. "אם צרת היהודים נוגעת לליבך, סימן שדם יהודים נזל בעורקיך", העירו בבוז.

אברהם הבין כי זהותו עלולה להיחשף. הוא תפס את מזוודתו והחל לצעוד לאורך הכביש. היהודים השתרכו אחריו והתחננו לעוד לחם. הוא דחה אותם באומרו כי הלחם שהיה ברשותו אזל. אט-אט הרפו ממנו.

אך איש אחד הוסיף לצעוד בעקבותיו. "מנין אתה?", שאל האיש. "לאן אתה הולך?". ר' אברהם לא הגיב, והוסיף להתקדם במהירות, בתקווה להיפטר ממנו.

"אנא, אמור מילה אחת בידיי", התחנן היהודי, "ואמסור לך מידע חשוב ביותר". ר' אברהם חשב כי האיש יתמהוני, ולא שעה לבקשתו המוזרה.

הוא הגביר את מהירות צעדיו. עיניו חיפשו מכונית צבאית אחרת, שבה יוכל להמשיך בדרכו. האיש הוסיף לצעוד אחריו. "האם אתה מחפש את הרבי ממונקאטש?", נשמע פתאום קולו. צמרמורת עברה בגופו של ר' אברהם. הוא הסתובב לאחור בחדות.

"אם אמנם כך", המשיך האיש, "אוליך אותך אל מקום מגוריו". רעד עבר בגופו של ר' אברהם. הוא הבטיח לאיש מחצית מהלחם והתרופות שברשותו.

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

ככה
מתחילים
את היום!

פנינים על הפרשה:

גם על האדם הנלכד בהם. כי 'פיתום' שהוא 'פי תהום' כאמור, רומז לגוף העתיד לרדת אליו קבר. ורעמסס' עולה בגימטריא 'נפש' (430), רמז לנפש העלולה ליפול ברעת עונשי הגיהנום.

כאשר מתבונן האדם בעונשים אלו, אין רחוק ממנו מעצת היצר, והוה 'לפרעה' - לפרוע ולבטל את טענות היצר הרע.

ברכת ה' לצדיקים בעולם הזה
וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרוץ, ויקצו מפני בני ישראל (שמות א, יב)

ברכת הפרנסה לצדיק העוסק בתורה

הצדיק הבוטח בה' יתברך בכל ליבו, וכל עבודתו בתמימות לשמו יתברך, שולח לו הקדוש ברוך הוא את ברכתו בכל מעשה ידיו, ובעסק קל יביא אל ביתו ברכה מרובה, ועל ידי כך לא יבטל מעבודת ה' שלו כלל. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קד.): 'הבא ליטהר מסייעין אותו'. ועוד אמר התנא באבות (פ"ג משנה ה): 'המקבל עליו עול תורה, מעבידין ממנו עול דרך ארץ'.

וכתב רבינו זיע"א (פיתוחי חותם, שמות), שבכך יש לפרש את הפסוק האמור כאן: 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ'. ככל שמתרבות המחשבות הזרות במוח הצדיק העוסק בתורה והן מענות ומטרידות אותו, ואילו הוא דוחה אותן ואינו שומע להן להתעסק בהן, כך יהיה הקדוש ברוך הוא בעזרו, להרבות נכסיו ויפרוץ לרוב ולא יחסר כל טוב.

כעס המקטרגים על הצלחת הצדיק

על כך נאמר בסוף הפסוק 'ויקצו מפני בני ישראל' - אלו המזיקים והמקטרגים הבאים לפתות את הצדיק מדרך טובה לדרך רעה, שהם מואסים בהנהגה זו של 'בני ישראל' לעסוק בתורה בלא טרדה, מפני שבוה מתבטלת כל חיותם, להרע לצדיקים.

פרך ופה רך

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (שמות א, יג)

תחילת עבודת ישראל היתה מראון
יזועה דרשת רבותינו זכרונם לברכה (שמות רבה ה, יח) על פסוק זה, 'ש'בפרך' נוטריקון 'בפה' - רך. והכוונה, כי בתחילה באו המצרים ושכנעו את ישראל בדרכי מרמה וערמה

העצות כנגד פיתוי היצר

וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס (שמות א, יא)

שבע יפול צדיק וקם

אין סוף לדרכים בהן מנסה ביצר הרע להסית את האדם מעבודת הבורא יתברך. מנער ועד זקן, מדל ועד עשיר, אין אדם הנמלט מן המכשולים אשר שם היצר הרע בדרכו. אך היודע כי כל אלו נועדו לנסיון לו, למען יזכה בטוב הנצחי, מקבל באהבה את העובר עליו, עד בואו אל מקום מנוחתו.

טרדות האדם כדי לבטלו מעבודת ה'

רבינו זיע"א (פיתוחי חותם, שמות) דורש על כך את הפסוקים העוסקים בשעבוד מצרים. כאן מתואר כי המצרים שמו על בני ישראל 'שרי מיסים', כדי להכביד עליהם את עולם ולשעבדם לצרכיהם. וכמותם כך היצר הרע, מכביד על האדם בהוצאות ממון שלא לצורך, ובמסים וארנוניות מטעם המלכות, כדי שלא ימצא האדם ולו רגע אחד פנוי לעבודת הבורא יתברך, ויהפחה לרדוף אחר הבלי הזמן ללא הרף.

הזוכר את העולם הבא אינו חושש מן העולם הזה

אם חלילה שומע האיש ליצרו הרע, מתקיים בו ממש לשון הכתוב 'למען ענתו בסבלותם', כי בכל יום ויום כבד עליו עולו של היצר הרע יותר ויותר. אך האיש החכם אשר יבן את זאת, יודע כי אין טעם להצטער על הקנינים המדומים ועל הבלי העולם הזה, כי אין קשיי העולם הזה נחשבים למאומה לעומת הצער הנורא ונצחי המעותד לעולם הבא לעוברי רצונו יתברך.

זכירת יום המוות והגיהנום מצילה מן החטא

לכן, כדי לבטל את טענות היצר הרע, בונה הוא בתוככי נפשו 'ערי מסכנות' לפרעה - הוא היצר הרע, כלומר, מדמה בנפשו את אשר עלול לקרות לו בעולם העליון אם חלילה ישמע לעצת יצרו הרע. עדים אלו נקראות 'פיתום ורעמסס'. 'פיתום' רומזת לפי התהום - הוא הקבר, ורעמסס' רומזת לגיהנום, אשר בו מתמוססות נפשות הרשעים, ואין מקום רע' ממנו.

נפילת הרשעים בגיהנום לאחר מותם

מלבד רמזים אלו רומזים שמות הערים

עצות וסגולות:

ענייני שבת קודש (ב')

ע"י נר שבת מעלה סטרא דקדושה

להעלת נר תמיד, ראשי תבות גימטריא ליל"ת, וסופי תבות 'תרד', לומר דבהדלקת נר שבת, סטרא דקדושה הנקראת נר עולה, וליל"ת שהיא סטרא אחרת תרד.

(פיתוחי חותם פרשת אמור, ד"ה צו את בני')

כפי סידור 'שלחן שבת' למטה, כך נעשה למעלה

כל השלחנות שומפנין ומסדרין ישראל בכל ליל שבת, דגמתן מסדרין למעלה באוצר אחד כעין דגמא של מטה ממש, מי שסדר שלחנו מבעוד יום, ועשה כפי אשר תשיג ידו, מזכירין אותו לטובה ולברכה, ומי שזלזל בכבוד שבת, בהפך. לפיכך אמר יערכנו לפני ה' תמיד, כלומר דע מה למעלה ממך בן אדם, כי כל שבת ושבת נערך כל שלחן של כל אחד לפני ה' תמיד [וגו'] ברית עולם, וכיון שכן, הזהר בכבוד שבת וכבוד כפי יכלתך, וקבלו באהבה ובשמחה רבה ונחת (זו"ח אחרי מות פ.י). שלחנך מלא דשן, ערוך ומוכן מבעוד יום, כדי שיאמר עליך 'הנה כי כן יברך גבר ירא ה' (תהלים קכח ד), ו'יברך ה' מציון' (שם פסוק ה).

(פיתוחי חותם פרשת אמור, ד"ה ולקחת סולת)

ביום השבת עולות התפילות של ימות החול

כתב רבנו הא"י ז"ל (עולת תמיד שער כללות התפילות), דכל התפילות של חל עקר עליהם הם ביום השבת, דיום השבת הוא גמר הדבר ותקונו בעולמות עליונים למעלה.

(אלף בינה, אות תי"ו א)

יזהר שלא לדבר דברי חול בשבת

הזהרו הרבה על דברי חל בשבת, כדי שלא לפגם בשבת שהוא קדש. השמרו בקדשותו שלא תדברו בו דברי חל, דבזה אתם עושים פגם גדול למעלה.

(פיתוחי חותם, פרשת ויקהל ד"ה ויקהל משה)

לא יכעס בשבת

מכל שכן שלא תבואו לידי כעס בשבת, דזה הוא הפגם הגדול.

(פיתוחי חותם שם)

יזהר בקיום ג' סעודות שבת בזמן

סעודות השבת, שצריך האדם לזהר בשמירתם הרבה לקימן כל אחת בעתה. וכמה הפליגו רבותינו ז"ל על קיומן, ובפרט הרב רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום בזהר הקדוש באדרא (זהר ח"ג רפה:), דאמר אסאדנא עלי וכד דלא בטל שום סעדה מהם מימיו. (גני המלך, תיקון התשובה אות נה)

אוצרותיהם של מגידים

באחד הימים התפלל ב'שומרי שבת' (שטיבלעך ידועים שם) ובגשת הגבאי אליו עם קופת הצדקה בידו נחרד לגלות שכיסו המיועד לכספי הצדקה ריקם... מכיוון שכך, פשפש בשאר כיסיו ולא מצא אלא 'שוקולד' (chocolate) קטן... הראה לגבאי בשחוק - זה מה שיש ברשותי, השיב לו הגבאי בשחוק, אם אין לך כסף תן לי את ה'שוקולד' אי אפשר לדעת מה תועלת יבוא מזה... וכן עשה.

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: מתפלל תרם לגבאי במקום כסף - קוביית שוקולד, וזכה להציל נפש מישראל, הלימוד לכל אחד: כל 'משהו' ו'קצת' יש לו ערך עצום לפני הקב"ה, עד כדי הצלת חיים ממש (ולאו דווקא הצלת חיים לאחרים, כי אם את החיים שלו עצמו)...

קודש, שר' י"י שכח את מנהגו להשים לב כי אין בכיסו מעות לצדקה, ולאידך ימצא שוקולד בכיסו שלא כמנהגו, גם הגבאי סטה ממנהגו לבקש ממנו את השוקולד, וגם זה 'שכחו' בכיסו למשך כל השבועיים עד הגיע העת המיועד לאותו שוקולד להחיות את האיש ממות לחיים.

אך מלבד ההתחזקות באמונה בהשגחה פרטית, עוד נלמד מכאן מוסר השכל לדידן, הנה פעמים הרבה שחושב האדם לעצמו בשעה שעובר עליו רוח טהרה, ומבין שצריך להתחזק ולהתעלות, אך כאן בא יצרו הרע ומנסה לקררו ולצננו בטענת 'מה בצע יש בקבלה זו, ומה ערך לאותה התחזקות, וכי הקב"ה צריך את הקצת שוקולד' שיש בכוחך ליתן...

אך האמת שטענה זו בשקך יסודה, כל 'משהו' ו'קצת' יש לו ערך עצום לפני הקב"ה, עד כדי הצלת חיים ממש (ולאו דווקא הצלת חיים לאחרים, כי אם את החיים שלו עצמו)... (באר הפרשה)

ולפתע היתה לו 'ירידה' איומה בערך הסוכר (levelsugar) שבגופו, ותקם בהלה גדולה ולא נמצא שם כל דבר מתיקה להצילו ולהחיותו, עד שגזר הגבאי באותו 'שוקולד' המונה ברשותו, מיהר להכניסו לפי המתעלף, והחיהו, מיד החל הסוכר לעלות ותשב רוחו בקרבו, וכשהגיעו אנשי הצלה לשם נענו ואמרו, אילו היו ממתנינים עוד כמה רגעים כבר לא היה את מי להציל...

הביטו וראו נפלאות ההשגחה הפרטית, כיצד הקב"ה מנהל עולמו ומסבב כל הסיבות להביא להצלת נפש מישראל, כששבועיים ימים בטרם תבוא הצרה 'כבר הזמין הקב"ה שיוניים במנהגי

מספר בעל העובדא הרה"ח רבי י. י. זינגער שליט"א, איתן מושבו בעי"ת בארא פארק, אשר מזה זמן הנהיג לעצמו מנהג טוב, אשר בכל עת ועונה ימצאו בכיסו 'כסף קטן' למען יוכל להעניק לכל אחד מגבאי הצדקה המהלכים בשעות התפילה לזכות את המתפללים במצוות צדקה.

והנה באחד הימים התפלל בשומרי שבת' (שטיבלעך ידועים שם) ובגשת הגבאי אליו עם קופת הצדקה בידו נחרד לגלות שכיסו המיועד לכספי הצדקה ריקם... מכיוון שכך, פשפש בשאר כיסיו ולא מצא אלא 'שוקולד' (chocolate) קטן... הראה לגבאי בשחוק - זה מה שיש ברשותי, השיב לו הגבאי בשחוק, אם אין לך כסף תן לי את ה'שוקולד' אי אפשר לדעת מה תועלת יבוא מזה... וכן עשה.

כעבור כמה ימים נכנס שוב ר' י"י לשומרי שבת, ושמע מהגבאי נפלאות, כי לפני כמה ימים נפל אחד המתפללים ואיבד את הכרתו, מאחר שהלה סובל ממחלת הסוכר (diabetes) ל"ע

בשלב זה התעצבן אחד מהנוכחים, הוא לא יכל להמשיך לסבול את צעקותיו, נגש אליו וקרא לעברו: "תפסיק כבר לצעוק!" ונתן לו סטירה... או אז קפץ מיודענו בשמחה וקרא: "על פי חוק, ישיבת מועצה שבמהלכה פרצה אלימות - כל ההחלטות שהתקבלו בה בטלות. והיות שהשתמשו נגדי באלימות, ונתנו לי סטירה - ההחלטה בטלה". עד לישיבה הבאה נערך גיוס כללי של כל בעלי הדירות הדתיים, והתקבלה החלטה שלא להמשיך את חוזי השכירות עם השוכרים הנוכחיים, אלא רק עם שוכרים שומרי שבת. כך גווע הרעיון של העסק.

הגאון רבי גואל אלקריף מספר על חבר מועצה שחטף סטירה באמצע הישיבה, וכך בטלה פתיחת העסק בשבת... והלקח המאלף כשכואב צועקים...

נפלא: אם היו שואלים אותנו מי מהשלשה הצליח יותר בחיים? היינו לבטח משיבים: בלעם! הוא הרי הפך להיות הנביא הגדול של כל אמות העולם. היה לו ים של כסף וכבוד מכאן ועד הודעה חדשה... הוא היה המבוקש מספר אחד בעולם: סיוון קרא לו לקלל את עמון ומואב, בלק קרא לו לקלל את ישראל. אבל אם נתבונן מה קרה לו בסוף

הבה נתחכמה לו (א, י). הגמרא (סוטה יא ע"א) מספרת: "שלשה [יועצים] היו באותה עצה [של 'הבה נתחכמה לו']": בלעם, ואיוב, ויתרו. בלעם שיעץ - נהרג. איוב ששתק - נידון ביסורים. יתרו שברח - זכה שבני בניו ישבו בלשכת הגזית". רבי יעקב אידלשטיין זצ"ל אמר על כך ווארט

אוצרותיהם של מגידים

החלטה שלא להמשיך את חוסי השכירות עם השוכרים הנוכחיים, אלא רק עם שוכרים שומרי שבת. כך גווע הרעיון של העסק.

הנה ממבט ראשון היה נראה שהעסק אבוד. אין מה לעשות נגד החלטות מועצה. מה תעזרנה הצעקות? אך לבסוף התברר שהצעקות עזרו גם עזרו... הן אלו שגרמו לאיש להתעצבן ולתת סטייה...

אף פעם אדם לא יכול לדעת אם הדבורים שלו יעזרו או לא, כי פעמים רבות נראה לו שהם לא יעזרו ולבסוף מתברר אחרת.

על פי זה מתבאר: הנה איוב ששחק - מדוע שחק? אין זאת אלא משום שסבר שאף אם ימחה - לא תהיה תועלת בדבר, ואם כן מה לו לפתח את פיו ולדבר. אולם, כאמור, אדם לא יכול לדעת כלום. יתכן בהחלט שאם היה מנסה לדבר היה מצליח. נמצא, אפוא, שבשתיקתו המיט איוב את היסורים על ישראל, ולפיכך, מדה כנגד מדה, נדון אף הוא ביסורים.

החיד"א מביא בשם הזוהר הקדוש, שאיוב לא שחק, אלא יעץ לפרעה שבמקום להרג את הילדים, יקח מהיהודים את כל כספם ויעבידם בפרך, וכתוצאה מזה לא יהיה להם כח לגדל משפחות, וממילא הם לא יתרבו. ומדה כנגד מדה, נטל ממנו הקב"ה את כל ממונו.

הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א - נאה דורש

נהיה לחלונים רוב במועצה, ובאחת משיבותיה החלט לפתח במושב עסק שיפעל גם בשבת, רחמנא ליצלן.

במושב גר יהודי שומר תורה ומצוות שהקים קול צעקה: "שמו שמים! המושב שלנו הוקם על ידי יהודים שומרי שבת. בשום פנים ואופן לא יעלה על הדעת שהשבת תתחלל כאן בפרהסייה!". "כולנו כאן שומרי חוק. על פי החוק הרוב הוא הקובע. כיום הרוב החליט לפתח עסק בשבת, ויש לכבד את החלטתו", ניסו חברי המועצה להשתיקו.

"לא יקום ולא יהיה!" המשיך הלה לצעק בקולי קולות. "לרוב אין כל תקף, כאשר הוא מנגד לתורתנו הקדושה".

"על עמדה זו גופא אנחנו חולקים. לדעתנו הרוב קובע בכל מקרה", ענו אחרים.

"כאן לא יקום עסק שיגרום לחלול שבת. נקודתה" המשיך הלה לזעק בקולות מחרישי אזנים. בשלב זה התעצבן אחד מהנוכחים, הוא לא יכל להמשיך לסבול את צעקותיו, נגש אליו וקרא לעברו: "תפסיק כבר לצעוק!" ונתן לו סטייה...

או אז קפץ מידוענו בשמחה וקרא: "על פי חוק, ישיבת מועצה שבמהלכה פרצה אלימות - כל ההחלטות שהתקבלו בה בטלות. והיות שהשתמשו נגדי באלימות, ונתנו לי סטייה - ההחלטה בטלה". עד לשיבה הבאה נערך גיוס כללי של כל בעלי הזירות הדתיים, והתקבלה

- הוא מת בבזיון, בחרב, ומדינה שלמה, מדין, נמחקה מן העולם. שנים על גבי שנים נראה שהוא הצליח, אבל כל זה הסתיים בכשלון מהדהד.

איוב סבל שבעים שנה של יסורים. חיים קשים בהחלט. ומה קרה בסוף? הוא קבל כנגד זה מאה וארבעים שנה של חיים טובים.

המסכן ביותר היה נראה יתרו, שנאלץ לברח. ומה קרה בסוף? הוא זכה שמשה רבנו יהיה חתנו, וכן אלעזר הכהן הגדול היה חתנו, ופנחס שהוא אליהו נכדו, כמו שנאמר (שמות ו, כה): "וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן לָקַח לוֹ מִבְּנוֹת פְּרֻטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת פִּינְחָס". זכה שפרשה שלמה בתורה נקראת על שמו, וגם זכה שמבני בניו ישבו בלשכת הגזית. והמסקנה הנובעת מן הדברים היא, שהצלחה או כשלון אינם נמדדים בטווח הקצר, אלא בטווח הארוך.

ידוע שהרב מברסקי זצ"ל שאל: בשלמה בלעם שיעץ נהרג - מדה כנגד מדה יש כאן. גם יתרו שברח, ולא רצה שהילדים היהודים ימותו, זכה, מדה כנגד מדה, שילדיו ישבו בלשכת הגזית. אולם איזו מדה כנגד מדה יש אצל איוב ששחק - שנדון ביסורים?

מושב תפרח נוסד והוקם על ידי יהודים שומרי תורה ומצוות. במשך הזמן הם נתקלו בבעיות פרנסה, וחלק מהתושבים עזבו את המושב, והשכירו את ביתם ליהודים שאינם שומרי תורה ומצוות. הגיעו הדברים לידי כך, שבמשך הזמן

וכך בודאי עשה גם אותו יהודי בעל בטחון במצרים: מעשר בבוקר עד עשר וחצי היה עושה שלש לבנים, מקבל מעט מעות, הולך למכולת וקונה צרכי היום, ושב לישיבת יהודה ללמוד תורה עם כל המרץ. כך הוא עשה בכל יום ויום ולא עלה על דעתו להרויח עוד כמה מאות שקלים כדי לאגור לימים נוספים. כיון שכך, השעבוד שלו היה קל ביותר.

הגאון רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א: מי שהיה בעל ביטחון במצרים, היה שיעבודו קל יותר מאחרים, ומדוע סגרה אשת חבר של הרבי מסאסוב את חנותה מידי יום לאחר זמן קצר...

להספיק לעשות הרבה לבנים כדי להרויח ממון רב, ומתוך תאות הממון עשו לבנים בכמיות גדולות. לאחר זמן הפסיק פרעה לשלם על העבודה, אבל הכריח כל אחד להשלים את 'חוק הלבנים' שעשה בעת שקבל כסף. נמצא שכפי מה שהאדם שעבד עצמו כאשר עבד תמורת ממון, כך הקשה לו שעבוד מצרים.

זו בעצם פנימיות חטא 'עין הדעת', שאין לאדם אמונה ובטחון והוא משעבד עצמו להשגת פרנסתו.

נציר לעצמנו יהודי במצרים שעבד על מדת הבטחון והיה בוטח בהשם יתברך שיספק לו פרנסתו, הרי גם כאשר התפרסמה המודעה שעבור כל לבנה ולבנה יקבלו תשלום - בהיותו בעל

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (א, יג). ב'דעת זקנים מבעלי התוספות' מובא: 'בפרך - בפה רך. מלמד שתלו לפרעה לבנה בצוארו, שאם יאמר אדם איסטיניס אני, אומרים לו: כולם איסטיניס אתה יותר מפרעה? וגם אמרו להם מתחלה שיתנו להם שכר רב, ובגלל כן כל אחד ואחד עושה עבודה בכל כחו לקח שכר רב, ומשבאו לקח שכרם, אמרו להם לעשות בחנם כמו שעשו בשכר... אכן שבטו של לוי היו חכמים ולא רצו לעשות עבודה, לפי שידעו שעתידין לשאת את הארון, ומתוך כך היו בני חורין'.

בימים הראשונים של שעבוד מצרים, הכריז פרעה כי כל מי שישתתף בבניית ערי המסכנות, יקבל כסף על כל לבנה ולבנה. בני ישראל רצו

אוצרותיהם של מגידים

והיה אומר לאנשים שיבואו אליו בשבוע הבא. זאת מכיון שלא היה דואג את דאגת המחר, אלא עושה את ההשתדלות הנצרכת לאותו שבוע ולא יותר.

זהו הלימוד משעבוד מצרים, שהאדם משעבד עצמו ללא צורך, ואם היה בעל בטחון – לא היה צריך לעמול קשה.

(הגאון רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א – נאה דורש)

מקבל מעט מעות, הולך למכלת וקונה צרכי היום, ושב לשיבת יהודה ללמד תורה עם כל המרץ. כך הוא עשה בכל יום ויום ולא עלה על דעתו להרויח עוד כמה מאות שקלים כדי לאגר לימים נוספים. כיון שכך, השעבוד שלו היה קל ביותר.

הגמרא (עירובין יג ע"א) מספרת על רבי מאיר שהיה לבלר, וכתוב במדרש שהיה מקבל עבודה רק בתחלת השבוע, וכאשר היה לו די כסף לצרכי אותו שבוע, שוב לא קבל עליו מלאכות

בטחון לא היה עמל מעבר למה שנצרך לו לאותו יום. כמו הלל הזקן שהיה מרויח טרפעיך לצורך אותו יום ותו לא. כך נהגו רבים מגדולי ישראל, שהיו דואגים רק לצורך אותו היום ולא יותר. על רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל מספר שלאשתו היתה חנות, וכאשר הרויחה די מעות לצורך אותו היום, הוא הורה לה לסגור את החנות. וכך בודאי עשה גם אותו יהודי בעל בטחון במצרים: מעשר בבקר עד עשר וחצי היה עושה שלש לבנים,

אביו היה צמוד לקצין הונגרי, ונחשף שוב ושוב לסכנות החמורות. מקובל, שאדם שאומר את אגרת הרמב"ן - כל אותו יום שאמרה, לא יהיה לו שום נזק. האב שינן את אגרת הרמב"ן בעל פה בכל יום, ועבר את כל שדות המוקשים בשלום.

פעם אחת ישבו כל הקצינים ההונגרים במסיבה ושתו לשכרה. לפתע התקבלה הודעה, שעליהם למהר לשטח מסויים. לא היה לקצין זמן לקרוא ליהודי שילך לפניו. הקצין ההונגרי רץ ראשון, עלה על מוקש, ונהרג.

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: בשכונת 'אור החיים' בבני ברק מתגורר יהודי ושמו ר' חיים רייזמן. אביו לימד את כל הילדים והנכדים שלו את אגרת הרמב"ן בעל פה. מדוע ולמה?

להתקדם בשדות מוקשים, לקחו להם יהודים כדי 'לבדוק' את השטח. הקצין ההונגרי היה נותן פקודה – "קדימה, צעד!", והיה מחכה מאחור. אם היה מוקש בדרך, היהודי היה נהרג. אם היהודי לא נהרג, ידע ההונגרי שניתן לצעוד באותו מסלול בבטחה.

אביו של הרב רייזמן היה צמוד לקצין הונגרי, ונחשף שוב ושוב לסכנות החמורות. מקובל, שאדם שאומר את אגרת הרמב"ן – כל אותו יום שאמרה, לא יהיה לו שום נזק. האב שינן את אגרת הרמב"ן בעל פה בכל יום, ועבר את כל שדות המוקשים בשלום.

פעם אחת ישבו כל הקצינים ההונגרים במסיבה ושתו לשכרה. לפתע התקבלה הודעה, שעליהם למהר לשטח מסויים. לא היה לקצין זמן לקרוא ליהודי שילך לפניו. הקצין ההונגרי רץ ראשון, עלה על מוקש, ונהרג.

אביו של הרב רייזמן קיבל עליו קבלה אחת קטנה, לא מצווה מדאורייתא ואפילו לא מדרבנן. הוא רק התחזק בדבר אחד, וניצל!

כאשר אדם מתחזק באמונה ומתחיל להיטיב את דרכו, הקב"ה שולח לו סייעתא דשמיא גדולה. (הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א - וקראת לשבת עונג)

אפילו קבלה אחת קטנה – כוחה גדול מאד. בשכונת 'אור החיים' בבני ברק מתגורר יהודי ושמו ר' חיים רייזמן. אביו לימד את כל הילדים והנכדים שלו את אגרת הרמב"ן בעל פה. מדוע ולמה?

משום מעשה שהיה, וכך היה: האב חי בהונגריה בתקופת מלחמת העולם השנייה. הקצינים ההונגרים הגו רעיון 'מבריק' – מאחר שהם פחדו

וארד להצילו מיד מצרים (ג, ח).

אחד היסודות הנלמדים, שעם שאיפה אמיתית להשתנות, ניתן לגרום להמפך גדול ולישועה!

בני ישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה, ואילו היו מתמהמהים עוד, היו עלולים להידרדר ח"ו גם לשער החמישים. רגע לפני ששקעו בשאול, חזקו ליבם באמונה בה, דבקו בו ונצלו.

אם מכונית מידרדרת לכיוון התהום, היא תתרוסק, אבל אם מסובבים – אפילו ברגע האחרון – את ההגה, משנה המכונית כיוון, ומתרחקת מהסכנה הגדולה. יושבי המכונית ניצלו באותו רגע, על אף שהם מצויים עדיין סמוך לתחתית התהום, כי כעת הם בכיוון של עליה.

ישראל ניצלו מן הסכנה, ולא זו בלבד אלא שעשה להם הקב"ה ניסים ומופתים גדולים – היכה עשר מכות במצרים, קרע להם את הים, נתן להם את הבאר ואת המן, ועוד. אם נתבונן, נוכל לשאוב מכך עידוד גדול ושמחה. לפעמים אדם אומר: 'אני בדרגה כל כך יודעה, כל כך הרבה דברים עשיתי לא בסדר. מה כבר יצא ממני?'

אומרים לו: "אם תשאף באמת ובתמים להשתנות, ותתפוס מצווה אחת או שתיים להתחיל להתחזק בהן ביותר – אתה הופך את המצב שלך מן הקצה אל הקצה!".

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

בדין שלא יצאו הלויים באמצע חזרת הש"צ ליטול ידי הכהנים | גדרי החיוב בשנים מקרא ואחד תרגום | שימוש במייבש כביסה לאחסון | ריקון מי נטילת ידים | טלטול ניילון המכסה את הכובע | הסתכלות בחלון ראווה בשבת | החלפת פריטים מ'אוסף קלפים' בשבת | קריאת פרוסום של מוצר הלכתי | דיבורים של חול בשבת | פרסומת על כותלי הבית | האם יש דין גזל בשינה

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

בדין שלא יצאו הלויים באמצע חזרת הש"צ ליטול ידי הכהנים

שאלה: על מה שנהגו הלויים לצאת באמצע חזרת הש"צ ליטול ידי הכהנים, ומבטלין בכך שמיעת חזרת הש"צ ועניית אמן שסגולתם רב מאד, האם נכון הדבר?

תשובה: ב"תשובות והנהגות" ח"ג סי' מ"ח הערנו על מה שנהגו הלויים לצאת באמצע חזרת הש"צ ליטול ידי הכהנים, ומבטלין בכך שמיעת חזרת הש"צ ועניית אמן שסגולתם רב מאד כמבואר בש"ס ובוזה"ק, עבוד מנהג נטילת ידי הכהנים שאין לו מקור בש"ס אלא רק בזה"ק, ועי"ש מש"כ דלענ"ד אמינא, דמהראוי שבכל בית הכנסת יכבדו בכל יום רק לוי אחד שיטול ידי הכהנים (והלוי עצמו יטול ידיו קודם כמ"ש להלן). [ורק בח"ל שנושאים כפים רק ברגל נהגו שכל הלויים הולכים ליטול ידי הכהנים, שבזה הלוי מראה שמחזיק את עצמו לוי, ומ"מ עדיף שכל לוי יטול לבדו לכהן אחר, משני לויים הנוטלים ביחד לכהן אחד, שאולי הוי כעבודה ללוי שספק אם מועיל בשנים], ותמתי שפוסקים לא הזכירו דבר זה.

וכעת מצאתי מציאה בספר "שיח תפלה" שמביא כתי" מהגאון האדר"ת, וז"ל "נשיאות כפים המנהג כדעת הוזה"ק שהלויים יוצקים ידי הכהנים, ולדעתי טועים הם הלויים שסוברים שהיא מצוה חיובית כמו על הכהנים, וע"כ מזרזים כולם לזכות במצוה זו, ומזה ראיתי במנינים מצומצמים שלא נשארו עשרה לשמוע חזרת הש"צ, וגם רבה

צדיק, ועכ"פ יותר טוב לוי אחד שיקיים כהלכתו והידורו, מלוויים הרבה שאינם מקיימין כן" עכ"ל. ודבריו נפלאים, שאין נטילה זו מצוה ללויים, אלא היא מצוה לכהן שתחול קדושת הנטילה על ידי טהרת הלויים, וא"כ דבר זה עניין לכהן ואין ללויים לרדוף אחריה, וע"כ די שלוי אחד יטול לכל הכהנים.

והנה דברי הוזה"ק הם ודאי רק ע"פ סוד ה', שהרי אפילו לקידוש ידים ורגלים במקדש שהוא מקור דין הנטילה לברכת כהנים מספיק שהכהן יקדש בעצמו, ומנלן להוסיף בחוץ לכתחילה לקדש בדוקא ע"י לוי, וכיון שנטילת הלויים הוא רק ע"פ הוזה"ק, הלוא בזה"ק גופא מבואר שהלוי עצמו צריך להתקדש בנטילת ידיו קודם שיטול לכהן, ואם כי כתב הרמ"א שלא נהגו הלויים ליטול ידיהם משום שסמכו על נטילת שחרית, יש לחמוה שכל זה מועיל לכאורה רק כשמכוון בנטילה זו שיעלה לקדשו כדי ליטול ידי הכהנים. ועוד, שהרי כתבו האחרונים, שאם טנפו ידיהם אחר נטילת שחרית טוב לחזור וליטול (וכמש"כ במשנ"ב סימן קכ"ח ס"ק כ"ג), וע"כ שהלויים סומכים על מה שנוטלים קודם התפילה, ובנטילה שקודם התפילה אין העולם נזהר ליטול כל היד כהוגן עד סוף היד כדן נטילה לעבודה, ויוצא שאין מקיימין כראוי את דברי הוזה"ק, וגם מפסיד שכר שמיעת חזרת הש"צ עם עניית אמן, וע"כ אמינא שהלוי ידקדק ליטול ידיו קודם וכמ"ש האדר"ת להזהר בזה. (והרבה בתי כנסיות מדקדקים שיטלו הכהנים ע"י כיור בתוך ביהכ"ס שלא יבטלו מחזרת הש"צ הכהנים והלויים, ואשרי חלקם).

המהומה עד שאינם שומעים ברכת רצה ואינם עונים אמן, וביותר יקלקלו אז להרבות בשחוק וקלות ראש, ובייחוד יש להצטער בראש השנה שהולכים ליטול ידיהם תיכף כשהש"ץ מתחיל אתה נגלית, ומלבד שאינם שומעים אותה הברכה, הנה מקדימין הרבה להברכה של נשיאות כפים וכל הסמוך טפי עדיף, והנכון שילכו כשאומרים ארשת שפתינו והיום הרת עולם. אולם המעיין בספר הוזהר פרשת נשא, מקור הדין שהלויים יטלו ידי הכהנים, יראה בעליל שעיקר הקפידה שתחול קדושת הנטילה של כהנים על ידי טהרת הלויים, וע"כ אמר שגם הלוי יטול ידיו בתחלה ע"ש. ואם כן אינה חובת הגוף על הלויים להציב מים על ידי הכהנים, רק שהכהן המבקר צריך להתקדש בנטילת ידיו על ידי הלוי ולא אחר, ואם כן די גם בלוי אחד לכל הכהנים, ובדאי טוב יותר לקיים דברי הוזה"ק שגם הלוי יבא להתקדש קודם, וכן כתב המחבר ז"ל בשולחננו, ולא כמנהגינו שאין הלויים נוטלים ידיהם תחלה, דודאי חובה עלינו לקיים הואיל ויצא מפי אותו

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי אשר וייס שליט"א

ראש בית המדרש 'דרכי תורה' ואב בית דין 'דרכי הוראה'
בעל מנחת אשר

שנים מקרא ואחד תרגום

שאלה: מהו גדר חיוב העברת הסידרה בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום.

תשובה: נפסק בשו"ע שחייב האדם להעביר הסידרה שנים מקרא ואחד תרגום. "וסימנך ואלה שמות בני ישראל [שמות א, א], וחיוב אדם לקרות הפרשה, שנים מקרא ואחד תרגום" (לבוש ס' רפ"ה)

"אמר רב הונא ב"ר יהודה אמר ר' אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום, ואפילו עטרות ודיבון שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו" (ברכות ה' ע"א).

"אע"פ שאדם שומע כל התורה כולה כל שבת בצבור חייב לקרות לעצמו בכל שבוע פרשת אותו שבוע שנים מקרא ואחד תרגום אפילו עטרות ודיבון" (שו"ע רפ"ה סעיף א' ומקורו ברמב"ם פ"ג מתפלה הכ"ה).

הנה לא פירשו חז"ל מה שורש מצוה זו ומה טעמה, ופשוט שאין כאן אלא מצוה דרבנן, ואף שמלשון הגמ' היה אפשר לומר דאין כאן אלא עצה טובה ומעלה בעלמא, מלשון הרמב"ם והשו"ע מבואר דיש בזה חיוב גמור, וא"כ צ"ב למה תיקנו חיוב זה.

אם גם בקריאה של ימים טובים חייב בשמות

ומצינו בזה שתי דרכים בתרומת הדשן סימן כ"ג, דהנה נשאל התה"ד אם גם בקריאה של ימים טובים צריך להשלים פרשיותיו, וכתב שזה תלוי בכל עיקר טעם הלכה זו, דלדעת תרומת הדשן ענינו דכשם שתיקנו שהציבור ישלים לקרוא את כל התורה כולה אחת לשנה בקריאת התורה, כך תיקנו גם לכל יחיד ויחיד, והוא שאמרו לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור (וכן פירש בדברי הרמב"ם בפ"ג מתפלה הלכה כ"ה ע"ש), אך בשם רבינו חננאל כתב דשורש הלכה זו להכין את עצמו להבין את קריאת התורה.

וא"כ לדרך הראשונה אין מצוה זו נוהגת ביו"ט דהלא פרשיות אלה נקראות על ידו כל פרשה בעתה ובזמנה, אבל לשיטת ר"ח מסתבר דגם ביו"ט נאמרה הלכה זו. ועוד כתב התה"ד נפ"מ בין שתי דרכים אלה, במי שלא השלים פרשה אחת

ודרך נוספת בכל עיקר תקנה זו חידש הגרא"מ מפניסק בהגהותיו לברכות שם, דכשם ששליח ציבור מצווה לסדר תפילתו בלחש לפני חזרת הש"ץ, כך צריך כל אחד להשלים את הפרשה שמא יקראו לו לעלות לתורה ויצטרך לקרוא בתורה כפי שנהגו מקדם ולכן חייבו כל אחד ואחד להשלים פרשיותיו עם הציבור, והרי מבואר בסימן קל"ט סעיף א' (ומקורו בתנחומא) דמי שנקרא לעלות לתורה לא יעלה אא"כ העביר הפרשה פעמים ושלוש בינו לבין עצמו, ולכן תיקנו שנים מקרא ואחד תרגום כנגד מה שאמרו שצריך לעבור על הפרשה פעמיים ושלוש.

ובדרכו כתב פירוש נפלא בדקדוק לשון חז"ל "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור...שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו", ולשון זה שכל המשלים משמע שיש כאן נתינת טעם לכל עיקר התקנה ולכאורה אין לדברים פשר דמה נתינת טעם יש בזה, אלא נראה לפי המבואר בסוף ברכות שלשה דברים מקצתן ימיו של אדם ואחד מהם מי שקראוהו לעלות לתורה ואינו עולה, וזה שאמרו שלכן תיקנו שישלים אדם פרשיותיו כדי שיוכל לעלות לתורה ולא יתקצרו ימיו בכך שלא יעלה, דפ"ח ונאים הדברים למי שאמרו.

בגדר שנים מקרא ואחד תרגום

הנה יש לעיין בגדר שנים מקרא ואחד תרגום, האם גדרו שצריך לעבור על הפרשה ג' פעמים אלא שהפעם השלישית יקרא תרגום ולא מקרא, או שמא לא נצטוונו אלא לעבור פעמיים, אלא שנצטוונו עוד לקרוא את התרגום כדי להבין ולהשכיל את אשר אנו קוראים.

ולכאורה שאלה זו תלויה בטעמי תקנה זו, דלשיטת הראב"ן דהדברים מכוונים כנגד שני הקוראים והמתרגם שבבית הכנסת לכאורה עיקר התקנה לקרוא פעמיים, אך לשיטת המטה משה שכנגד ג' פעמים שמושה מסר תורה לעם צריך לקרוא ג' פעמים, אך מכיון שאין כל אלה אלא דברי רמז אין הכרח שגדר ההלכה תלוי בטעמים הנ"ל.

ונראה לכאורה דנחלקו הפוסקים בשני דרכים אלה ויש בהן נפ"מ להלכתא רבתא, ונבאר.

א. כתב השו"ע שם בסעיף א' "שנים מקרא ואחד תרגום אפילו עטרות ודיבון", ומצינו ב' פירושים בכונתם אפילו עטרות ודיבון, כתבו

בזמנה, האם צריך להשלים אח"כ, דהמדרכי הביא מרבינו שמחה דצריך להשלים לפני סוף השנה וכ"כ בשמו בהגהות מיימוניות הלכות תפלה שם, אך אין זה אלא לפי טעמו של התה"ד דהלכה זו תוקנה כדי שכל אחד יקרא את כל התורה אחת לשנה, אבל אם כל ענינה כהכנה לקריאת, הרי עבר זמנו בטל קרבנו, ע"ש.

ודרך שלישית מצינו בהגהות מיימוניות בפ"ג מתפלה אות ש' בשם הראב"ן ולשיטתו לא נאמרה הלכה זו אלא לאדם הדר בכפר שאין בו עשרה ואין בו קריאת התורה, ותיקנו לו להשלים פרשיותיו בשעה שהציבור קורין בתורה, דכשם שהמתפלל ביחידות בביתו ראוי לו לכוון לשעה שהציבור מתפללים, כך מי שאינו משתתף בקריאת התורה ראוי לו להשלים פרשיותיו עם הצבור, ועוד ביאר הראב"ן לפי דרכו למה תיקנו שנים מקרא תרגום, (ולכאורה אין לזה פשר לפי שתי הדרכים שבתרומת הדשן), דשנים מקרא הם כנגד שני הקוראים ואחד בס"ת (ולכאורה כונתו למי שקורא ומי שעומד ליד הס"ת) ותרגום כנגד המתרגם בבית הכנסת, ע"ש.

אמנם הרמב"ם והשו"ע באו לאפוקי משיטה זו, ולכן הדגישו דאע"פ ששומע אדם את הקריאה בכל שבת בציבור חייב לקרות בעצמו, ע"ש וז"פ. וראיתי בפרי מגדים סימן רפ"ה משבצות ס"ק ב' שהביא בשם מטה משה ששנים מקרא ואחד תרגום הם כנגד ג' פעמים שמושה מסר התורה לעמו ישראל, א' בסיני, ב' באהל מועד, ג' משנה תורה באר היטב וזה התרגום שהוא כנגד באר היטב, ע"ש.

הרי לך טעם נוסף למה שתיקנו קריאה משולשת דשנים מקרא ואחד תרגום.

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

כדמשמע מלשון המשנ"ב דלעולם אינו מצווה לקרוא ג'פ מקרא.

אך לפ"ז יש סתירה בהלכה הפסוקה, דמחד ק"ל לגבי עטרות ודיבון שצריך לקרוא ללא תרגום ומאיך ק"ל דאם אין לו תרגום לא יקרא אלא פעמיים מקרא, ומש"כ נראה דאף אם צריך ב' קריאות מ"מ כך תיקנו מעיקרא דהקריאה השלישית בתרגום היא ולא במקרא, ומש"כ כאשר אין לו תרגום פטור הוא, ואין טעם לקרוא מקרא בשלישית, ודו"ק.

ג. הנה נחלקו הפוסקים באופן קריאת שמו"ת, אם יקרא כל פסוק ופסוק שנים מקרא ואחד תרגום, או שמא אינו קורא תרגום אלא כשהוא משלים פרשה מסוימת וענין מסוים, ויש דעות לכאן ולכאן וכמבואר במשנ"ב ס"ק ב' ע"ש.

ולכאורה נראה דגם מחלוקת זו תלוי בשאלתנו הנ"ל, דאם כל קריאת התרגום אינה קריאה בפני עצמה אלא לפרש את המקרא ודאי מסתבר לקרוא את התרגום עם כל פסוק ופסוק אבל אם קריאה שלישית היא, מסתבר להשלים פרשה או ענין ושוב לקרותו בתרגומו, ודו"ק כי קצתו משום פשוטן של דברים.

ושותי שיטות אלה תלויות לכאורה בשאלה הנ"ל, דאם צריך לקרוא ג' פעמים פשוט דצריך לקרוא אף מלים אלה שאין בהם תרגום, אך אם אין התרגום בא אלא לבאר והבנת הכתוב מסתבר כשיטת ה"א דאין צריך לומר ראובן ושמעון, ודו"ק.

ב. כתב המגן אברהם סק"ד בשם סדר היום "מי שאין בידו תרגום יקרא ב' פעמים מקרא ואח"כ כשיהיה לו תרגום יקרא", ולכאורה משמע שאם אין לו תרגום קורא ב' פעמים בלבד, אך לא כך כתב בערוך השלחן סעיף י"ב, אלא דמיידי במי שיוזעע בודאות שיוגיע לו תרגום אח"כ אבל אם אפשר שלא יוכל לקרוא את התרגום אח"כ, יקרא ג' פעמים מקרא אך מלשון המשנ"ב בס"ק ו' משמע שלא כדבריו שכתב "ואח"כ כשיזדמן לו תרגום יקרא", ומשמע דלא מיידי ביושב ומצפה אלא שבמקרה נזדמן לו תרגום אח"כ, וכך משמע מפשטות לשון המג"א.

וגם שאלה זו תלויה בחקירה הנ"ל, דאם צריך לקרוא ג' פעמים מסתבר כדברי הערוך השלחן דאם אין לו תרגום מדוע יקרא מקרא, אבל אם אין קריאת התרגום אלא לתוספת הבנה מסתבר

הט"ז בסק"א והמג"א בסק"ב דאפילו עטרות ודיבון שאין בהם תרגום צריך לחזור ולקרוא וכן נמי לגבי ראובן ושמעון ושאר השמות שאין להם תרגום. אך הט"ז הביא בשם "מ שאין הכונה אלא לעטרות ודיבון שיש בהם תרגום ירושלמי וקמ"ל דצריך לקרוא בהם את התרגום ירושלמי, משא"כ בראובן ושמעון שאין בהם תרגום כלל באמת לא צריך לקרוא אותם פעם שלישית ע"ש. וכבר מצינו שתי שיטות אלה בתלמידי רבינו יונה בברכות שם וז"ל "יש מפרשים דנקט זה הפסוק מפני שאין לו תרגום וקאמר שאפילו הפסוקים שאין להם תרגום צריך לקרוא אותם שלשה פעמים וזה אינו נראה שהרי מצינו הרבה פסוקים אחרים שאין להם תרגום כגון פסוקים של ברכת כהנים ואחרים והרבה ולמה לא הזכירם וע"כ נראה דמשום הכי נקט האי קרא לאשמעינן דאפלו עטרות ודיבון שיאין לו תרגום אונקלוס אלא תרגום ירושלמי שזוהו מכללתא ומלבשתא צריך לומר אותו התרגום שיש לו והפסוקים שאין להם לא תרגום אונקלוס ולא תרגום ירושלמי אפשר שדי שיאמר אותם שתי פעמים ואפשר שצריך לומר אותם שלש פעמים" וכ"ה שם ברא"ש סימן ח' ע"ש.

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

העובדה שאנו בבית הארחה. אחרי שנטלתי את ידי, לא הייתי בטוחה אם מותר לי לרוקן את מי הנטילה מהקערה לכיור שבמסדרון.

שאלתי את בעלי למה אהנו מטלטלים בבית את המים אחרי הנטילה והוא אמר שההיתר מבוסס על היתר טלטול 'גרף של רעי'. אך לא ידענו מה ההלכה בבית הארחה וכדומה שבו לא עמדנו להשתמש בהמשך השבת בחדר, ולא היה אכפת לנו מהסדר בחדר. רק חששנו שילד מילדי המשפחה ייכנס לחדר ובטעות ישפוך את המים על הרצפה. האם היה מותר לנו לפנות את המים?

תשובה: מותר לפנות את המים בכל מקרה. מים אלו אין עליהם שום איסור, ונמנעים מלהשתמש בהם בשל רוח רעה השורה עליהם. גם אם היו המים אסורים בשימוש, ההיתר לסלק גרף של רעי הוא גם במקום שאין הכרח מיידי לכך.

מקורות לעיון והרחבה: ראו ביאור הלכה סימן שלח ס"ח ד"ה אסור.

המיועד לכך וכדומה. כשרוצה לסגור את דלת מכונת הכביסה כדי למנוע יציאת ריח רע, הרי זה שימוש בכלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומותר.

ואולם אם הכוונה באחסון זה כדי לקצר את תהליך הכביסה או הייבוש במוצאי שבת, הרי זה מכין משבת לחול ואסור.

מקורות לעיון והרחבה: ארחות שבת פרק כב דין קסח והערות רנז-רנח.

ריקון מי נטילת ידים

שאלה: בשבת הקודמת התארחנו בבית הארחה לרגל שבת שבע ברכות שערכו גיסי וגיסתי שיחיו. בביתנו אנו רגילים להכין קערות עם ספלים לנטילת ידים, בליל שבת ניסינו לחפש קערות בבית הארחה, ומצאנו בסופו של חיפוש, שני ספלים אך רק קערה אחת.

בבוקר השכם התעורר בעלי, נטל את ידיו אל הקערה וירד להתפלל בבית הכנסת. אני הרשיתי לעצמי להתעורר מעט מאוחר יותר ולנצל את

שימוש במייבש כביסה לאחסון

שאלה: השאלה מציקה לי כבר זמן רב: במהלך ימות השבוע כאשר מייבש הכביסה החשמלי אינו בשימוש, אני משתמשת בו כדי לאחסן את החולצות והבגדים הממתינים לגיהוץ. האם מותר לפתוח את דלת מייבש הכביסה ולאחסן בו בגדים בשבת?

תשובה: בדרך כלל כשהמייבש מנותק ואין בו זרם, אין סגירת מעגל חשמלי בעת הפתיחה והסגירה. בתשובה נתייחס למצב זה בלבד:

מותר לפתוח את דלת מייבש הכביסה ולאחסן בו, על אף שהכלי עצמו הוא מוקצה ואסור לטלטלו. כי למרות שדלת כלי מקבלת את דין הכלי, בכלים אלו גדר המוקצה של הדלת אינו אלא כלי שמלאכתו לאיסור שמוותר לטלטלו לצורך מקומו. מסיבה זו מותר גם לסגור את דלת המייבש כדי לאפשר מעבר נוה בסמוך לו.

כמו כן גם מותר לאחסן כבסים מלוכלכים במכונת הכביסה במקרה שנגמר המקום בסל

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

לקנותו מקטן אחד המקנה לו אגן סהדי שכאילו אמר אביו 'אי אפשי בתקנת חכמים' והקלפים שייכים להם וממילא יש בהם גזירת מקח וממכר.

קריאת פרסום של מוצר הלכתי

שאלה: האם מותר לקרוא בשבת בעלון תורני פרסום על תפילין מהודרות או מכירת שמן מהודר לחנוכה.

תשובה: מותר. ולמרות שאסור לקרוא מודעת פרסום שווקים וחנויות אף כשלא מדבר על כך בפיו, משום שאסרוהו חז"ל כיון שאי אפשר שלא יוציא הדברים מפיו, והוא בכלל איסור "ודבר דבר". אך בפרסום על צרכי מצווה שהוא 'חפצי שמים' מותר, כעין שהתיר המשנה ברורה (שז, מז) לשמש לקרוא את רשימות האורחים המוזמנים לסעודת מצווה, ובלבד שלא יפורסם המחיר שאז כל קריאת העלון אסור (הגר"ג קרליץ).

דיבורים של חול בשבת

שאלה: נשאל בשבת על ידי חברו באיזה יום אתה טס לחו"ל, האם יכול לענות 'ביום שלישי הקרוב', כיון שאינו מזכיר את מעשה המלאכה האסור.

תשובה: כיון שהוא רק עונה ואף לא מזכיר את עצם המלאכה, מותר.

מותר. אלא שאסור להביט בכיתוב סביבם כגון המחיר או תכונות המוצר שזהו בכלל גזירת שטרי הדיוטות וכיון שכמעט בלתי אפשרי שלא להביט בכיתוב, קשה להשתמש בהיתר זה.

החלפת פריטים מ'אוסף קלפים' בשבת

שאלה: האם מותר לילדים להחליף ביניהם בשבת תמונות רבנים או אוסף קלפים וכדו'.

תשובה: יש למנוע מהם להחליף בשבת כאיסור מקח וממכר מדרבנן, וכן הורה הגר"ג קרליץ (אבני ישפה ג, לב). ומה שכתב במגדנות אליהו (ב, מה) שכיון שקטן אינו יכול להקנות לכן אינם בגזירת מקח וממכר, לא נראה שהרי ברור שדעת הוריהם שהקטנים יזכו בקלפים לעצמם ויעשו בהם כחפצם. ואף אם אין יד לקטן

טלטול ניילון המכסה את הכובע

שאלה: האם מותר לצאת בשבת במקום ללא עירוב עם ניילון על הכובע להגן עליו מפני הגשמים.

תשובה: כל דבר שיוצא בו כדי להצילו מטינוף ולכלוך, אסור לצאת בו לרשות הרבים בשבת (משנה ברורה שא, מח). לכן אין לטלטל את הניילון בין אם הוא שקית בעלמא ובין אם הוא כצורת הכובע והוא כעין כובע מניילון על גבי הכובע הרגיל.

ואמנם אם הניילון שמכסה את הכובע או השטריימל, מכסה אף את אזניו שלא יתקררו, כיון שהוא מועיל לגוף אין בו איסור הוצאה (אורח חיים שא, יג).

וכמחסה מפני הגשמים הניח רבינו הגר"ש אלישיב בשבת מעל השטריימל מגבת שכסתה אף את אזניו ולא רק ניילון, בכדי שלא תגן על אזניו מהרוח אלא אף תחממו מעט.

הסתכלות בחלון ראווה בשבת

שאלה: האם מותר להתבונן בשבת במוצרים המונחים בחלון ראווה אף אם בדעתו לקנותם.

תשובה: מן הדין מותר, ובלבד שלא ידבר על הקנייה, שהרי דרשו חז"ל (שבת ק"ג, א) וכבדתו ממצאו חפצך ודבר דבר – דיבור אסור והרהור

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

יכול למנוע מלצלם אותו, ומבואר שם, דבעלות ממונית, ותביעה ממונית מחבירו, יכולה להיות רק בדבר שיש לאדם כח למנוע מחבירו שיעשה זאת, מחמת בעלותו. כגון למנוע מחבירו להכנס לרשותו, או להשתמש בחפציו וכדו', אבל דבר שאין בכח אדם למנוע מחבירו, אין שייך תביעה ממונית. כי בזה שאינו יכול למנוע ממנו לעשות זאת, הוא הוכחה שאין לו בעלות כלל, ובמקום שאין לו בעלות, אין לו תביעה ממונית, ולכן, כיון שאינו יכול לאסור על חבירו לצייד דמותו, מוכח, שאין לו בעלות על מעשה זה, לפיכך אינו יכול לתבוע שום תביעה ממונית על מעשה זה.

פרסומת על כותלי הבית

שאלה: האם אדם יכול למנוע מאחר להקריין פרסומת על כותלי ביתו החיצון, והאם יכול לתבוע תשלום על ההנאה שהיה לו בפרסום.

תשובה: לא יכול למנוע ולא לתבוע ממון.

ביאור התשובה:

גדר בעלות

בסימן רמ ביארנו באריכות תשובת הגה"ק רבי יוסף חיים זונגפלד זצוק"ל, בשאלה, האם אדם

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

על פי תורה אני יכול למנוע זאת מהשכן. השכן טוען שבלאו הכי יש רעש מתנים, אבל זה רעש שאני רגיל אליו".

תשובה: כן זה גזל שינה.

ביאור התשובה: ביארנו בסימן שיח באריכות דין גזל שינה, וכלל העולה הוא, דגול שינה הוא מאיסור תורה של אונאת דברים שמצער את חברו, ודין גזל שינה הוא לפי מנהג הבריות בכל מקום. לפי זה, כיון שאין מנהג הבריות לרעות בהמותיהן בלילה, אם הם עושות רעש, יש בזה איסור גזל שינה. ואף על פי שיש רעש מהתנים, מכל מקום כיון שרעש שלהם הוא רגיל, אין היתר להוציא בהמות. ועוד, דזה שיש לו רעש מתנין לא מתיר לעשות יותר רעש, לכן פשוט שיש בזה איסור גזל שינה

ממש, לא לענין לאסור עליו, ולא לענין לתבוע ממון.

העולה מזה: אי אפשר למנוע מאדם לשלוח קרני אור לאויר העולם, אלא שכתלי הבית מונעים את המשך קרני האור, ואין בזה ממש, לא לענין לאסור עליו, ולא לענין לתבוע ממון.

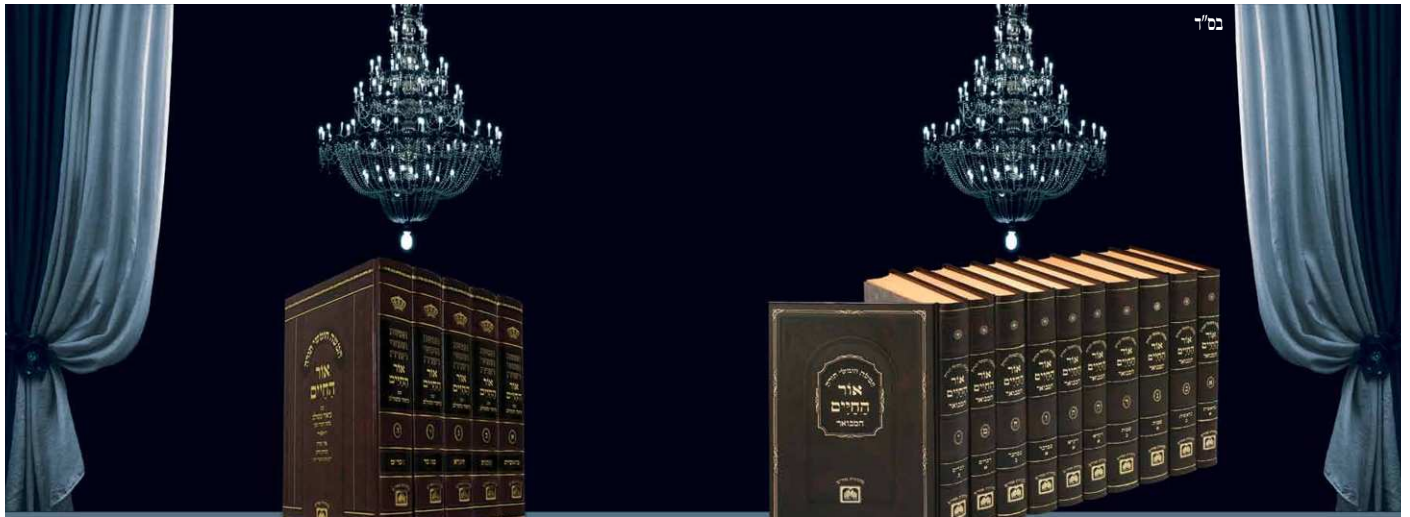
האם יש דין גזל בשינה

ובו יבואר: א. האם יש דין גזל בשינה. ב. האם מותר לרעות בהמות בלילה, ולהפריע לשינת אחרים. ג. מה הדין אם יש בלאו הכי רעש מתנין.

שאלה: "אני דר ליד מקום מרעה, לאחרונה אחד התושבים מוציא את בהמותיו לרעות באמצע הלילה, והם גוהות בקול שמפריע לי לישון. האם

דבדיני נדרים, אדם יכול לאסור על חברו להשתמש בקרקעו ובמטלטליו, וכן יכול לאסור על עצמו שלא יעשה פעולה פלונית, אבל אין אדם אוסר על חברו, דבר שאינו שלו, כידוע (יורה דעה רכה, א. ועוד). והנה, פעולת הציור היא מעשי ידי חברו, ואין אדם יכול לאסור בדין נדר או שבועה על חברו לצייר בידיו מה שירצה, כי ידי חברו אינם שלו, וחבירו אינו נכנס לתוך רשותו, וכיון שבדין נדרים אינו יכול לאסור על חברו לצייר דמותו, מוכח, שאין לו בעלות על מעשה זה, ממילא הוא הדין צילום, דמאי שנא ציור מצילום, מעשה זה, הוא מעשה חברו ולא מעשה שלו.

ולפי זה גם בנידון דידן, אי אפשר למנוע מאדם לשלוח קרני אור לאויר העולם, אלא שכתלי הבית מונעים את המשך קרני האור, ואין בזה

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשייה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר הדור החיים" הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול'
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מסכת נדרים דף פב-פח

פשוט שאינו יכול לאסור את הפירות על חבירו, לפי שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. אלא שכתב המשנה הלכות שאע"פ שכן דעת רוב האחרונים, לדעתו גם הב"י מודה שגם אם אינו מפקיר את השדה, השדה מופקר ועומד, וכן מצא שכתב התורת הארץ (פ"ח סעי' כא) לגר"מ קלידס רבה של טבריה, שגם לב"י השדה מופקרת ועומדת, גם אם הוא לא מפקיר את השדה.

והגר"ז מינצברג (השואל בתשו' משנה הלכות הנ"ל) הביא ראיה לחלק בין רבים ליחיד מסוגיין, ששינוי קונם כהנים ולוים נהנים לי יטלו על כרחו, ופי' התו"ט והמלאכת שלמה מאחר שיש מצוה לתת ללוי אינו יכול לאסור, אע"ג שמוחר לזרים. וכן הוא לענין שביעית אם אוסר על כלל ישראל, אפילו אם אסרם בשנת הששית, אינו חל איסורו בשנת השביעית, מפני שהוא כנגד התורה. כמו שמתנה שלא תשמיטנו שביעית. ולכן אע"פ שיכול לאסור על יחיד פירותיו בשביעית, אין יכול לאסורם על הרבים, מפני שמבטל מצות שביעית, ומתנה על מה שכתוב בתורה. והשיב לו המשנה הלכות שאם קדם ההפקר או החיוב להפקיר לנדר באמת אינו יכול לנדור ולאסור, אך אם חל הנדר קודם שנתחייב להפקיר, אין החיוב מפקיע את האיסור קונם. ובמשנתנו הרי לא חל הנדר על הנכסים, אלא אסר את הכהנים והלוים בהנאה ממנו, והם אין נהנים ממנו מפני שהוא מחויב לתת לו בעל כרחו. והנכסים מעולם לא נאסרו עליהם, אבל אילו היה אוסר את הנכסים אין ראיה מהמשנה שלא היה חל איסורו. והואיל ומכח המעשה שעשה בשנה השישית נאסרו פירות שישית, ואינו חלות הפועל רק כדי למנוע משביעית לחול, ולמנוע את רצון התורה לא נחשב מתנה על מה שכתוב בתורה.

אמנם המנחת שלמה (ח"א סי' מג) כתב בפשיטות שאין בכח אדם לאסור פירות שביעית

אחד מהציבור, אך אין אחד מהציבור יכול לתבוע שיחלקו את הספרים, וכל אחד יקבל ספר אחד.

והביא השו"ע (י"ד סי' רכז ס"א) מחלוקת בזה האם אחד יכול להדיר את חבירו הנאה מחפץ של שותפין. וכתב הש"ך (שם סק"א) שכל זה מעיקר הדין, אמנם השו"ע (או"ח סי' קנג סט"ו) הביא את תקנת הקדמונים שאין אדם יכול לאסור חלקו מבית הכנסת ולא מהספרים, ואם אסר, אינו כלום. וכתב המשנ"ב (ס"ק פז) בשם הלבוש שטעם התקנה שלא ילך כל אחד שיהיה לו דבר מה עם חבירו, ויאסור את חלקו עליו, וממילא יהא כל בית הכנסת אסור עליו, מפני שאין ברירה. וכתב המג"א (ס"ק לח) שכל זה בבית הכנסת וכי"ב, אבל במעות מעשר שהניחו בתיבה, וכיס של צדקה וכי"ב שמהלקים הגבאים או שבעה טובי העיר גם מעיקר הדין אינו יכול לאסור על חבירו, כמבואר בסוגיין שאינו יכול לאסור על חבירו בקונם ליטול לקט שכחה ופאה משדהו. והטעם שמאחר והוא חייב ליתנו, אינו מדרשותו ואינו נהנה ממנו. ומכח זה מבואר שכל דבר שאדם עושה מחמת שהוא מחוייב לשמים, לא נחשב שחבירו נהנה ממנו, ומותר גם למודר הנאה להנות ממנו.

ודנו הפוסקים מה דין פירות שביעית, האם יכול בעל השדה לאוסרם בקונם על חבירו. וכתב המשנה הלכות (ח"ד סי' ריז) שלפי מה שהבינו המנ"ח (מצוה פד) ורוב האחרונים שדעת הב"י (אבקת רוכל סי' כד) ששביעית הוא דין על הגביר להפקיר, ועד שאינו מקיים את המצוה אינו מופקר, וא"כ לכאורה אע"פ שחברו מחוייב להפקירם, אם הוא אוסרם בהנאה על חבירו, נאסרו, מפני שעד שמקיים את המצוה של ההפקר הרי הם שלו. אך לפי דעת המהר"ט (ח"א סי' מג) שהתורה הפקירה את פירות שביעית ואינם שלו, וגם אם אינו מפקירם הם מופקרים ועומדים,

המודר הנאה מאחד מבני העיר, אם מותר לו ליטול מקופת העיר

בגמ': ואי אמרת נדר ענוי נפש הוא אמאי תהא נטולה מן היהודים (נדרים פב, א).

המהר"ט (ח"א סי' ה) נשאל על מעשה שאירע בראובן שהיה חכם ודיין העיר, ובני העיר נותנים לו פרס מכיס של צדקה מהנדבות ומהמצות כפי כבודו. ומנהג העיר לפעמים כשיצטרך לתת לחלק לעניים ולקופה בחגים ובמועדים גובין מס מבני העיר כל אחד כפי עושרו. ויהי היום עשיר אחד דבר כנגד החכם בקושי, והקפיד החכם ונדר הנאה ממנו. ושאלו את המהר"ט האם מותר לאותו החכם ליטול הפרס שלו מכיס הצבור, או שנאסר החכם בפרס שלו מפני מעותיו של אותו עשיר שנותן לכיס של צדקה, או חלקו במס הנופל לכיס של צדקה, ונהנה הוא החכם משלו.

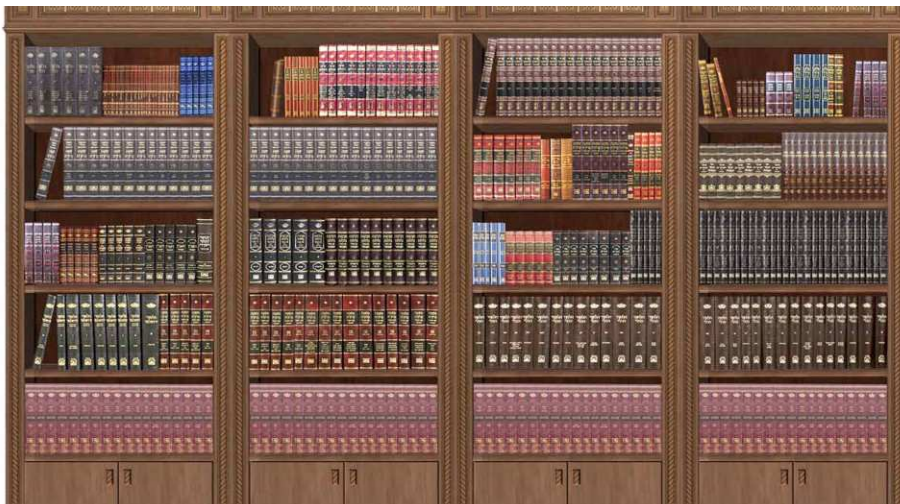
והביא המהר"ט מהתשב"ץ שמה שהעשיר משועבד להכניס לקופה מחוייב לשלם, אך אסור לו לתרום ותר מכפי חלקו שהוא משועבד. אמנם המהר"ט כתב שמאחר והחכם אינו נוטל ממעות העשיר, אלא ממעות הקופה, והעשיר כבר אין לו כח לקבוע מה יעשו עם מעות הקופה, ואין בעלים כלל על הקופה, ולכן מותר לחכם ליטול ממעות הקופה. שהרי גם בנדרה הנאה מכל היהודים אמרינן בסוגיין לקמן (פג): שיתפרנס מלקט שכחה ופאה, ורואים שאע"פ שהלקט שכחה ופאה הוא מממון המודר הנאה מאחר וכבר אין לו בעלות על זה, מותר לנדר להנות מממון זה.

והעלה המהר"ט שם עוד כמה טעמים להתיר, ושוב הביא ראיה מסוגיין שלא חל הנדר כלל, שהרי מאחר ואותו עשיר מחוייב לתת לקופת העיר, ובכלל חיובו הוא לתת חלקו בפרס של החכם ודיין העיר, א"כ לא מועיל הנדר כלפי אותו חיוב, דהשעבוד מפקיע את הנדר. כפי שאין הלוה יכול להדיר את המלוה הנאה מנכסיו, ולהפטר מלפרוע לו את חובו. והביא ראיה ממה שאשה שנדרה ואסרה תשמיש עליה יכול בעלה לכופה ולבא עליה בעל כרחו, ומה שצריך להפר אינו אלא עצה טובה, כדי שאם יגרשנה ויחזור וישאנה תהא מותרת לו. ועי"ש שהאריך להוכיח כן מהסוגיין כאן ובכתובות. ולכן העלה שבדאי אין הנדר כלום.

האוסר רכוש ציבורי בקונם

במשנה: קונם כהנים ולוים נהנים לי יטלו על כרחו (נדרים פג, ב).

דנו הפוסקים אדם שהדיר את חבירו הנאה, אם יכול לאסור עליו דברים שהם שותפין בהם שאין בו חלוקה. כגון בית הכנסת, וספרים השייכים לכל

מפני שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. אך דן שם בארוכה מה הדין האם אדם יכול להקדיש פירות שביעית לאחר שזכה בהם, וכן האם יכול להקדיש בהמת שביעית לעולה, שהרי עובר בעשה של לאכלה, ואסור לעשות בו שאר דברים, והאם החיוב של לאכלה מונע מהקונם או ההקדש לחול. או שנאמר מאחר והוא בעלים על הדבר יכול להחיל ע"ז קדושה אע"פ שאסור לו.

מעשר עני בזמן הזה

בגמ': ר"א אומר אין אדם צריך לקרות שם על מעשר עני של דמאי (גדרים פד, א).

הפוסקים דנו כיום שהרבה מקומות מפרישים תרומות ומעשרות ואינם נותנים בפועל את המעשר ראשון ללוי, ואת המעשר עני לעני. והנה מי שמפריש מפירות מסופקים, בין שקנה אותם במקום שאין השגחה ראויה, בין אם יש ספק האם הם חייבים, יכול לומר ללוי ולעני הביאו ראייה שפירות אלו חייבים במעשרות וטלו, שהרי המוציא מחבירו עליו הראיה. כמבואר בסוגיין שבדמאי אינו חייב לתת ללוי ולעני את המעשרות. אמנם מי שמפריש פירות טבל ודאי, הרי מחוייב לתת את המעשר ראשון ללוי ואת המעשר עני לעני. והנה לגבי מעשר ראשון שאין לנו לזים מיוחסים דנו הפוסקים האם מחוייב לתת את המעשר ללוי, או שיכול לומר לו הבא ראייה שאתה לוי וטול. ובשנת מעשר שני יכול בזמן הזה לכתחילה לחלל את שווי כל שדהו על פרוטה אחת ולהפטר. אמנם בשנת מעשר עני הרי מחוייב להביא עשירית מפירות שדהו עני ועניים מהודדים יש לצערנו בשפע. ובאמת יש מעט מבעלי השדות החרדים לדבר ה' המקפידים בשנת מעשר עני לתת עשירית מפירות שדהו לעניים. אמנם בעוונותינו לא זכינו שינהגו כן רוב בעלי השדות. ובפועל רוב בעלי השדות ממנים את המשגיח כשרות שיפריש את התרומות ומעשרות, ומשייר את המעשר ראשון ואת המעשר עני לעצמו.

והנה דנו הפוסקים באופן שלא נותנים הפירות לעני, לכאורה יש מקום לומר שיהיו פירותיו טבל מכמה טעמים. א. והנה יש שרצו לכתוב שכל הפרשה שלא התכוונו לתנו אינו כלום. וע"ז כתב המנחת שלמה (ח"א סי' נג) שאם בעל הפירות עצמו מפריש את פירותיו, ויודע מה שאומר, ורק אח"כ כשבאו לזים ועניים לתפוס הוא טוען שלא נתכוין בלב שלם להקנות עשרים אחוז מפירותיו לאחרים, נראה שלא כלום הוא, ודברים שבלב אינם דברים, ולא איכפת לנו כלל ממחשבתו ודעתו הפגומה, והרי זה הפרשה גמורה. והרי זה דומה למה שכתב הנודע ביהודה (מהדו"ק או"ח סי' יח) לגבי מכירת חמץ, וז"ל, הגע בעצמך ישראל ימכור לישראל חברו סחורות באופן המועיל בחליפין, או בהקנת מקום, או

מ"מ אם אינו יודע כלל מאופן התיקון, וחושב שהתיקון נעשה רק ע"ז זה שהוא אומר פוסקים או תפלה הנקרא נוסח הפרשה לאו כלום הוא.

וסיים שאפשר שבזה"ז מוטב יותר למכור טבל ולהודיע שהוא טבל, מלהפריש מעשר עני, ולעבור כל יום ויום על בל תאחר, או על איסור גזילת ממון עניים.

וגם ידוע שבדורנו אינו ישנם בעלי מצפון כאלה, שייגדו בפירוש שאינם רוצים לעשות שקד בנפשם, לומר על אחד מעשרה שהוא שייך ללזים, ועוד אחד מעשרה לעניים, ולהיות אח"כ גזלן וליקח ממון אחרים לעצמו. ולכן שומה על הרב או על הממונה על המעשרות להסביר נכון לבעלים מהו הענין של הפרשת תר"מ, למען ידעו שמפרישים אחד מחמשה מפירותיהם ללזים ולעניים שלא ע"מ ליתן להם, אלא לגזול אותם אח"כ, ולעכב הפירות לעצמו. וגם צריכים לדעת שלפי דין תה"ק אם הלוי או העני יתפסו את הפירות שהממונה קרא עליהם שם מעשר הרי זה שלהם, הואיל ואמר בשליחותו זה מעשר ראשון וזה מעשר עני. אבל כל זמן שאינם יודעים מה טיבה של הפרשה זו וקריאת שם מעשר ראשון ומעשר עני, רק יודעים שהמשגיח מפסיד אחד ממאה מפירותיהם, וגם אומר איזה נוסח של הפרשה, וחושב שהוא מין נוסח של תפלה, אין זה קרוי כלל הפרשה, והפרות נשאר טבל גמור כבתחילה.

איסור ריבית בבנקים ובמניות

בגמ': משום דתרומה לא חזיא אלא לכהנים וכיון דקא אתי למיסרא עלייהו שוויא עפרא בעלמא (גדרים פה, א).

הפוסקים דנו בארוכה האם מותר לטול ולשלם ריבית לבנק בבעלות יהודי, וכן לחברה שחלק מבעלי המניות בחברה יהודים. ושורש הספק הוא האם בעלי המניות נחשבים בעלים על הבנק

במקום שכסף קונה, ולא ימסור המפתח, ויהיה בלב המוכר להערמה גמורה שמחשב בלבו לבטל המקח, ואח"כ יבואו לדין, וכי אנו משגיחים בהערמה דיליה. הלא נקהה שיניו בדין, ונוציא המקח מיזו בע"כ, ונאמר שכבר זכה הקונה. וה"נ כבר זכה הקונה הגוי. ומה לנו בהערמת המוכר. וכיון שזכה הגוי שוב אין כאן בל יראה, עכ"ל. וא"כ גם כאן נקהה את שיניו, ונאמר לו שכבר זכו הלזים והעניים. ואם הוא גבר אלים, ואינו שומע לנו, הרי הוא גזלן, אבל פירותיו מתוקנים.

וכתב שלכאורה יש להוכיח מסוגיין חכמים שסוברים שהע"ה אינו מפריש מעשר עני, ואמאי אינו מפריש מעשר עני, הרי איסור טבל חמור יותר מגזל עניים. ובאמת כן מבואר בגמרא (מכות טז.) סברת ר"א שהע"ה מפריש ורק אינו נותן. וכתב המנחת שלמה שאי אפשר לומר כן, שהרי בסוגיין מבואר שגם ר"א מודה שהע"ה לא יגזול את העני, ואם אינו מתכוון לתת את הפירות אינו מפריש, אלא שר"א סובר שיש לו הוראת היתר ע"י שיפקיד את נכסיו.

אלא שכתב המנחת שלמה שיש חסרון אחר שלצערנו הגדול ישנם רבבות אנשים שאפילו אם נותנים רשות למשגיח הממונה על המעשרות לתקן פירותיהם, הם יודעים רק זה שצריכים להפסיד מעט יותר מאחד ממאה, וגם צריכים לומר איזה נוסח של תפלה, אבל אינו מעלה כלל על דעתו שבאמירתו עושה הממונה על המעשרות בפירותיו כאדם העושה בתוך שלו, והוא מחלק לזים אחד מעשרה מאלה שבצפון, ולעניים אחד מעשרה מאלה שבדרום, ולכן כמו שהזהירו לענין ביטול חמץ שלא מועיל כלל אמירת "כל חמירא", אלא א"כ יודע לפחות ענין הביטול, ויודע שמפקיד בכך חמצו, אבל אם אינו מבין כלל, וסובר שאומר איזה תחנה ובקשה לא עשה כלום, ועובר בבל יראה ובבל ימצא. כך גם בנוגע למעשר ראשון ועני, אפילו אם בעל הפירות עצמו מבקש מהמשגיח לתקן פירותיו,

הבנק את רווחי הבנק, וכבר היום יש להם זכות בממון שאם יחלקו את נכסי הבנק, או יהיו רווחים יגיע הדבר לידם נחשב שכבר היום יש להם ע"ז בעלות, אע"פ שכעת עדיין אין הדבר מבורר. שהרי בתרומות ומעשרות עדיין אין הדבר מבורר לאיזה כהן יגיעו, ובכל זאת כתב הריטב"א שכבר מעתה יש לכהן בעלות על הדבר, ולכן פקע בעלות הראשון.

המתכוון לברך אדם אחד ונמצא אחר

בגמ': גדרה אשתו וסבר שגדרה בתו, גדרה בתו וסבור שגדרה אשתו, וכ' הרי זה יחזור ויפר (גדרים פו, ב).

בדרשות הר"ן (סוף הדרוש החמישי) הוכיח מסוגיין שאם אדם מתכוון לברך אדם אחד, ובטעות בירך אדם אחר, לא חלה הברכה. שהרי בסוגיין לענין גדרים שנינו, גדרה אשתו וסבר שגדרה בתו, גדרה בתו וסבור שגדרה אשתו, וכ' הרי זה יחזור ויפר. והטעם כי הדברים שיאמרו לאיש אחד בחזקת איש אחר לא יעילו לו כלום. וכן הוא לגבי ברכות אם מברך אדם את חבירו, והוא סבור שהוא מברך אדם אחר לא יועילו הברכות כלום.

הקשה הר"ן אם כן היאך תועיל הברכה שבירך יצחק ליעקב, ולמה אמר יצחק לעשיו הן גביר שמתיו לך, ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים, וגו', ולכה אפוא מה אעשה בני. ואיך שמו גביר, אחרי שנתכוון לתת הכל לעשו הלא חל הברכה ליעקב, וכמבואר בסוגיין שלא חל אמירה לאחרי. וכיון שכן הוא, למה אמר יצחק ולכה אפוא מה אעשה

אך הקיצור שו"ע (סי' סה סכ"ח), הנטיעה של שמחה (סי' נו) בשם רבי יצחק אלחנן, הרב פעלים (ח"ד חו"מ סי' ד), המהרש"ם (ח"ג סי' שיט), שו"ת רבי עזריאל הילדסהיימר (ח"ב סי' רמח), המנחת יצחק (ח"ג סי' א), השבט הלוי (ח"ה סי' קצ), המנחת שלמה (ח"א סי' כח) ועוד אסרו ללוות מבנק של יהודי בריבית בלי היתר עיסקא. וראה ירחון קול התורה (שבט אדר תשטו) היתר עיסקא. שסידר הגר"ש סלנט לבנק שהיה בבעלות ישראל. וכן נהגו להקפיד שיהיה היתר עיסקא כדין.

והנה המשנה הלכות (ח"ו סי' קמג ד"ה ולפענ"ד) הביא רביה ממה שהריטב"א (לעיל פג:) כתב, שיש מי שהוכיח מסוגיין שאם יש לאדם ממון שאסרו על עצמו בקונם, הואיל ואינו יכול להנות ממנו, מותר לאחר ליטלו ממנו, ופקע בעלותו של הראשון, שהרי אילו היה התרומות והמעשרות של הראשון היה אסור למודר הנאה להנות מהם, וע"כ מאחר והראשון בלא"ה אינו יכול להנות מן הפירות, פקע בעלותו, ומותר למודר הנאה להנות מהם. וכפי שנאמר בגמרא מאחר ותרומה לא חזיא אלא לכהנים, ואסרה עליהם נעשה כעפרא בעלמא. ודחה הריטב"א דבריו שמאחר והכהן עתיד לזכות בזה משעת ההפרשה יש לכהן זכות ובעלות על החפץ, ולכן פקע בעלות המדיר מהתרומות ומעשרות. אך באופן שאין לזוכה השני זכות על הנכסים לא מועיל מה שנאסרו הנכסים על הראשון.

והוכיח המשנה הלכות מסוגיין ע"פ דברי הריטב"א שכל ממון שאינו מבואר של מיהו, כגון ממון השבט, או ממון של בעלי המניות אשר אין להם יכולת לקבוע מה יעשו אם הממון, אמנם לאחר זמן יגיע הממון לידם, כשיחלקו לבעלי

והחברה, ונמצא שנתן לישראל ריבית או נטל ממנו ריבית, או שמא החברה היא הלוה, והיא המלוה, ואין כאן הלואה לאחיק, ונמצא שאין איסור ריבית. והוכיחו מסוגיין מהו הבעלות של ציבור וממון השבט, והאם נכסים שאין לו זכות לעשות בהם כלום, ומחוייב לתת אותם לכהנים או לעניים נחשב שלו או של הכהנים והעניים. וראה מש"כ לעיל (פג:) לגבי בגד רכוש ציבורי.

והנה מציינו כמה טעמים בפוסקים להתיר, השואל ומשיב (ח"ג סי' לא) כתב כמה טעמים שאין ריבית ע"י שליח, ויש ברידה, ועוד, ע"ש. והמהר"ם שיק (יו"ד סי' קנח) האריך בזה.

המהר"א הלוי (ח"ב סי' נד) התיר מחמת שהמלוים הוא הנהלת הבנק, ובעלי הבנק, והם הרי לא מינו את הפקיד הנותן את הלוה לשליח לתת הלואה זו, והפקיד המלוה בפועל אינו לא מלוה ולא בעלים, ועדיף טפי מהלואה ע"י שליח.

הצפנת פענח (נוא יארק סי' קפד) התיר מטעם שאין לבנק בעלים ידועים, שהרי אם יתמוטט הבנק אין בעלי המניות חייבים לשלם מכיסם כלום, ויש כאן חברה הלוה והמלוה, והתורה אסרה ריבית לאחיק ולא לחברה, וגדר הבנק לא נקרא דבר מסויים, רק דבר של צורה לא חומר, וכשם שאין ריבית להקדש שאינו רשות של פלוני אין ריבית בבנק.

המהרש"ג (יו"ד סי' ג, ה) התיר אפילו אם נאמר שבעל הבנק נחשב המלוה, הרי בפועל אם לא היה לבנק לשלם אין הבעלים מחוייב לשלם משאר נכסיו, ונמצא שאין שיעבוד הגוף על הבעלים, אלא רק שיעבוד חלק מנכסיו. ואם יאבדו אותם נכסים אינו חייב לו כלום. ובאופן כזה שאין שיעבוד הגוף על הגברא לא אסרה תורה ריבית. וכן כתב האגרות משה (ח"ב סי' סג), אלא שכתב שכל זה מתיר להלות לבנק או לחברה בערבון מוגבל (קארפארעשין) בריבית, אבל אסור לאדם פרטי ללוות מהבנק ומחברה בריבית, שהרי הוא משועבד בשיעבוד הגוף לשלם חובו, ובעל הבנק היהודי נחשב מלוה. והחלקת יעקב (יו"ד סי' סה) האריך להביא ראיות לשיטת הצפנת פענח והמהרש"ג. ושם (סי' סו) האריך להוכיח שבנק נחשב ציבור ולא שותפין.

אך הבית יצחק (יו"ד ח"ב קונטרס אחרון סי' לב) מתיר רק אם רוב השותפים בבנק או בחברה הם גוים, או עכ"פ מחצה על מחצה. והמנחת יצחק (ח"ג סי' א) חילק שיש בעלי מניות או בעלי הבנק שאין להם שום זכות לחוות דעת בבנק או בחברה, ואינם אלא מקבלים רווחים, והם בודאי אינם בעלים, ומאידך המנהלים שאין להם שום בעלות בחברה ג"כ אינם בעלים. אך אם לבעלים יש כח להחליט בעניני הבנק או החברה הרי הוא בעלים גמורים, אע"פ שבעלות מוגבלת בחוקי המדינה. וע"ע תורת משה (פרשת חקת דף לז ע"ג), מנחת אליעזר (ח"ב סי' כב), דרכי תשובה (יו"ד סי' קס"ק קכב).

אימא דאקני לה אחר, וא"ל על מנת שאין לבעלך רשות בה. ופרש"י אב"א דאקני לה וכו', דאי קימצה מעיסתה נמי אמרינן מה שקמצתה אשה קנה בעלה. הרי דפליגי בזה ב' תירוצי דר' פפא, האם קמצה מעיסתה הוא שלה. והאריך שם מהר"י אסאד האיך נפסק להלכה, וראה עוד בהר"ן בסוגיין (בע"א וע"ב) האיך נפסק להלכה.

אלא שכתב, שבגדון דידן פשוט שאין בטענת האשה כלום, אפילו אם נאמר שלהלכה פוסקים שאם צמצמה מעיסתה הרי הוא שלה, היינו דווקא צמצמה מעיסתה, ר"ל מאלו המזונות שקצבו לה הבי"ד במשרה אשתו ע"י שלישי, שלא יפחות לה מב' קבין חטיין. וכלשוונות הראשונים שזכתה בהם מפני שהם שייכים לפיה בלבד, וכבר זכתה ביה בתקנת חכמים, ונידון כאלו כבר אכלתה. וכן אם הרעיבה את עצמה ומחזקת בהמותה לה לעצמה, אין לבעל שום זכות בהם. וכמבואר מדברי הר"ן בסוגיין שהטעם שאם נתן לה אחר מעות למזונותיה אין לבעלה רשות בהם, שהרי אפילו אם בעלה נתן לה מעות הקצובים למזונותיה אין לו רשות בהם, ואם הרעיבה את עצמה כבר זכתה בהם מחמת תקנת חכמים, והרי הם שלה, וכ"ש כשמקנה לה אחר למזונותיה, אין לה רשות בהם. אבל בגדון דידן שהבעל מעצמו נותן לה לכל צורכי ביתו בכל שבוע ושבוע כפי השערות, ולא פסקו לו בי"ד כמה ליתן, וגם לא נתן כפי השיעור שקבעו חכמים של ב' חטיין, אלא נתן סכום שהיה מוסכם על שניהם שיש בו כדי לספק צרכיה, בין אם הוא יותר מהשיעור בין אם הוא פחות. ואין האשה טוענת שצמצמה מעיסתה, ר"ל שצמצמה מפייה, שלא אכלה כדי שובעה כפי המזונות שחייב ליתן לה. אלא שהאשה טוענת שאע"פ שאכלה ושבעה, ע"י טוב השגחתה על כל צורכי ביתה, הרוויחה בקניית הדברים בזול פחות הרבה מדמי שוויין, וכיו"ב. ובדאי צמצמה באופן זה הכל מודים שכל מה שהרוויחה, מה שקנתה אשה קנה בעלה. וזהו בכלל מעשה ידיה לבעלה. ואפי' העדפה שע"י הדחק, וכמו שהיא נושאת ונותנת עמו בתוך הבית, ועוסקת עמו במסחר, באופן שאין כאן ספק שכל הריווח לבעלה כנ"ל. [שאין הרווח מחמת שאכלה פחות מהראוי לה, אלא שהיא אכלה כל צרכה. אלא שמחמת שהיא אשת חיל, היתה כאניות סוחר, ממרחק תביא לחמה, ועשתה מסחר בחכמתה ובזריזותה שיהיה הסכום הקצוב שחייב בעלה להוציא, פחות ממה שחשב בעלה שייצטרך, ואע"פ שעשתה בחפץ כפיה, מעשייה ידיה של בעלה].

אמנם האגרות משה (אה"ע ח"א סוף סי' קו) פסק שמה שהשיגה בזול על ידי טורח, שהוצרכה מחמת זה לילך למקום רחוק, נחשב ג"כ ע"י הדחק, והרי זה שלה. ורק כשהזולו גם במקומה, נחשב שלא ע"י הדחק, ששייך לבעל. וע"ש שדן בארוכה בנ"ל, ומה הדין בצמצמה מאוכל שאר בני הבית, האם הוא גם שלה.

בטרם תבא ואברכה גם ברוך יהיה. ואמרו גם ברוך יהיה, אין פירושו שיחזור ויקיים הברכה ליעקב, שאם כן היה לעשו בזה תרעומת רב על אביו ולא התרעם מזה כלל. אבל ראינו שאמר אליו יצחק ולכה אפוא מה אעשה בני, כאומר אילו הייתי יכול למלאות שאלתך הייתי עושה בחפץ מלא.

והטעם שלא הודיע הקב"ה ליצחק שעשוי אין ראוי לברכה, ושיברך את יעקב, כי לא רצה שייצטרע, ורצה שיברך מלב מלא ושמה. הנה נתבאר שלא היה חסרון בברכות כלל בברך יצחק את יעקב והוא מכיין לעשו, אבל היתה הברכה יותר שלמה בהיות לב יצחק מתרחב יותר בזה.

נמצא כסף מוחבא בבית, והאשה טוענת שהיא צמצמה משלה

במשנה: והוא רוצה לתת מעות לבתו וכו'. ובר"ן: בדקמצה מעיסתה כל שכן בשזנה אחר, שאין לו לבעל שום זכות באותן המזונות הקצובים לה וכו'. (גדרים פח, א.)

המהר"י אסאד (שו"ת יהודה יעלה ח"ב אה"ע חו"מ סי' י אות ב) נשאל בדבר הזוג שהבעל נותן לאשתו מעות על כל צרכי ביתו בכל שבוע ושבוע. ועתה הבעל מצא מעות טמונים בארגו שלה ארבעים זהובים כסף, וטוען הבעל שהם שלו. והיא טוענת שקימצה היא מאותן המעות שנותן לה בכל שבוע, הן במקח והן בשאר הוצאות. ושאלו הדין עם מי.

והשיב המהר"י אסאד שהגמרא (גזיר כד; הובא בר"ן בסוגיין) הביאה משנה שמבואר ממנו שלאשה נשואה יש בהמה, ודנה באיזה אופן שייך שהבהמה שלה, הרי מה שקנתה אשה קנתה בעלה. ואמר רב פפא שקמצה מעיסתה. ואיבעית

בני. ועוד מדוע לא ערער עשו על הברכה, ואמר הברכה אחת היא לך אבי, היה לו לומר הברכה היא בטעות היתה, ולא תועיל לו, תננה לי.

ותירץ הר"ן והתשובה בזה כי הנביא אינו פועל בנבואה כלל מצד בחירת עצמו, לא בעניינה ולא במלותיה, אבל הוא כלי לבד אליה, כמו מראה הזכוכית שתאיר כפי השיעור שיראה בה מן השמש. ויבואהו רוח השם יתברך עם מלות מסודרות מוגבלות, לא שהנביא יעשה מלות לכוונה אשר השיג. הוא מה שאמר דוד (שמואל ב' כג ב) רוח ה' דבר בי, ומלתו על לשוני. יאמר כי הדבור ההוא באהו ברוח השם יתברך, ולא כוונת הענין בלבד, ושהוא יחדש המלות הנמשכות לכוונה, אבל גם המלות הונחו מאת ה' על לשוני, אין לו בהם בחירה כלל, אבל הוא כלי לבד, יראה בו אור הנבואה, וישמעו ממנו מלות הדבור האלקי.

זה היה ענין יצחק עם יעקב, שאילו היה יצחק נותן הברכות מצד עצמו, אין ספק שלא יועילו לו ליעקב בענין הזה, והיה מקום לעשו לערער עליהן. אבל כל אלו הברכות נאמרו ברוח האלקי, ויצחק היה כלי לכח ההוא ולדיבור ההוא האלקי, ולא היתה כוונתו ולא מלותיו ברשות עצמו כלל. אבל יחס ענינו לדיבור האלקי כיחס החצוצרות לקול האדם, ולכן לא נגרע מערך הברכות כלל בהיות כונת יצחק לברך עשו. כי אין הברכות חלות מפני כוונת יצחק בהם, אבל מפני חול הרוח בו לברך מי שהיה לפניו ובין ידיו. וענין זה שוה לדברים הטבעיים, שכמו שמי שיחשוב לזרוע שעורה, וחסה בידו, וזרע אותה, תצמח בלא ספק החטה, כאילו היתה כונת הזרוע אליה, מפני שאין לאדם יכולת על זה הענין הטבעי. כן אין לנביא יכולת על נבואתו כלל, אבל הוא אליה כלי לבד. והנה מאמר יצחק לעשו (בראשית כו לג)

יריעה מורחבת ומוגדלת לרגל הילולת מרן האביר יעקב צוק"ל

מרן הגה"ק המקובל האלוקי המלובן

רבי יעקב אביחצירא זי"ע

בעל אביר יעקב

כ' טבת תר"מ

"יום ליום יביע אמו, אמרות ה' אמרות טהרות, ולילה ללילה יחזה דעת, ששה סדרי משנה בעל פה בפיו היו שגורות, בכל לילה ה"י פרקים לומד בקדשה ובטהרה, וחוזר ולומד בדברי מר"ן ומור"ם ובפוסקים, והולך אל מקום דבריהם בגמרא, קרוב לחצות ישן מעט שנת עראי, ומשם ואילך נדדה שנת המלך.

"ויקם ויבא אל תקון רחל ואל תקון לאה, בעת הזה שערי רצון ושערי רחמים נפתחים, ושמנה שערי קדשה לפניו כאור זורחים, 'עץ חיים' למבוא שערים' בידיו מוכנים, לבוא במ אל הקדש לפני ולפנים. מאוד זהר הקדש האיר אורו זרח, בו היה כגבור לרוץ ארת, ובזהר חדש ובספר התקונים הנוראים, מהם עשה יחודים וחדושים ורמזים וכונות נפלאים.

באור הבוקר לבית הכנסת הולך במהרה, להיות ראש העשרה, תפלתו תפלת חסידים זכה וברה, ושם יושב ועוסק בתורה, כי שם היתה ישיבתו, לקיום הנפש דוקא אכילתו ושתייתו.

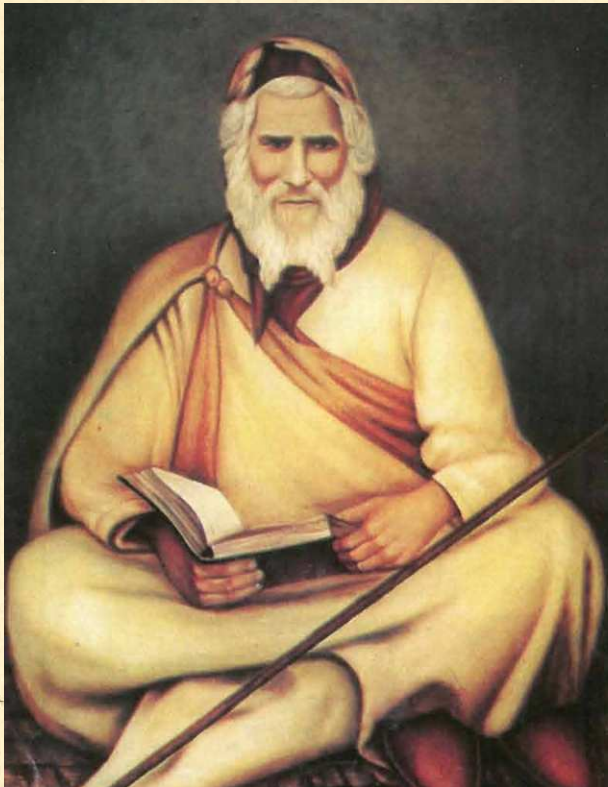
ויהיו ידיו אמונה עד בא השמש במצות הצדקה, פזר נתן לאביונים להשביע נפש שוקקה".

בקי עצום בכל חדרי תורה היה, כל שביליה נהירים וגלויים לנגד עיניו. כאמודאי המוליך משוטטו בים הגדול, ירד רבנו למים שאין להם סוף, מי תורה הרחבה מני ים, כשהוא שולה ממעיני החכמה פנינים יקרים ומאירים בזיו יקרות, די להציץ בספריו הקדושים, כדי לעמד על כותבם שהיה בקי עצום ומפלא וכל רז לא אניס ליה.

מופלג במתן צדקה לעניים, מכספו הוזיל על קצה גבול היכולת, ואף להתרמת אחרים היה מוסר נפשו. יצא למסעות שנמשכו שבועות וחדשים, בטלטלות מינעות בדרכי תחתית, בהשליכו חייו מנגד ובמסרו נפש, למען הביא רוחה לאביוני עמו.

אחרית ימיו

כל ימיו השתוקק לעלות לארץ ישראל, חמש פעמים תכנן לצאת לדרך, עד שהגשים

יכתירוהו שימלא מקום אביו ברבנות. אמנם צעיר לימים הוא, אך כלי מלא וגדוש בחכמה, ראוי לכהנה הרמה.

לא זו בלבד, אלא שהוא עצמו התישב בריסאני, עיר מגורי רבנו, וקבע ללמד עמו בחברותא. עם הזמן, הפך עצמו לשבת לפני רבנו כתלמיד ממש, ואף כשעקר מריסאני התמיד לעמד עמו בקשר.

לאחר כמה שנים יסד רבנו את ישיבתו בתאפילת, אליה נקבצו תלמידים מרחבי המחוז ואף מחוצה לו. מהישיבה יצאו בעלי תריסין, רבים מהם נעשו רבנים ודינים, מורי הוראה ומרביצי תורה.

מאות תלמידים למדו בישיבתו, ובמרוצת השנים עלה מספרם כדי אלפים, הם נכנסו להיכלה של תורה ויצאו מלאים וגדושים בחכמה טהורה, כפי שנתן ללמד מספרי רבנו.

על סדר יומו המפלא, אנו למדים מדברי בנו רבי אהרן זי"ע, אשר הביאו בתוך הקדמתו לספר 'פתחי חותם', הו לשונו.

עריסתו של רבנו עמדה בבית אביו, רבנו מסעוד אביחצירא זי"ע, שכהן כרבה של תאפילת, בנו של רבנו אברהם אביחצירא זי"ע, אשר זכה לגלוי אליהו הנביא זכור לטוב.

בהולדתו, נקרא שמו בישראל 'יעקב', על שם דודו מורו ורבו של אביו, רבי יעקב זי"ע.

משחר ימיו עלה והתעלה בקניני תורה ובגדרי קדשה ופרישות, רוב תורתו רכש מפי אביו הקדוש, שלימדו תורה מדי יום ביומו.

בהתבקש רבי מסעוד לישיבה של מעלה, נותר רבנו יתום עול ימים, לאחר היותו לאיש ומלא וגדוש בתורה, בקדשה וחסידות, עזב את הכפר בו נולד ועבר לגור בעירה ריסאני, לא עלתה על דעתו להתעטר בעטרת קדש, לפרנסתו שמש כמלמד דרדקי.

באחד הימים נקלע לעיר אחד מגאוני הדור, המקובל רבי מרדכי בן שימול זי"ע, מחכמי אלג'יר. הוא חפש מקום להתישב בו, ובמסעו הגיע גם לתאפילת, אולם לא מצא בה חכמים המעמיקים בלמודם. אמנם עמד על טיבם שהם ידאים ושלמים ומדקדקים בהלכה, אך לא מצא שקדנים שעוסקים בעמק הסגיות.

באחד הימים נכנס לבית המדרש וראה גמרא מסכת חגיגה, דמעות החלו לזלג מעיניו, נשא קינה בקול נהי: "חגיגה-חגיגה, מי הביאך הלום ומה מעשיך בארץ תלאובות זו. הרי בדד תשבי בבתי מדרשות אלו, מבלי שמישהו יגלל את יריעותיך ויבין את צוף אמריך". בפנת בית המדרש עסק רבנו בהוראת הדרדקי, הוא קם ממקומו ונגש אל החכם האורח ושאלו במליצה, מדוע יקונן מר על מסכת זו ששמה 'חגיגה' ולא 'קינה'.

הם באו בדברים, ראה רבי מרדכי כי הבחור הנצב לפניו בקי גדול בכל מסכתות הש"ס, ויאורו עיניו. מששמע כי הנו בנו של הרב המנוח, קם והלך אצל פרנסי העדה, ודבר על לבם כי

את משאלתו לעזב את מקומו ולצאת בדרכו לעלות לציון.

הדרך ממדוקו למצרים ארכה כשנה ומחצה, בכל מקום בו דרכה כף רגלו, יצאו בני העיר לקבל את פניו וללוותו כבוד דרך. ספר רבנו בבא סאלי זיע"א, כי בכל עיר אליה הגיע, היו מתקבצים ובאים עשירי המקום, ומריקים את ארנקיהם על שלחנו. הוא לא שנה מנהגו, חלק הכל לעניים ולרשעים, כך התברכו עניי הקהלות במדוקו, באלגור ובתנוגים.

אף אחד מפמליית רבנו לא העלה בדעתו בהגיעם למצרים, כי הגיעה שעת פקדתו, להתעלות לשיבה של מעלה. רבנו בחר את מקום חנייתו לקראת שבת קדש פרשת 'ויחי יעקב בארץ מצרים' בעירה דמנהור הקרובה לאלכסנדריה. בליל שבת, כשהגביה את כוס הקדוש, כבה אחד הנרות. ראה בכך רבנו סימן והפטיר, "אם כן, תשוב הנשמה למקמה", ויחד לב כל הנוכחים.

ביום ראשון חלה ונפל למשכב. הרופאים שהזעקו אל מטתו לא הצליחו להביא להחלמתו ומצבו הלך והחמיר. ביום חמישי נראה היה שהגיעה שעתו, אך רבנו הרגיע ואמר, "נתתו לי אי אלו תקונים לשבת הקרובה, עדין לא באה שעתך להסתלק".

אכן חלה הטבה מסימת במצבו, עד כי ביום ראשון הורה לפתח את דלתות הבית, וקבל פני החפצים להתברך מפי קדשו. לאחר מכן הורה לשנים מתלמידיו על סדרי הטהרה והקבורה, משסים לצוותם, קרא שיר השירים בנעימה ואמר את הודו, ועלתה נשמתו בסערה השמימה. נתבקש רבנו בשיבה של מעלה ביום כ' טבת שנת 'היא מר"ת נפש'.

משנסתלק רבנו, קמו שני התלמידים ושאלו אם יש בית עלמין בעירה, כי הורה רבנו שלא יטלטלוהו מחוץ לדמנהור אם יש בה מקום להיקבר.

על פי הוראת רבנו, הצטוו שני תלמידיו לעסק בטהרתו לבדם, ואיש לא יסיע להם. בתחילה לא ידעו כיצד יצליחו לאחו בגוף הטהור ולהורידו לטבילה ולהעלותו, מבלי

שישטמ מידיהם, לתדהמתם, כשנגשו להורידו, חשו כי רבנו מסיע בעדם לחי הנשא את עצמו, ולא נדרשו כלל למאמץ.

במרוצת השנים נקשרו במקום אגדות רבות על ישועות פלאיות להן זכו יהודים שפקדו את הצינן הקדוש. גם גויים שפקדו את המקום נושעו, וכתוצאה מכך למדו לשמר על המקום, לימים אף הניחו לשפצו ברב פאר והדר.

גאונותו האדירה של האביר יעקב

על אודות גאונותו האדירה של האביר יעקב, ספר נינו מרן רבי מאיר אביחצירא זכותו תגן עלינו:

בעיר טטואן שבמדוקו, כהן כרב העיר וכראש הישיבה, הגאון האדיר רבי יצחק בן וואליד זצוק"ל. ישיבתו הטובה והמפרסמת, היתה אבן שואבת למאות בני תורה, שהסתופפו בצלו, שחו בצמא את דבריו, והגו בתורה תחת עינו הפקוחה והדרכתו הצמודה.

באחד הימים הגיע האביר יעקב לעיר טטואן. מכיון שבעיר הזרה והרחוקה, איש לא הכירו, וגם הוא נמנע מלגלות מי הוא, לכן התאפשר לו לשהות במלון בו התאכסן, בשקט ובשלוה, מבלי לעורר סביבו כל רעש ופרסמת.

לאביר יעקב עצמו, היו אלו ימים שמחים ומלאי התעלות. הוא נמלא אשר ושמחה על שמתאפשר לו לעסק בסדר יומו, הרחק מעיני הזרקורים, ומבלי להיחשף לכבוד הרב, ממנו ברח תדיר.

באחד הימים, נקלע לאותו בית מלון, אחד מתלמידי הישיבה המקומית. האביר יעקב שהכיר באותו תלמיד שהוא בן תורה, קשר עמו שיחה בעניינים הנלמדים בישיבה. עודם משוחחים על הסוגיות הנלמדות בישיבה, ספר התלמיד, כי בימים אלה התעוררה בישיבה קשייה עמקה בסוגיה הנלמדת, והישיבה כלה נתונה בסערת הוויכוח בניסיון למצא תשובה לאותה קשייה. טובי הלמדנים שלהם מחות מבריקים, מוגיעים עצמם זה מספר ימים במאמציהם למצא ישוב המניח את הדעת, אך הפתרון לא נראה באופק. לבקשתו של 'אביר יעקב', נעתר התלמיד - שכמוכן לא ידע מי הוא בן שיחו - והרצה את דבר הקושיה לפניו.

ללא אמר ודברים, נטל 'אביר יעקב' קולמוס וניד ורשם לו את באור הסוגיה, באפן נפלא אשר מתרץ את הקשייה באחת, ומאיר את הנושא כלו באור חדש ובהיר. את הדף מסר ביד התלמיד, שיראהו לתלמידי הישיבה, שיעינו בדבריו ויראו אם הצדק עמו.

התלמיד, מפתע ומאשר כאחד, מהר עם אגרת התשובה ואץ לשיבה, הישר אל חדרו של ראש הישיבה ורב העיר, רבי יצחק בן וואליד. נטל רבי יצחק את הכתב לידי, והחל לעין בכתוב בו. משום מה, נדמה היה לו כי צורת הכתב מוכרת לו.

- מי מסר לידך כתב זה?, שאל רבי יצחק.
- אורה שבא מחוץ לעיר, ומתאכסן באחד המלונות בעיר.
- האם ידוע לך שמו?, הוסיף לשאול רבי יצחק, תוך כדי עיונו בכתב המנה לפניו.
- לא! השיב התלמיד. פגשתי אותו באקראי וקשרנו שיחה בלמוד, אך לא שאלתיו לשמו.

הוריו שחדדו לשלומם, עשו מאמצים כבירים כדי לרפאותו. הם יצאו את גבולות עיר מגוריהם 'פרגדה', סובבו בכל ארץ אלג'יריה מרופא לרופא, השקיעו כסף וזמן רב, אולי ימצא מי שירפאו. גם האם, שהיתה מוכרת תכשיטים ועקב כך היו לה קשרי מסחר וידידות עם עשירי העיר ועם המושל, ניסתה להפעיל את כל הקשרים האפשריים, אך מאומה לא עזר. כל נסיונות הרופאים עלו בתהו, הבן סבל יסורים קשים ומרים ואין מי שיעלה רפואה למכתו.

ויהי היום, הגיע האביר יעקב לפרגדה והתאכסן בביתו של אחד מנכבדי הקהילה. כל יהודי המקום יצאו לשערי העיר, משם לווחו לאכסנייתו בכבוד רב.

אור קלוש של תקוה, האיר את לבה הכואב של מוכרת התכשיטים. מי יודע, אולי תבוא ישועתה על ידי הצדיק האורח, הן בכל ארצות צפון אפריקה מדברים על המופתים הגלויים, על הישועות הניסיות הרבות הנעשות על ידו.

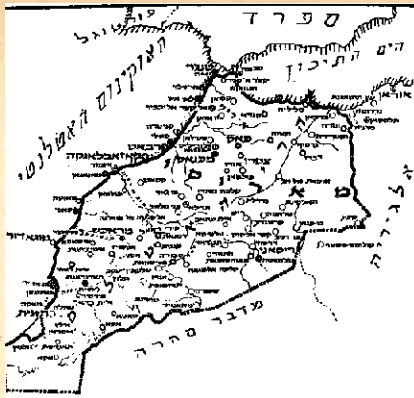
מהרה לבית האכסניה, ובדמעות שליש התחננה לפני בעל הבית: "עשה עמדי חסד" - בכתה בקול נרגש - "וחלה נא את פני הצדיק, שיעתיר לפני בעל הרחמים בעדי ובעד בני. אמת שהרופאים הרימו ידיהם זה מכבר, אך בטוחני כי תפלתו של הצדיק לא תשוב ריקם".

שמע האביר יעקב את הדברים, ונענה ואמר: "הגד לה, כי אתפלל על בנה והוא יבריא. וכך תעשה האשה - תקח את בנה, ותביא אותו הנה כשהוא רחוק ומלוכש בבגדים חדשים ונקיים, והשם הטוב ישלח לה רפואה וישועה מן השמים".

הלכה האשה לביתה, ובתוך שעות אחדות עשתה ככל אשר נצטוותה. היא הגיעה עם בנה החולה, כשהוא רחוק לכסאו, ומלבש בבגדים נאים ומשבחים. שאל אותו האביר יעקב לשמו, והבחור השיב. אמר לו האביר יעקב: "כעת, קום ובוא אלי ברגליך" ---

לנגד עיניה הנדהמות של האם ארע הפלא הגדול. בטבעיות ומבלי קשי, התרומם הבחור מכסאו, צעד מספר פסיעות עד למקום בו ישב האביר יעקב ונשק את ידו. הורה לו האביר יעקב לשבת בכסא, ושוב הורה לו לקום, ואחר אמר לו: "כעת תוכל ללכת עם אמך ולהאריך ימים בבריאות השלמה כאחד האדם".

העיר כלה רעשה וגעשה על דבר המקרה. למחרת בבקר, הגיע אחד ממשרתיו של מושל העיר ומסר לה כי המושל מבקש שתסור לביתו, כי בדעתו לרכש תכשיטים חדשים לקראת חתונת בן אחיו הקרובה ובאה. האשה, עודה נרגשת כלה מהנס הגדול של אתמול, ספרה בבית המושל את כל השתלשלות הדברים בפרוטרוט.

הצבא הצרפתי, והקול של פרסות המתכת היה נשמע כמו מטבעות זהב.

כשהלך האיש להביא לצבא את הפרסות, ספרו ורשמו לו על פתק שילך למקום שהיו משלמים לו, ובמקום 5,000 טענו וכתבו 50,000 וכשבא עם הפתק שילמו לו 5,000 מטבעות זהב. על אותם חמורים שהביא את הפרסות, הטעין שקים עם מטבעות זהב ובא ישר לביתו של אביר יעקב והביא עמו את כל המטבעות.

(הובא בספר 'ברוך ה' יום יום' מפי נכדו כ"ק אדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א - נהריה)

רפואה קרובה לבוא

את אותו יום מר ונמהר, לא היתה מסגלת מוכרת התכשיטים לשכוח כל ימי חייה. היא זכרה היטב כיצד היתה עסוקה בהכנת הארוחה, עבור בעלה, עבורה ועבור בנם היחיד, כשפתאום קראו לה בבהלה החוצה.

בנם היחיד נפל לארץ ואינו יכול להגיע איבר. היו שם הרבה אנשים, האחד שפך מים, השני זעק קריאות "הצילו", והשלישי הרחיק את כל הסקרנים סביב. מפינת הרחוב הגיע הדוקטור בריצה, מישרו הזעיק אותו כנראה, הוא הורה לפנות את הבחור למרפאה הקרובה, ולאחר סדרת בדיקות הודיע בצער להורים המדאגים, שבנם חלה בשתוקו! מעתה ואילך, לא יוכל בנם היחיד להלך ברגלו ---

מצחו של רבי יצחק נחרש קמטים. נהיר היה לו יותר ויותר כי הכתב מר לו היטב. לפתע, הקיש רבי יצחק באצבע צרדה ומפיו נשמעה קריאת הפתעה: "האמנם?!... היתכן?!... עתה ברור לי למעלה מכל ספק כי זהו עצם כתב ידו של אותו גאון וקדוש, רבי יעקב אביחצירא". כשתיארו התלמיד את צורתו של האורח, שוב לא היה ספק כי אכן שער רבי יצחק נכונה, וכי אגרת זו נכתבה בידי האביר יעקב, אשר את צורת כתב ידו הכיר רבי יצחק ממכתבי התורה שהוחלפו ביניהם.

תלמידים רבים התאספו סביב רבי יצחק, לשמע ממנו את דברי התשובה, השופכים אור חדש על הסוגיה כלה. קבוצה נוספת של תלמידים, יצאו, על פי בקשתו המפרשת של ראש הישיבה לחפש את אביר יעקב, לבקשו בכל לשון של בקשה, שיואיל לגמול עמם חסד ולבקר בישיבתם.

כשהגיעו התלמידים לבית המלון, מצאו את האביר יעקב כשהוא עסוק בהכנות אחרונות לפני צאתו מן העיר. בראותו כי נתגלתה זהותו, ובשמעו את הפצרות התלמידים המתחננים שיבוא עמם, נאות לבקשתם והלך לישיבה, שם התקבל בכבוד מלכים כראוי לגדול בישראל כמותו.

הסוף המעניין של הספור הוא, ששני גדולי תורה אלו נקשרו כל כך בשיחתם המשתפת בתורה, עד שהאריך האביר יעקב את שהותו בעיר למשך ששה חדשים נוספים!!

קול פרסות הסוסים כקול מטבעות הזהב

פעם אחת יצאו גבאי צדקה בעיר תפילאלת לאסוף צדקה למטרה מסוימת, וכשבאו לביתו של אדם אחד שמעו מתוך הבית קול שהוא סופר מעות, והיו יודעים לזהות לפי הקול מה ערך המטבע, אם של זהב אם של כסף או נחושת, כי הזהב בולע את הקול והכסף משמיע יותר קול, כמו שהיה מורי אבי אומר הדיבור הוא כסף והשתיקה זהב.

וכששמעו הקול שהוא מונה מעות, היטו און וספרו יחד אתו כדי לדעת כמה לבקש ממנו, כי לא נחשב לאדם עשיר. כשסיים האיש לספור, ספרו הם 5,000 מטבעות זהב. לאחר מכן דפקו בדלת ואמרו לו שבאו לאסוף צדקה והם קובעים שהוא צריך לתת 5,000 מטבעות זהב. נבהל האיש ואמר להם שאין לו סכום כזה, והם בשלהם שעליו לשלם את מלוא הסכום. בא האיש לרבינו האביר יעקב ואמר לו שהטילו עליו כזה סכום, ואילו הוא אין לו מאום. אמר לו רבינו האביר יעקב: אם אין לך, יהיה לך את כל הסכום! והאמת היתה, שאותו האיש היה סופר פרסות סוסים שהזמינו אצלו

הראשונה להתפרצותה של המגפה, נשמעה יללת-אם מכוון הדירה הסמוכה. בנם היחיד של השכנים נדבק במחלה האימה.

איכשהו נודע לשכנה על הצדיק הקדוש, הנמצא עתה בבית השכנים. לא שספרו למישהו על כך, אלא שהשכנה עקבה מזה ימים אחדים והבחינה בתכונה שהיתה מקבלת בבית השכנים בכל פעם שזכו לארח את האביר יעקב. ללא אמר ודברים נטלה השכנה את בנה בידיה ואצה הישר לחדרו של האביר יעקב, שם החלה לבכות בזעקות מחרידות על בנה מחמד עינה החולך וגווע לנגד עיניה. על פניו של האביר יעקב נראתה ארשת של הקפדה על ששהותו בעיר התגלחה, אלא שלבו הרחום לא עמד מול בכייתה של האם. כיון שכך, גמד האביר יעקב בלבו להיחלץ חושים ולהתאמץ בתפלה למען תוסר רע הגזרה מעל בני העיר.

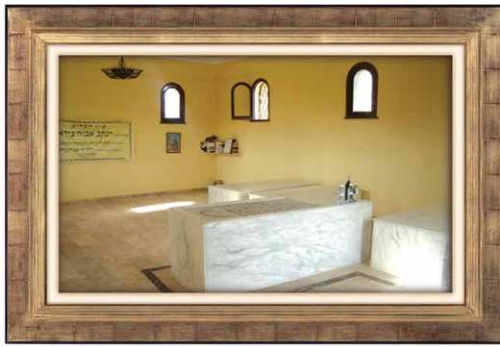
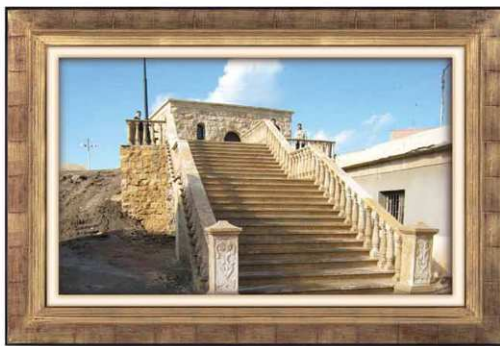
הוא הגיח את ידיו הקדושות על הילד, הרים עיניו למרום ונשא תפלה בדמעות חמות. משסים את תפלתו, פנה לאם הילד והבטיח לה שבגה יבריא ויחיה.

נטלה האם את בנה ויצאה לביתה. לא חלפו דקות מועטות, הילד חזר להכרתו, פקח את עיניו ובקש לשותות ---

אחר שנודע דבר שהותו בעיר, התכנסו ובאו חכמי העיר לאכסנייתו של האביר יעקב, ושלחו את בעל האכסניה לבקשו שישא תפלתו בעד כל בני העיר, שתסור מהם רע הגזרה.

נעתר האביר יעקב והעתיר תפלות עבורם. ולא עזב את המקום עד שכתב קמעות לכל בתי העיר, כשהוא מבטיח שכל בית שיתלו בפתחו את הקמע לא ינזק. בני העיר מלאו אחר דבריו של האביר יעקב, והמגפה נעצרה ולא הוסיפה להפיל חללים יותר.

שנים רבות לאחר מכן, כשבקר בפאס נינו של האביר יעקב, הלא הוא מרן רבי מאיר אביחצירא זי"ע"א, הראו לו אנשי העיר קמעות מאביר יעקב שהיו תלויות עדין בפתחי הבתים...

לחצר, עד שכמעט לא היה בנין שלא נדבק בו מישהו. באותם ימים, לא היתה תרופה מצויה למחלה קשה זו, וההדבקות במחלה היתה סכנת חיים, ישמרנו השם.

בדיוק באותם ימים שהה האביר יעקב בעיר, אלא ששהותו בעיר היתה בגדר סוד כמסו ולא ידעו עליה כי אם בעלי הבית שבו התאכסן. ומדוע לא ידעו על כך אנשי העיר? כי הזהיר האביר יעקב את בעל האכסניה ופקד עליו באפן נחרץ, לבל יגלה לאף אחד על האורח השוכן בביתו. את הסבות לסוד הכמסו לא גלה האביר יעקב, אולם גם אם לא הסביר את בקשתו לא העז איש להמרות את פיו. גם ידידיו הקרובים ביותר של בעל האכסניה, אלו שהיה מגלה בפניהם את כל מסתוריו וכל סוד לא היה ביניהם, אף אלו הרחקו הפעם ממעגל יודעי הדבר ולא ספר להם כי הצדיק שוהה בעיר.

שבת קדש התקרבה ואביר יעקב החליט להשאר בעיר. בליל שבת, שהיתה השבת

ברב התלהבותו, מחר המושל להזמין אליו את האביר יעקב, כשהוא מבטיחו לקבלו בכבוד מלכים. כרכרה מלכותית נשלחה להביא אותו, והמושל עצמו קם לכבודו וגם הורה לאורחיו לעשות כן. ספר המושל לכל עוזריו את כל השתלשלות המעשה, כיצד כל הרופאים נסו לרפא את הבחור ולא הצליחו, עד שהגיע אותו איש אלקים ובמאמר פיו הקימו על רגליו והבריאו.

'אביר יעקב' שישב מן הצד, לא רמו עיניו ולא גבה לבו. בענות חן קם על רגליו והכריז באזני הנאספים: "ידע נא המושל וידעו כל הנאספים כאן, כי זה רק כוחו של בורא העולם אותו אני עובד בכל לבי, ועל כן הוא עושה את מה שאני מבקש ממנו..."

תגובתו של האביר יעקב הותירה רשם רב על כל הנוכחים, וגרמה לקדוש שם שמים בקרב גויי הארץ.

אחר כך נודע, שאתמול בשעה שנערכה קבלת הפנים לאביר יעקב ברחובות העיר, עמד המושל במרפסת ביתו והשקיף על כל הנעשה. חמתו בערה בו עד להשחית, בראותו את הכבוד הרב שימנחילים תושבי הקהלה היהודית לאורח הבא מחוץ לעיר, כבוד שאפילו הוא כמושל העיר לא זכה לו.

הקנאה אכלה את לבו, והוא זמם להעניש את היהודים בהזדמנות קרובה. לו לא היו הענינים מתגלגלים כפי שהתגלגלו, היו יהודי העיר עלולים למצא עצמם בצרה חלילה. אולם עתה, לאחר שהתהפך לב המושל להטיב לצדיק ולכבודו, נצלו אף יהודי העיר מהצרה שכלל לא היו מודעים לה.

הקמעות שחילק רבינו להצלת יהודי פאס ממגיפה

גם בספור הבא, הציל האביר יעקב ממחלה רחמנא לצלן, לא אדם אחד בלבד, אלא אנשים רבים, ומעשה שהיה כך היה:

בעיר 'פאס' התפרצה מגפת חולירע וזרעה אסונות בבתיים רבים. המחלה התפשטה מחצר

פנינים נפלאים מתורתו של מרן ה'אביר יעקב':

הזהר. ואמר הבכור נדב, לומר שעדין הוא בבכורתו וגדלתו באותו עולם. ופסיק טעמא בין הבכור לנדב, להורות בא דלא פסקה לו בכורה רק בזה העולם, אבל באותו עולם הבכור בבכורתו והצעיר בצערותו. ולא אמר 'ואלעזר' בו"ו, להודיע דמעלת אלעזר ואיתמר החיים לא הגיעה למעלת נדב ואביהוא, וכל זה להורות מעלת נדב ואביהוא באותו עולם. זכותם תעמד לנו ולכל ישראל, אמן כן יהי רצון:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

סגולת כוחה של אות ה"א

אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה... ויהי כי יראו המילדת את האלקים ויעש להם בתים (שמות א, טו-כא)

זכותן של המיילדות

רבותינו זכרונם לברכה מגלים כי שפרה ופועה אינן אלא מרים ויוכבד, אמו ואחותו של משה רבינו עליו השלום. בזכות מעשיהן הטובים שנעשו במסירות נפש, המשיך קיומו הפלאי של עם ישראל, והקדוש ברוך הוא גמל להן כגמולן הטוב ושילם להן שכרן משלם.

מדוע נשתנו שמות המיילדות?

רבינו זיע"א (מחשוף הלבן, שמות) עומד על העובדה שהתורה לא כתבה את שמותיהן הידועים של שפרה ופועה, ושואל מדוע שינתה התורה את שמותיהן? ואמנם, חכמינו זכרונם לברכה דרשו את שמותיהן אלו על שם טיפולן בתינוקות, שפרה שמשפרת את הולד ופועה שפועה לו, אך מדוע לא נכתבו שמותיהן הנודעים?

כוחה של האות ה"א

הדבר יתפרש על פי האמור בזהר הקדוש בתחילת פרשת בהר (ח"ג דק"ז ע"ב), שהאות ה"א רומזת לשמיטה ויובל. רז זה מסר הקדוש ברוך הוא לבניו, ולא גילהו לאומות העולם, משום שבכך רז זה לסייע להתקבלות התפילות בשמים. סוד זה נודע לרחל אימנו עליה השלום, וכפי שכתב רבינו הארי" זיע"א (שער הפסוקים) פרשת ויצא, שרחל אימנו ראתה כי שמן של כל האמהות הקדושות - שרה רבקה לאה בלהה וזלפה - נחתם באות ה"א, ואילו בשמה אין אות זו נמצאת. משום כך, ביקשה מאת יעקב אבינו שיקח את בלהה שפחתה לאשה, משום שבשמה מצויה האות ה"א פעמיים, ויש בכוחה להועיל גם לרחל. וזהו שביקשה מאת יעקב (בראשית ל, ג) "הנה אמתני בלהה בא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי ממנה".

על כן גם את יוכבד ומרים הצדקניות הכתירה התורה בשמות המסתיימים באות ה"א, כדי שיוזכו גם הן לברכה מיוחדת זו.

שפרה ופועה - כרחל ולא

עוד יש לפרש כי רצתה התורה לרמוז על גודל זכותן של נשים צדקניות אלו, שזכו להיחשב בין האמהות הקדושות. כי השם 'שפרה' עם הכולל עולה בגימטריא 'ירושלם' (685), ופועה עולה בגימטריא 'ציון' עם האותיות והכולל (161). שמות אלו רומזים לרחל ולא, כפי שכתב רבינו הארי" זיע"א (פרי עץ חיים) שער תיקון חצות פרק ד) על הפסוק 'תרחם ציון ותבנה חומות ירושלם', שציון כנגד רחל וירושלים כנגד לאה. מכאן שגדלה מעלת שפרה ופועה כמעלת האמהות הקדושות.

בזכות מעשיהן ודגולתן ומעלתן הגדולה, זכו יוכבד ומרים הצדקניות שייבנו להן בשמים היכלות כהיכליהן של האמהות הקדושות, שהרי כפי האמור כאן גדולה מעלת שפרה ופועה כמעלת רחל ולא.

זהו מה שרומז הכתוב אחר כך בתארו את שכן, ואומר: ויעש להם בתים. התיבות 'להם בתים' עולות כחשבון התיבות 'הן היכלות' עם הכולל (725), רמז להיכלות העליונים להן זכו.

צדיקים במיתתם נזכרים לברכה, ולא הרשעים

ויחי עוד לנצח לא יראה השחת (תהלים מט). בא דוד המלך עליו השלום להוכיח אלו הטפשים חסרי לב הלוהטים אחר הממון ואינם מבקשים באותו עולם, מה עלה בדעתם הנפסדת, וכי יחיו לעולם, לא שיך, ואם כן איך לא ראו סמיות עיניהם. וזה שאמר הכתוב ויחי עוד לנצח, כלומר בשלמא אם יחיה עוד לנצח ולא יראה השחת, מוטב שיבקש רק לישוב זה העולם, אבל אין הדבר כן, שהרי כל העולם מתים. וזהו כי יראה חכמים ימותו יחד כסיל ובער יאבדו ועזבו לאחריים חילם, בא דוד המלך עליו השלום לומר אם הטפשים האלה עולה בדעתם הנפסדת כי באותו עולם אין הפרש בין צדיק לרשע, כי כמות האדם כן מות הבהמה, וכל הטענות שכתבנו למעלה לא הועילו בהם, בא עכשו לומר להם אות מופת ראיה חותכת, והוא כי הרי אנתנו רואים בעינינו מיום שנברא אדם הראשון ועד היום, כל הצדיקים שעברו כל בני אדם מזכירים אותם לברכה ובוחשים בזכותם, ואפלו הרשעים מבקשים על עצמם בזכות הצדיקים שעברו, והכסילים שעברו והרשעים נמחה שמם ואבד זכרם אין מי שזוכרם, ואפלו יזכרו באיזה פעם, כל העולם צדיקים ורשעים זוכרים אותם לקללה, כמו שכתוב (משלי י ז) 'זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב', וזה מופת גדול והבחנה גדולה שיש הפרש בין קדש לחל ובין טמא לטהור:

וזה שאמר כי יראה חכמים ימותו דהינו אין בהם רק מיתה דוקא, ומיום מיתתם בני העולם מזכירים אותם לברכה, ומבקשים רחמים מאת ה' בנכותם, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יח.) צדיקים אפלו במיתתם קרויים חיים, אבל כסיל ובער משעת מיתתם אבד זכרם המה, וכיון שהכסיל רואה כך בעיניו כל ימיו, מה ראה לרדף אחר הבלי העולם הזה ולהניח עולם העקרי. ומה שאמר ועזבו לאחריים חילם, כלומר דבין רשע ובין צדיק מניחים חילם לאחריים שהם יורשיהם, ובוא וראה מה בין בני הצדיק לבני הרשע, כי בני הצדיק בני העולם מכבדים אותם בזכות אביהם, כמו שאמרו (אבות פ"ב מ"ב) שזכות אבותם מסייעתם, ובני הרשע כל העולם מבזים אותם מחמת רשעות אביהם. ואם יש להם לב לכסילים בזה הדבר ותעוררו ויבחינו בין טוב לרע, אבל בעונותינו הרבים טח מראות עיניהם מהשכיל לבותם, לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, ומי גרם להם כל זה, להיטת הממון שנטמעו בהבלי העולם, וכל מחשבותם בהבלי העולם הזה דוקא:

(דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

צדיקים במיתתן נקראים 'חיים'

ואלה שמות בני אהרן הבכור נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר (במדבר ג ב). יש לדקדק למה אמר בלשון הזה ואלה שמות בני אהרן הבכור נדב ואביהוא, כי הלשון הזה מורה שהם חיים, היה לו לומר כי אם 'בני אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר', וימת נדב ואביהוא וגו' ויכתב אלעזר ואיתמר (שם פסוק ד), כמו שאמר גבי יהודה (במדבר כו ט) 'בני יהודה ער ואונן וימת ער ואונן, ובאמרו ואלה מורה שעל החיים מדבר. ואפשר לרמוז, דבא להורות דנדב ואביהוא זכו זכיה גמורה בעולם החיים, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר ח"ג נז: סא:) דלא מתו רק מיתת הגוף, אבל נשמותיהם זכו זכיה גמורה. וידוע דהצדיקים אפלו במיתתם קרויים חיים, ואדרבא החיים של אותו עולם הם החיים העקריים:

ולחכי כתבה התורה בלשון הזה ואלה שמות בני אהרן, מורה באצבע לומר, אלה שזכו לחיים הנצחיים להם ראוי לקרות ואלה שמות בני אהרן, שהרי הם חיים ולא מתים, ואדרבא חיים שיש להם מעלים מחיי העולם

דרשה לרגל יומא דהילולא של רבינו הקדוש המקובל האלוקי המלוב"ן מון רבי יעקב אביחצירא זיע"א "האביר יעקב"

מילי דהילולא - מאת הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

הנראה, מספר מלים. הוספת מספר מלים אלו, משנה את משמעות דברי התוספות, ומיישבת את דברי הגמרא באופן נכון, כפתור ופרח.

כיוון שנפוצה שמועה שה'אביר יעקב' עומד להגיע למאראקש, החליטו אחדים מתלמידי הישיבה, להציג בפני האביר יעקב את אותה השאלה שהתחבטו בה לפני תקופה, כדי להיווכח האם יש דרך נוספת בהבנת דברי התוספות.

(אגב, אותו יום שה'אביר יעקב' הגיע, היה יום חורפי קר. בביקורו בישיבה, היו שם תנורים קטנים שהיו לצידם של בני הישיבה, כדי להפיג קצת את הקור העז. אחד התלמידים נגש בזריזות ורצה להניח תנור קטן למרגלותיו של ה'אביר יעקב', אך האביר יעקב סימן לו שאין צורך... שעה קלה לאחר מכן כשראו כולם איך פניו נטופות זיעה מרוב ריכוז ויגיעה בתורה, כבר לא היה התלמיד זקוק להסבר נוסף למה אין צורך בתנור חימום).

ואמנם, הניחו הלוטמים לפני ה'אביר יעקב' את אותו עניין מוקשה, לקח ה'אביר יעקב' את הגמרא, והחל לומד את הסוגיה. לא חלף אלא זמן מועט, וה'אביר יעקב', הרים ראשו מעל הגמרא ושאל אם יש כאן קולמוס בהישג יד, שכן בדעתו להגיה כמה מלים בלשון התוספות. למותר לציין, כי המלים שהוגהו והוספו על ידו, תאמו להפליא את הגרסה המתקנת כפי שנמצאה בגמרא הישנה. והיה לפלא.

...

יש סיפור דומה, כמעט בלתי נתפס בשכל אנושי. היה סוחר שזכה להסתופף בצילו של ה'אביר יעקב', מקבל את ברכותיו ודורש בעצותיו, מתוך אמונת חכמים שהורה חכה. באהבתו את ה'אביר יעקב' חיפש להביא דורון לצדיק, וכיוון שידע שמה שמעניין את הצדיק זה הספרים הקדושים, עשה לו מנהג שכאשר עבר במסעותיו על פני חנות ספרים או מכירת ספרים מיוחדת, היה רוכש ספר כלשהו, חדש או עתיק, ומביאו לאביר יעקב'.

אותו סוחר לא היה למדן. לצורך בחירת הספרים, הוא היה נעזר במוכר ובקונים, או שהיה שופט לבדו כפי 'הבנתו' ושיקול דעתו, לפי מראהו החיצוני של הספר, או לפי כל קנה מדה אחר, כפי שישיר בעיניו באותו רגע. באחת הנסיעות, לא מצא הסוחר ספר שימצא חן בעיניו, מלבד ספר אחד בשם 'ארבע מאות שקל כסף'. היה זה ספר דק, אולם ככל הנראה שמו הארוך של הספר... העיד בפניו על חשיבותו. שילם הסוחר ככל שנדרש ונטל את הספר עמו.

ממילא, מי שחושב שצדיק כמו האביר יעקב בוודאי ישב רוב היום בחדרו ודיבר עם מלאכים, שיידע, עיקר עיסוקם של גדולי ישראל: לימוד התורה.

ענק בתורה היה ה'אביר יעקב', מתמיד מופלא עוד מימי נעוריו, וכך כל חייו. גם בני הבית הקרובים ידעו, שבשעה שה'אביר יעקב' לומד תורה, אין להפריע כלל. הם ידעו שכל דבר סובל דיחוי, ובלבד שלא להפריע לו בלימודו.

היה לו חדר בעליית הבית, שם היה מסתגר שעות ואפילו ימים רצופים, ושוקד על דברי תורה. אומרים בשם 'החפץ חיים' ששאל למה קוראים למי שלומד תורה ביגיעה 'ממית עצמו באהלה של תורה', והרי התורה היא תורת חיים, ואורך ימים בימינה, ונצטוונו 'זחי בהם ולא שימות בהם', למה הלשון 'ממית' והסביר החפץ חיים שאי אפשר ללמוד תורה בהתמדה גדולה, רק אם הלומד יראה את עצמו בשעת הלימוד, כאילו הוא איננו נמצא בעולם הזה ואין לו עסק עם כל מה שנגעשה כאן, כי רק כך יוכל להתפנות בצורה מוחלטת ללמוד.

לאביר יעקב הייתה ישיבה, בעיר תאפילת שבמרוקו. סדר לימוד הגמרא שהונהג על ידו היה כך: בתחילה למדו היטב את דברי התנאים והאמוראים הקדושים, ורק לאחר שזכו להבין את דבריהם מתוך יגיעה, היו מעיינים במפרשי הש"ס, לוודא שהבינו כראוי. למדני מרוקו היו אומרים בהלצה, שהמפרש הגדול ביותר הוא ה'ראש'... בעצמו - להשקיע את הראש, להתאמץ להבין, ככל היכולת.

אגב, גם על בבא סאלי, שהתמנה בגיל 18 להיות ראש ישיבה במרוקו, מסופר שהיו לומדים כך. היו שמים ניירות על הרש"י והתוס', ומתייגעים להבין, ואחר כך היו לומדים את הרש"י והתוס'.

סיפר נינו של רבינו, מון רבי מאיר אביחצירא זכותו תגן עלינו:

באחד הימים הגיע ה'אביר יעקב', לביקור בעיר מאראקש. כמובן העיר לבשה חג לכבוד בואו, וכל בני הקהלה, זקנים עם נערים, תלמידי חכמים ופשוטי עם, יצאו לקבל את פניו בתופים ובמחולות לכבוד התורה.

כמה ימים לפני זה, ישבו בני הישיבה במאראקש, ויגעו הרבה על דברי תוס' מוקשים, ישבו על זה הרבה זמן, ולבסוף אחרי מאמצים מרובים הגיעו למסקנה שחסרים כמה מילים בתוס'. ואמנם הצליחו להשיג עותק של דפוס ישן ומצאו שאכן כך הם פני הדברים. בהדפסה שלפניהם נשמטו מדברי התוספות, ככל

ביום כ' בטבת חל יום ההילולא של אחד מגדולי ישראל, פלא פלאים, רבי יעקב אביחצירא, שנקרא על שם ספרו הקדוש "אביר יעקב" זכותו תגן עלינו ועל כל בית ישראל.

ידוע ומפורסם בשער בת רבים, שמשפחת אביחצירא לדורותיה הייתה להם הנגה ניסית, שמיימית, מעל הטבע. סיפורי מופת שמיימיים היו אצלם כדבר שבשיגרה, לא רק בדורות עברו אלא אפילו בני דורנו זוכרים אצל באבא סאלי ורבי מאיר זכותם תגן עלינו.

בפרט אלו שהסתובבו אצל ה'אביר יעקב', בני משפחה, מקורבים, בני הקהילה, הם כבר היו רגילים לזה שהמופתים ורוח הקדוש הם חלק מההווה אצל הצדיק. אפשר לספר שעות רבות על סיפורי מופת שהיו אצל ה'אביר יעקב', כשהוא רצה להפליג באוניה, וההפלגה הייתה בשבת, וההפלגה הבאה רק כעבור חודש, זה היה כמעט טבעי שהאוניה לא הצליחה להפליג עד אחרי שבת, קלקול פה, עיכוב שם, עד אחרי שבת.

כשה'אביר יעקב' בירך מישהו בעשירות, הפך ההוא להיות עשיר מופלג, וכשבירך חולה שלא יכל ללכת ברגליו, קם החולה ממקומו והתחיל ללכת כאחד האדם; ראו אצלו במוחש את מה שדוד המלך אומר בתהלים "רצון יראיו יעשה". בהנהגה פלאית מאוד, מעלה מעלה מדרך הטבע, והכוח ממשיך הלאה והלאה, אבל דווקא על רקע גדולתו השמיימית, נחמד היום נקודה אחת, והיא, לימוד התורה של 'אביר יעקב', התורה שהייתה מרכז חייו ועיקר עיסוקו, ולא שיש לנו מושג בלימוד התורה של האביר יעקב, כי גם בהרחת-הטבק של ה'אביר יעקב' אין לנו מושג.

בנו הבכור של 'אביר יעקב' היה רבי מסעוד אביחצירא. פעם רצה רבי מסעוד לעשות נחת רוח לאביו. מה עשה? הכין תכריך כתבים של כוונות האר"י על סדר התפילה, עמל על זה רבות, וכשזה היה מוכן הביא לאביו, ה'אביר יעקב'. אמר לו ה'אביר יעקב': ואני מכוון את הכוונות האלו בעת שאיפת הטבק - - -

כך שאין לנו מושג, גם לא בתנועה קלה של קדושי עליונים, אבל לפחות אם נלמד מזה את החשיבות של לימוד התורה, כשאנחנו רואים שאפילו הצדיקים הכי גדולים, העיסוק המרכזי שלהם היה בתורה, בכך אנחנו למדים מהם משהו, והיה זה שכרנו. גדולי ישראל שבכל הדורות, למרות הגאונות השכלית שנתברכו בה, לא הגיעו לרוב גדולתם אלא ע"י עמל התורה והיגיעה בה.

...

ולא ידע עד כמה הצליח הפעם ---

ספר זה, הינו ספר בתורת הקבלה, ומחברו הוא הגאון האלוקי רבי חיים ויטאל זיע"א. הספר הודפס לראשונה בשנת תקס"ד בעיר מאהליב, והוהדר מחדש בקראקא רק בשנת תרמ"ו, שש שנים אחרי פטירת רבינו שנפטר בשנת תר"מ. לאור זאת לא היה כמעט להשיג את הספר בזמנו, והעותקים היו ישנים, מלפני יותר משבעים שנה. בדיוק תקופה קצרה לפני שהביא לו הסוחר את הספר, היה האביר יעקב עסוק בתורתו של האר"י ז"ל ותלמידיו הקדושים, וביקש לעיין בספר 'ארבע מאות שקל כסף', אלא שבספר הישן שהיה ברשותו היו חסרים כשלושים דפים שנשמטו ממנו.

משראה האביר יעקב את חסרון הדפים, התישב בדעתו להשלים את החסר מן הזכרון. נטל לידיו נייר וקולמוס, והשלים מזכרונו את כתיבת הדפים החסרים!

כשהביא לו הסוחר את הספר, מיהא האביר יעקב להשוות את הכתוב בספר המקורי לדפים אותם כתב מתוך הזכרון.

שתי הגרסאות, תאמו זו לזו בדיוק נמרץ, בלא שנפל שום שוני ומבלי שחלה כל טעות...

***

כל ימיו אשר חי, הקדיש רבינו הגדול, רבי יעקב אביחצירא זכותו תגן עלינו, את כל זמנו לעסק התורה הקדושה, בהתמדה עצומה וביגיעה רבה. גם חבורים מלאים וגדושים בחדושי תורתו, בכל מקצועות התורה, הותיר האביר יעקב לברכה. ואכן, בשנים האחרונות זכינו להדיר כמה מספריו הקדושים, בהורמנא דמלכא רבינו האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א.

זה בלתי נתפס בשכל להבין איך ניתן להגיע לכאלו מעלות בתורה, בהיקפים עצומים, והרי גם התפילה שלו ארכה זמן רב, והוא היה עסוק בצורכי ציבור, ונשא על שכמו את משא העם. אולי ניתן למצוא לזה רמז במה שהאביר יעקב עצמו כותב באחד מחבריו, ספר 'פתוחי חותם' על התורה, שם מגלה האביר יעקב סוד גדול מכבשונו של עולם, וכה הם דבריו: "כשרואה התורה שהאדם מתאוה ומשתוקק לדבריה, קוראה לו התורה 'אדון', ומכבדתו ומרוממתו ומלמדתו בלי טורח, ותמהר ללמדו בכל יום מוסיף והולך (-יותר ויותר), ופותחת לו לב נבון לקנות דעת ללמד בלי טרח כל כך... וכמו שהוא מתאוה ללמד את התורה, כך מתאוה ומשתוקקת התורה ללמד אותו..."

כאן טמון סוד גדול, כיצד הצליחו רבים מגדולי ישראל להגיע לפסגות כה געלות בתורה, וכפי שראינו במרוצת הדורות גדולי תורה שכל רז לא נעלם מעיניהם, בתלמוד בבלי ובתלמוד ירושלמי, בספרי הלכה ומנהג, במפרשי התורה בלי שעור וקצבה, והספיקו לחבר חבורים כה רבים בחייהם עלי אדמות. אין זאת, אלא שמרוב יגיעתם בתורה, למדה אותם התורה

בעצמה את דרכיה, והספיקו בזמן מועט לקלט לקרבם מקצועות שלמים בתורה הקדושה.

עניין מופלא זה, של סיעתא דשמיא עצומה בלימוד התורה, מוצאים אנו בדברי רש"י הקדוש במסכת סנהדרין, שהגמרא אומרת "הוא עמל במקום אחד ותורתו עומלת לו במקום אחר", ורש"י מפרש שם שהתורה "מחזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה".

ממש כדבריו האמורים של האביר יעקב.

ואכן, ספריו העמוקים של האביר יעקב, בנגלה ובנסתר, בדרושים ובתשובות הלכתיות, מוכיחים את דברי קודשו שהתורה מתאוה ומשתוקקת ללמד אותו!!

***

כידוע, יום פטירתו של הצדיק נקרא 'יום הלולא', על שם שהוא נחשב ליום שמחתו של הצדיק, ובו הוא זוכה להתעלות בעולמות העליונים יותר ויותר. ביום זה מתאספים קרובי משפחתו ואלו שהיו מקושרים אליו בחייו, עורכים הלולא לזכרו, משננים את דברי תורתו ומקבלים על עצמם ללמד ממעשיו הטובים. גם מי שלא זכו להכירו בעודו חי, אם הם הוגים בספריו ולומדים מהנהגותיו הטובות, הרי הם נחשבים לתלמידיו וזוכים לקבל מהשפע הרב המושפע בהלולא של הצדיק.

יהודי עשיר היה בעיר תלמסאן ושמו שלמה אמסלם ז"ל, איש נכבד ונשוא פנים היה, שר ונגיד, ומכנה בפי כל 'אלעשיר' (=העשיר).

לא רק בהון רב היה האיש מושפע, אלא אף במעשיו הטובים שייצא להם שם טוב לתפארת ולתהלה. מדי שנה, בהגיע יום הלולא של האביר יעקב, כ' בטבת, היה האיש עורך סעודת הלולא לכבוד הצדיק ולזכרו. בכל הקשור להוצאות ההלולא לא היה חוסך בכסף ובמאמצים, וכל מחיר ומאמץ היו כדאיים עבורו שתהא הסעודה וההלולא בכבוד ובהדר, כראוי לשמו ולזכרו של אותו צדיק וקדוש.

גם בהזדמנויות נוספות היה מרבה האיש להזכיר את זכרו של האביר יעקב על דל שפתיו, ומתפלל לה' שיושיע את עם ישראל בזכות צדיקי הדורות.

בוקר אחד, והיה זה בהיותו כבר קשיש למעלה מגיל שמונים, חש שלמה כאבים עזים ברגלו. לפי גודל הכאבים הבין מיד כי אין זה דבר פשוט, ומיהר לדרש ברופאים. התברר שחששו מוצדק, הרופאים שבדקו את רגלו, גילו זיהום חמור שמתפשט ברגלו ויש לטפל בזה באופן דחוף ביותר, בטרם יתפשט הזיהום לשאר חלקי הגוף.

הימים הבאים לא היטיבו עם מחלתו של שלמה. להיפך, מחלתו הלכה והתגברה. רופא מומחה שהועק למיטתו, הביע את חששו באוזני בני המשפחה, כי אם לא תמצא התרופה בימים הקרובים, עלולה המחלה להכריעו עד

כדי סכנת מוות, רחמנא לצלן. שני רופאים נוספים שהוועקו למטת החולה, הביעו אף הם את דעתם הנחרצת על מצבו החמור. בתום דיון מעמיק ורציני, יצאו שלושת הרופאים ואמרו לבני המשפחה: "אין מנוס, המצב בכי רע, הדרך היחידה למנע את התפשטות המחלה היא לכרות את רגלו של אביכם, ובכך למנע את הסכנה הנשקפת לחייו".

עולמו חשך בעדו.

כל אותו הלילה, התהפך שלמה במטתו מבלי יכולת לתת תנומה לעפעפיו. יסורי גופו ונפשו לא נתנו לו מנוח, והוא חש כי כותותיו אינם עומדים לו בשעה זו. הוא הביט בספר התהלים שספוג היה דמעות, מלבו השבור נפלטה אנחה כבדה, והתפלל לה' בקירות לבו שישלח לו ה' רפואה וישועה בזכות הצדיק רבינו יעקב אביחצירא עליו השלום!

באישון לילה, נגלה אליו האביר יעקב מהעולם העליון, ולנגד עיניו הוא ראה את הצדיק שאת זכרו הוא כה מרבה לכבד כל השנים. באותה שעה, נפתחו מעינות דמעותיו של שלמה ובקול רועד מבכי החל לספר את צערו הגדול ואת יסוריו הנוראיים. "איני יכול לסבל יותר את היסורים הנוראיים האלו. אני לא עומד בזה" - כך בכה שלמה בחלום.

בפתח ביתו של שלמה, היה עץ תאנים עתיק. והנה רואה שלמה, איך נגש האביר יעקב אל עץ התאנה אשר בפתח הבית, תולש אחד מענפיו, מגישו אליו, ומורה לו להניח את העלה על מקום הכאב.

ככל אשר הצטווה - כך עשה שלמה. הניח את העלה על המקום הכואב ביותר - - -

השכם בבקר, נקראו כל בני הבית אל מטתו של שלמה. בקול רועד מהתרגשות - והפעם של שמחה - הראה שלמה את רגלו לבני ביתו. הם לא האמינו למראה עיניהם. הרגל נראית היתה כאלו לא חלתה מעולם. הם שפשפו את עיניהם פעם אחר פעם, כדי להיות בטוחים שהם לא טועים.

מיותר לומר, כי כל הדבורים על קטיעת הרגל נמוגו כלא היו. הרופא שהגיע בעצמו לראות את הפלא, הסתובב בבית מחדר לחדר כשהוא ממלמל לעצמו: "על צדיק שמיגע מעולם האמת לרפא אנשים, באמת שלא שמעת..."

ונסיים מענינא דיומא...

כשרבי מאיר אבוחצירא זכותו תגן עלינו, ביקר פעם בעיר 'פאס', הראו לו אנשי העיר 'קמעות' מאביר יעקב שהוא כתב להם בעת שהייתה מגפה בעירם, ובזכותו ניצלו בני העיר מהמגפה.

אין לנו היום את הקמעות האלו, אבל זכותו הקדושה, והשתדלותו להתחזק בלימוד התורה בזכות בעל ההילולא, תגן עלינו ועל כל ישראל, יהיושוע בכל המצטרך, במידה טובה ישועה ורחמים.

הרה"ק רבי שלום מאסקאוויטש זצ"ל משאץ

בעל דעת שלום כ"ב טבת תשי"ח

לשרש מדה זו ולהתגבר על עצמו לכבש הכעס.
(ספיר ויהלום בראשית ע"ח - להגה"ח ר' מנחם
מנדל פומרנץ שליט"א)

סוד התחזקותו בעת פטירת בניו בחייו רח"ל

דכרנא שאמר לי (כ"ק אדמו"ר רבי שלום
משאץ זצ"ל) פעם סיבת התחזקותו בגבורה
עילאית לקבל יסוריו אלו באהבה, כי גם שאר
בניו נפטרו רח"ל בחייו.

דהרי אמרו חז"ל (חולין קלט) 'כל היכא
דאיתא בי גזא דרחמנא איתא, והסביר ע"פ משל,
לאחד שיש לו בן במרחקים ואוהב אותו מאד,
אבל לתכליתו צריך הבן להיות שם, ולכן אע"פ
שמתגעגע אליו אינו בוכה עליו, כי למעשה לא
חסר לבנו שום דבר, ולכך מסתפק אביו בזה
שמקבל ממנו מכתבים.

כך אני יודע ששלחתי חסורה טובה ולא חסר
לו שום דבר כהנ"ל, רק המכתבים שחסר לי ממנו,
וזה לוקח רק כמה רגעים לקריאת מכתב, ועל אלו
הרגעים הדעת גובר שלא יפריע אותי...

ובמחשבה הוא מתחזק את עצמו לעבודתו
ית"ש, ואף פעם לא שמעו ממנו ח"ו איזה
תרעומות על צער ופטירת בניו רח"ל, והיה נוהג
לומר שלהקב"ה יש שני עדים נאמנים משה רבינו
ע"ה דוד המלך ע"ה, בתוה"ק 'הצור תמים פעלו
וגו' (דברים לב, ד), ובתהלים (צב, טז) 'להגיד כי
יש ד' וגו', עכדה"ק.

(הגדת אור נגז, בהקדמה)

הרבה בלי שעור. וכן עשה. והסכים בנפשו ברצון
לשבר את מדת הכעס שלי אם אדע שאמות עליה
אני מוכרח להכניעו. וכן היה.

אחרי הסכמתו ורצונו הגדול לזכות בזה, איזה
שעות אחרי זה או ביום השני בא לו ענין אחד
לכעס וזכר אתמול אשר דברת, וסגר שניו ופיו
ולא דבר מאומה, וצחיר ציור השם הקדוש נגד
עיניו לסגלה, ובקרבו הרגיש רגשות ומחלקת
בסכנת נפשות ממש, ואמר לנפשו במחשבתו
עליו: תמות ולא אכעס! וכן סבל רגעים אחדים
עד שעבר.

ואחר כך אמר לנפשו: ראה יצר הרע רשע
שונא ישראל. וכן היה עוד פעם אחת ועוד פעם
אחת, ועד חצי שנה הרגל בזה ונעשה אצלו מדת
הכעס לחוכא ואטלולא. ואחר כך לא הבין האיקר
כועסים מן רוב הרגילות, עכ"ל.

הרה"ק זיע"א אינו כותב למי התכון, אבל מפה
לאזן גלה כמה פעמים שהדבר היה אצלו, שבימי
בחרותו הכיר בעצמו נטיה לכעס, והתחיל לעבד

הגה"ק רבי שלום מאסקאוויטש זצ"ל משאץ,
נולד בי"ז כסלו תרל"ח, לאביו הרב הר"צ רבי מרדכי
יוסף משה זצ"ל מסוליצא, נין ונכד להרה"ק רבי
יחיאל מיכל מזלאטשוב ז"ע והרה"ק רבי מאיר
מפרעמישלאן ז"ע. בשנת תרנ"ז נשא את בת
דודו הר"צ רבי מאיר משאץ זצ"ל, ועבר לגור
לשאץ.

בשנת תרס"ה בערך נתקבל לכהן שם כאב"ד.
בפרוץ מלחמת העולם הראשונה ברח לווינן,
לאחמ"כ חזר לשאץ, משם עבר לטארנא, בשלהי
שנת תר"פ קבע משכנו בקעלן שבגרמניה, ובשנת
תרפ"ז עבר לגור ללונדון. בכל מקום התפרסם
בתור גאון מובהק צדיק ובעל שיעור קומה, רבים
וטובים יראי ה' ופשוטי עם פנו אליו לשמוע את
דבר ה' וגם גדולי הרבנים פנו אליו בספקותיהם
ההלכתיים, בשאלות מסובכות והכרעות קשות.
נסתלק בכ"ב טבת תשי"ח, ומנוחת כבודו בביה"ח
דלונדון. הותיר אחריו ברכה ספרי "דעת שלום"
ועוד.

כך התגבר על כעסו עד שהכניעה לגמרי

כתב הרה"ק רבי שלום משאץ זיע"א בספר
'דעת שלום' על פרק שירה (מאמר שירת היונה):
'אני מכיר איש אחד, שבנערותו היה רגזן וכעסן
גדול בטבעו מלידה ובטן. ובבואו לכלל דעת בא
לכלל זאת שאי אפשר בעולם שאיש בר דעת
יודע ספר לא יכול לשבר טבעו החומר, כמו
שידענו מכמה וכמה צדיקים ששברו טבעיות

הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל

ראש ישיבת טעלז כ"ג טבת תשס"א

בקיץ תרצ"ט נשתדך עם בת הג"ר זלמן בלאך
זצ"ל, מנהל הישיבה. ועד למועד חתונתו חזר
לבייתו בארה"ב, בינתיים פרצה מלחמת העולם
השני, וכעבור זמן הגיעה לארה"ב המיועדת להיות
זוגתו, ושם התקיימה חתונתם בחורף ת"ש. עם
התייסדות ישיבת "נר ישראל" בבולטימור נתבקש
ע"י הג"ר יעקב יצחק רודערמאן זצ"ל להנהיג
שם חבורות על המסכתא הנלמדת בישיבה ועל
הספר "שב שמעתתא". בשנת תש"ג נתמנה לרב
בקאנעטיקוט, שם ישב על התורה ועל העבודה,
ובתקופה זו הרבה לכתוב חידושים.

הג"ר מרדכי גיפטר זצ"ל נולד בשנת תרע"ו
בארה"ב, לאביו הרב ישראל ז"ל כבר בצעירותו
היה ניכר בו גודל חשקת התורה שלו וניחון בזכרון
טוב וכבר אז נתפרסם כעילוי.

בצעירותו למד בישיבת רבינו יצחק אלחנן
אצל הג"ר משה סולובייצק זצ"ל, שם נתעלה
במעלות התורה, לאחר זמן נסע ללמוד לישיבת
טעלז בליטא, שם נתקרב מאד לראש ישיבת
טעלז הג"ר אברהם יצחק בלאך זצ"ל ה"ד שהכיר
בו שנועד לגדולה וקירבו מאד וצירפו לחבורת
מציני הישיבה.

של טלו באירופה, וראיתי את הקהילות הקדושות של כלל ישראל, ראיתי גדולי תורה ויראה, ראיתי את הישיבות הקדושות, הבנתי מה זה "ישיבה בחור" באמת, ראיתי מה זה "אלול וימים נוראים", וכל זה נחרב בעוונותינו הרבים, ואני יודע ששורש כל החורבנות מונח בחורבן בית המקדש, ולכן לי אין קושי לבכות כאשר אני רואה את בית המקדש בחורבנו.

הצדיק רבי שלמה וולבה ז"ל סיפר פעם בשיחה בישיבת מיר, שפעם אחת כשביקר אצל המשגיח רבי יחזקאל זצ"ל, שאל אותו המשגיח "כמה יהודים הרג היטלר ימ"ש". כיון שדבר זה כל אחד יודע, הבין מיד שמונה בשאלת המשגיח משהו עמוק יותר, ולכן לא ענה לו כלום, כעבור רגע שאל אותו המשגיח בפעם השנייה "כמה יהודים הרג היטלר ימ"ש", וגם בפעם הזאת לא ענה לו כלום, כששאלו פעם שלישית, לא היתה לו ברירה וענה לו "שש מליון".

פניו של המשגיח ז"ל נעשו אדומות ובווערות כלפיד, ואמר לו: "אין זה נכון, הוא הרג את כל כלל ישראל! אין זה כלל ישראל של לפני השואה!"

(עם לבבי אשיחה, ח"ב עמ' לד)

שאלתי אותו אם היה אצל בכותל המערבי סמוך למקום המקדש ובקבר רחל, וענה לי שהיום הלך לשם בפעם ראשונה. שאלתי אותו באיזה מקום התרגש הראש ישיבה יותר, וענה לי, שאמנם התרגש בקבר רחל, אבל הרבה יותר התרגש במקום המקדש.

אמרתי לו ששאלתי שאלה זו להרבה אנשים, וכולם ענו לי שהם התרגשו יותר בקבר רחל וגם אני מבין כך.

אמר לי רה"י זצ"ל, אני אסביר לך את הסיבה לדבר, אתם אנשים צעירים, וגם אנשים צעירים יכולים להרגיש איך ש"מאמא רחל" בוכה עליהם ומבקשת מהקב"ה רחמים עבור בניה, כמו שכתוב "מַנְעֵי קוֹלָךְ מִכָּבֵי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה וכו'", (ירמיהו לא, טו), משום שכל אחד ראה, איך שאמא שלו דאגה בשבילו, ומסרה נפשה כל ימיה והתפללה עליו, ולכן קל מאד להתרגש במקום קדוש זה כראוי.

משא"כ בנוגע לחורבן הבית, אנשים צעירים שלא ראו בחייהם כיצד נראה עולם קודם החורבן, וכיצד נראה לאחר החורבן, אינם יכולים לתאר מהו חורבן, איזה צער ויסורים כרוכים בו. אבל אני שזכיתי ללמוד תורה בישיבה הקדושה

בשנת תש"ד ייסד דודו הג"ר אלי מאיר בלאך זצ"ל והג"ר חיים מרדכי כ"ץ את ישיבת טעלז בקליוולאנד, והרב גיפטר נקרא לשמש שם בר"מ ומשגיח, אחר פטירת הגרא"מ בלאך זצ"ל, נתמנה ביחד עם הג"ר ברוך סאראצקין זצ"ל, לשמש כראש ישיבה ושם מסר שיעורים ודרשות מוסר במשך למעלה משלושים שנה לאלפי תלמידים.

בשנת תשל"ו נסע לארה"ק וייסד שם ישיבת טעלז וקריית טעלז ומסר שם שיעורים, ושיעור מיוחד בכל ערב שבת בספר "מנחת חינוך" שבו השתתפו גדולי ת"ח דירושלים.

בשנת תשל"ט לאחר פטירתו הפתאומית של ראש ישיבת טעלז, חזר לארה"ב לנהל את הישיבה בטעלז.

רבינו נתבקש לישיבה של מעלה ביום ה' פרשת שמות, כ"ג טבת שנת תשס"א.

איפה התרגש יותר בכותל המערבי או בקבר רחל

בפעם הראשונה שבא ראש ישיבת טלו הגאון הגדול רבי מרדכי גיפטר זצ"ל לא"י, הלכתי לבילי שבת קודש לקבל את פני ראש הישיבה זצ"ל.

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע

בעל התניא ושו"ע

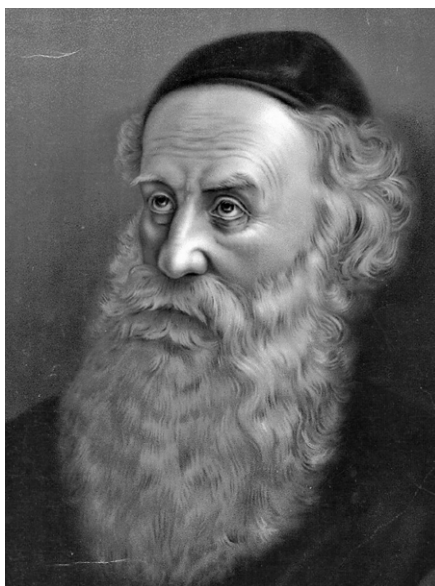
כ"ד טבת תקע"ג

כשהאנשים כבר נמים את שנתם, היה משחררם להסתובב ברחובות.

תושבי האיזור כבר ידעו שאוי לו למי שיקלע בדרכם, ונמנעו מלצאת מבתם בשעות אלו.

באחד הלילות, בדיוק כשסיים רבינו את לימודו ושב לביתו, שחרר הפריץ את כלביו, ועוד קודם שהבחין באברך הצעיר שעטו הכלבים לעברו. הפריץ כבר תיאר לעצמו את ההמשך, אך לגודל הפתעתו האברך ממשיך ללכת שליו והכלבים ניגשים והולכים בנחת ליד רגליו, מסתובבים וחוזרים. למחרת ניגש הפריץ לבית חותנו של רבינו ר' יהודה לייב סג"ל, והחל מתעניין אצלו אודות זהותו של האברך השוהה אצלו.

חותנו ר' יהודה לייב נבהל; מי יודע אם לא הכעים את הפריץ. 'זה רק מה שחסר לו' הרהר לעצמו, והחל להמליץ בעדו: 'הוא אדם טוב, בודאי שלא יזיק או יפגע באחד בכוונה תחילה'. 'הוא אינו אדם', פסק הפריץ. המשיך הר"ל להגן על חתנו: 'מה זאת אומרת? אני מכיר, הוא מאוד עדין'. ביאר הפריץ את דבריו: 'אילו היה אדם,

בבית המדרש. באותו איזור התגורר לו הפריץ, כשבחצרו מסתובבים שני כלבים עזי נפש אוכלי אדם בדרך כלל, בשעה מאוחרת מאוד,

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע גזע קודש מחצבתו דור שביעי לגדול הדורות המהר"ל מפראג זי"ע. נולד ח"י אלול תק"ה לאביו הרה"ק רבי ברוך מליאזני.

בהגיעו למצות היה כבר בקי בכל חדרי תורה, כעדותו של הג"ר יעקב מפלענצנא זצ"ל בעל "ישועות יעקב" על המדרש, שכתב עליו בפנקס חברא קדישא של קהילת ליאזני באותה תקופה: "... בנתמלא שנת ה"ג וכו', ה"ה החכם המופלג תנא ופליג החתן מוה"ד שניאור זלמן בהרב המופלג מוה"ר ב, דין זרע ברוך, זה ינחמנו כי סליק לגבוה בין אסיפת חכמים". בהגיעו לגיל ט"ו דברו בו נכבדות עם אחד מנגידי וחשובי העיר וויטעבסק רבי יהודה ליב סגל.

לאחר נישואיו עלה ונתעלה כאחד הגדולים, ושמו יצא לתהלה כגאון אדיר וחכם מופלא בכל מקצועות התורה אשר כל רז לא אניס ליה.

כשהיה רבינו הזקן אברך צעיר וגר אצל חותנו בויטבסק, הגה בתורה יומם ולילה עד השעות הקטנות של הלילה היה שוקד על תלמודו

היה עונה 'אכן אלא צריכים לישוב הדעת'. ורגיל היה העולם להחשיב זאת לענין של שטות. ברם לאמיתו של דבר הסיבה לכך היתה מה ששמע פעם אחת מהרה"ק בעל התניא בלשון זו: אומר לכם תורה מהרבי המגיד ממעזריטש, ששמע מורנו הבעל שם טוב זיע"א: 'שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד, האתון רברבין הן 'עד דע', והפירוש הוא שצריך להיות הדע, לדעת את העד שבגשמה, שאז יש לו השגה בעצמות הנשמה. דרך החסידים בזמנים שעברו היתה שחיו באימרה. לא חיפשו אריכות. אימרה היתה מספיקה.

(ספיר ויהלום בא תש"פ - להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כך סידר הרב שמואל מונקס את ה'מקובל' המדומה

בימי אדמו"ר הזקן מליובאוויטש ז"ע ה' איש אחד שלמד קבלה והעריך עצמו כידען בקבלה. פעם היו לו כמה קושיות בקבלה, החליט לנסוע אל אדמו"ר הזקן בעל התניא ז"ע, ולנסותו אם אמנם אדם כה גדול הוא כפי שמפורסם... בדרכו נפגש עם החסיד הנודע ר' שמואל מונקס ז"ל, וישאלהו ר' שמואל מי הוא ולאן הוא נוסע, סיפר לו ה'מקובל' מטרת נסיעתו, אמר לו ר' שמואל גם אני נוסע לליאזנא לתהות על קנקנו ומה טוב ומה נעים שנפגשנו...

ור' שמואל בקשו שיספר לו את שאלותיו, וסיפר לו, אחר כך אמר לו ר' שמואל: גם יש לי שאלה נפלאה בקבלה והיא, כתוב באחד מספרי הקבלה בזה הלשון: "בתחילה ה' מפוזר ומפורד, ואח"כ נעשה דבוק ובא בבחינת עיגול גדול, ואח"כ נמשך קוים קוים ונעשה בבחינת תלתא קרנתא, ונקודה באמצע, וע"י התכלות יסוד המים ביסוד האש, נגמר ונעשה טוב, לשון זה נמצא כתוב והוא תמוה, והואיל וכבוד תורתו גדול ממני הרי אבקשהו שבהכנסו לרבי ישאל גם את שאלתי זאת.

הסכים האדם, ובהגיעו שאל את הרבי גם שאלה זו.

בשמוע אדמו"ר הזקן את השאלה ענה בשחוק ואמר: זהו "קרעפל", בתחילה זה קמוח, לאחר הלישה נדבק, אח"כ מנגלגין את העיסה, מעגלים וחוחכים לקוים, ממלאים בבשר ונוצרת נקודה באמצע, ועוג' זו היא בעלת שלש קצוות, לבשלם במים על גבי האש, וטובה למאכל... - ויכלם האישי.

כשנכנס אחריו רבי שמואל, שאלו הרבי: דאס איז דיין ארבעט...?

(ירחון באור החסידות, גליון מט)

ללאדי, גלה "הרב" גולה אחר גולה, עד כי במוצאי שב"ק פרשת שמות, אור לכ"ד טבת תקע"ג איתקטיד בחד קטירא לחיי עלמא והשיב נשמתו הטהורה ליוצרה בשבתו בכפר פיינענא. ומנוחתו כבוד בעיר האדיטש הסמוכה.

אודות הסתלקותו, כתבים בניו הק': "כמה נוראות ונפלאות שנראה ממנו ז"ע באותן הימים שלפני הסתלקותו, לא פסק פומיה מגירסא עד יום מנוחתו, ואחר שהתפלל תפלת ערבית והבדלה בחונן הדעת בדעת צלולה ומיושבת ובדביקות נפלאה במוצאי שב"ק כ"ד טבת תקע"ג בחד קטירא איתקטיד ביה בקוב"ה... אליו נשא את נפשו בשמחה ובטוב לבב כאשר נראה בעליל לכל העומדים שמה אשר נתפלאו ונשתוממו על המראה". זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן. (גל רחשי לב).

החסיד שקראו לו ה'שוב'ניק

באחת היחידות שהיתה להרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זיע"א אצל אביו הרה"ק מהר"ש זיע"א סיפר לו בסיום היחידות את הסיפור הבא: בליאזנא היה יהודי זקן, חסיד של הרה"ק בעל התניא זיע"א, שקראו לו ר' אליהו בער ה'שוב'ניק. הוא אף פעם לא היה גר ביישוב, ואף לא ידע מה זה ישוב. נתנו לו שם זה, מפני שעל כל דבר היה אומר 'צריכים לישוב הדעת'. כשהיו קוראים לו לעשיירי למנן היה עונה 'אכן אלא צריכים לישוב הדעת'. כשהיו קוראים אותו לחולה מסוכן רח"ל

כלביי היו קורעים אותו זה מכבר לגזרים", סיים את דבריו ופנה לדרכו.

לפני שהגיע רבינו לשנת העשרים לחייו נסע למעזריטש, בבואו אל הקודש נענה ואמר: ברוך ה' שהנחני בדרך האמת. רבינו זכה לקירוב, וחיבה יתירה נודעת לו מרבו המגיד הגדול שבחר בו ללמוד עם בני יחידו הרה"ק רבי אברהם המלאך ז"ע סדר לימודם היה בנגלה ובנסתר, ובעוד שרבינו הורה למלאך את לימוד הנגלה, היה המלאך רבו בנסתר.

וכך כתב רבינו בעצמו באגרת להרה"ק רבי אברהם מקאליסק ז"ע שדבריו בחסידות הם "אמרי פה קדוש רבינו הגדול זללה"ה ובנו נ"ע ממעזריטש".

בי"ט כסלו תקל"ג נסתלק רבו הגדול באניפאלי. בשעת הטהרה ערכו ה'חברא קדישא" תלמידי המגיד גורל על זכות הטהרה, ונפל בחלקו של רבינו לטהר את ראשו, כפי שהיה רשום על גבי הפתק "ראשו כתם פז", וכשהטבילוהו במקוה נענה ואמר: "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, לפיכך ניחו את המגיד לטבול בעצמו, וכך הוה שראו שטבל ג' פעמים".

לאחר הסתלקות רבו קיבל עליו מרותו של הרה"ק רבי מנחם מענדיל מויטעבסק ז"ע, עד שעלה רבו זה לאר"י יחד עם רעו וידידו הרה"ק רבי אברהם מקאליסק ז"ע בשנת תקל"ז. בעלותם, ליווה אותם עד מאהליב, ואף היה ברצון קדשו להצטרף אליהם, אלא שחזקה עליו הוראת רבו שיחזור למדינת רייסין, להנהיג את בית החסידים שם.

בשנת תקמ"ו פונה אליו רבו באגרת (שנדפסה בסוף ספר"ק "פרי הארץ") שיקבל על עצמו בפועל את ההנהגה "ולך בכחך זה והושעת את ישראל", ומסיים שם "אהובי ידידי, חזק והתחזק לעצור בעם, כי עשה תעשה ויכול תוכל". או אז החל להנהיג את העם, ועל ידו נתפשטה תורת החסידות ברחבי רוסיה וליטא, תוך כדי מערכה קשה של רדיפות והתנגדות עזה.

בשנת תקע"ב פרצה מלחמת נאפוליון קיסר צרפת עם אלכסנדר קיסר רוסיה. בעל התניא הרבה להעתיק למפלתו של נאפוליון, כשנימוקו עמו, שהראו לו משמים שאם ינצח נפוליון "ירבה העושר בישראל ויורם קרן ישראל, אבל יתפרדו ויתרחקו לבן של ישראל מאביהן שבשמים. ואם ינצח אדונינו אלכסנדר (קיסר רוסיה) אם כי ירבה העוני בישראל ושפל קרן ישראל, אבל יתקשרו ויתחברו ויתעקדו לבן של ישראל לאביהם שבשמים".

ואכן כשגברה המלחמה וחיל נפוליון התקרב

הרה"ק רבי משה צבי גוטרמן מסאווראן זי"ע

כ"ה טבת תקצ"א

זי"ע"א, אנשים חושבים שהכוונה לא להפסיק בין אמירת הפרקים שבספר תהילים. ואני אומר שהכוונה היא לא להפסיק... בין הפה והלב!

הצדיק הנשגב רבי משה צבי מסאווראן, היה מגדולי תלמידי הבארדיטשעבער רב, ה"קדושת לוי", ותלמיד מובהק לרבי ר' ברוך ממעזיבו נכד הבעש"ט הקדוש. עבודתו הנשגבה הייתה באימה וביראה, ופעם ישב אחרי התפילה לשוחח במילי דעלמא, כי הרגיש שעוד מעט נפשו עלולה להיפרד מהגוף מרוב הדבקות שהייתה לו בתפילה. סיפורים ממנו שגורים בפי חסידים, ומעט מדברי תורתו נלקטו בקונטרס "ליקוטי שושנים" על ידי אחד מתלמידיו.

***

אחד מהחסידים של רבי משה צבי מסאווראן, היה גדול בתורה, אלא שהייתה בו מידה מגונה: הוא היה זולל וסובא. לא חלילה דברים לא כשרים, אבל מונח כל-כולו באוכל, מחפש לעצמו מטעמים משובחים, יין טוב, ומשקיע "עבודה רבה" בכל עניני האכילה.

ידוע שריבוי האכילה, ובוודאי כאשר שקועים בתוך האכילה בצורה מוגזמת, הרי זה מפריע לרוחניות. בתנא דבי אליהו מובא "עד שיתפלל אדם על דברי תורה שיכנסו לתוך מעיו, יתפלל על ריבוי אכילה ושתיה שלא יכנסו לתוך מעיו". העשן העולה מריבוי המאכלים, מחשיך את אור הנשמה וצמאונה לרוחניות, ומושך את האדם לכבדות ולעצלנות, שהן היפך קניני תורה. יש על זה אריכות דברים נפלאה ב"סידורו של שבת" השורש החמישי, וברבים מספרי החסידות.

היו החברים של אותו חסיד, רואים את הלהיטות הגדולה שלו לכל עניין של מאכל, העיסוק התמידי באוכל, המחשבה וההתלהבות לאוכל טוב ומשובח, והיו מעירים לו בנועם שיה, שזו לא הדרך וכו', אולם דבריהם היו כקול קורא במדבר. שום דבר לא הצליח לשנות את אותו חבר ממנהגו המגונה. כאילו תפס אותו "בולמוס" כל פעם שראה אוכל...

בעבר, היו מכינים הכל לבד, מליחת בשר עשו לבד, גבינות עשו לבד, הכל.

היו רבים מכינים חמאה בבית. הזמן המתאים היה בימות החורף, אז החלב זול. מבשלים את החלב ומטעימים אותו כהוגן, ולאחר מכן מוזגים את החלב לתוך כדי חרס סגורים היטב, ומניחים את הכדים במרתף הבית, בעיקר לימות הקיץ בהם אין עשבים לבהמות ומחיר החלב עולה.

גם בביתו של אותו חסיד עשתה כך האשה. ומתוך שידעה האשה את "מנהג" בעלה ולהיטותו לדברי מאכל, לכן השגיחה היטב על הכדים,

אינו יכול להיות רבי". (ליקוטי שושנים פ' פנחס) נסתלק לשמי רום בטיטשעלניק, במוצאי שבת קודש פרושת שמות, אור לכ"ה טבת תקצ"א. הרה"ק רבי ישראל מרוזין, ישב אותה שעה בשולחן הטהור בסעודה שלישית של שבת קודש בעת הסתלקותו, ואז החל לומר תורה על הפסוק 'זמשה עלה אל האלוקים וגו'.

אחר סיים בדרך משל שהיו שני שומרי היעד, וכשהיה האחד צועק, היה השני עונה לעומתו בקול ממרחק. אך כשהאחד צועק ואין קול ואין עונה מהשני, אזי נודע לו שהשומר השני חלף ועבר ואיננו.

סיפר רבי מרדכי חיים מסלונים זי"ע"א, כי מקובל בידו שבסתימת הגולל על רבינו, התרחשה רעידת אדמה שהורגשה בכל העולם. (מזקנים אתבונן)

את דברי תורתו ליקט ואסף אל מקום אחד הגה"צ רבי עזריאל דוד הלוי אב"ד קווארסאן (בעמח"ס "פרי דעה" על הל' גדה ומקוואות ו"שמן למאור" על הל' גיטין) בספר "ליקוטי שושנים" (עלים לתרופה)

תאוות אכילה יכולה להביא לידי איסור בשר בחלב

יש סגולה ידועה ומקובלת, שהמסיים ספר תהילים בלי הפסק, סגולה היא להיושע באותו עניין שמבקש האדם מהקב"ה.

אמר על זה הצדיק רבי משה צבי מסאווראן

אורו של רבינו זרח בשנת תקל"ה, בבית אביו הרה"ק רבי שמעון שלמה שיהן כמגיד מישרים בסאווראן, מגדולי תלמידי הרה"ק רבי דוב בער ממעזריטש.

עוד בהיותו צעיר לימים, ידע את כל סדר נזיקין בעל פה, השתלם בתורה ובחכמה עד שנתפרסם כגדול כנגלה ובנסתר, בהגיעו לפרקו, היה לחתן הרה"ק רבי דוד הלוי מסטעפין חתנו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב.

נודע בזמנו לאיש אלוקים קדוש עליון שנתקדש בקדושה יתירה. גם היה מפורסם בעבודתו שהייתה באימה וביראה. סביביו נשערה מאוד, וחיל ורעדה אחזו בו בעת שהיה ומשתפך לפני קונו. צדיקים העידו עליו שהיה דבוק בו ית"ש בכל רגע ורגע. ולבד כל זאת, יצא שמעו גם כגדול ומפורסם בגאונות, בנסתר כנגלה. היה פוסק הלכות ו"משיב" נפש.

היה תלמיד מובהק לרבי ברוך ממעזיבו, ורבי לוי יצחק מבארדיטשוב, כן הסתופף בצל הסבא משפולא. אחר פטירת רבו הקדוש רבי ברוך בשנת תקע"א, החל בהנהגה בסאווראן, כשאלפים חוסים בצילו ובהם מגדולי תלמידי רבו, אז החל רבינו בנסיעותיו אל הרה"ק האוהב ישראל מאפטא, על אף שהוא עצמו כבר היה רבי לרבים וגדולים.

אחר הסתלקות רבו הרה"ק מאפטא, נתמנה תחתיו לנשיא היישוב שבארץ הקודש. נמצא מכתב מטבירה המפרט את מייסדי כולל וואהלין, ופותח בהרה"ק רבי ברוך ממעזיבו ואחריו "כעין החשמל, איש אלקים קדוש מסאוורין".

לאחר הסתלקות אביו בשנת תקס"ב, התקבל לדבנות סאווראן, עם הסתלקות רבו, הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב, כיהן כרב תחתיו, אך לאחר תקופה קצרה שב לסאווראן. כן קיבלוהו קהילות אומאן וקעשינוב לרבם. בשנת תקצ"א, עקב מגיפה שפרצה בסאווראן, עבר לטיטשעלניק. (ימי זכרון)

בעת אשר מחלת החלי רע, פרשה מוטות כנפיה על פני מרחבי תבל רחמנא ליצלן, אמר, כתיב (במדבר יז יג) 'זיעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה', היינו בין שאני אהיה מן המתים בחולי זה, ובין שאני אהיה מן החיים, אתאמץ בכל עוז להיות 'זתעצר המגפה', וכן היה רבינו חלה בחולי זה ונתבקש לישיבה של מעלה, והמגפה נעצרה.

טרם הסתלקותו, עמד בחדר אחד מחשובי החסידים, ובמוחו חלף הרהור, אולי יבקשו ממנו החסידים למלא את מקום הרבי אחריו, פתח רבינו עיניו לעברו ואמר, "מי שאי פעם נהנה מכוס מים,

והצניע אותם בפינת המרתף.

ויהי היום, נסעה האשה לקרובי משפחתה שהתגוררו בעיירה רחוקה. וכדי להיות בטוחה שעד שתחזור לא יסיים בעלה את החמאה מבלי להשאיר שריד ופליט... הערימה עליו בספור כזב, וסיפרה לו שהכדים שנמצאים במרתף מכילים "שומן אוזים" אותו הקדימה והכינה עבור חג הפסח. זה כבר מוכן לפסח, הזהירה אותו, נקי ושמור, אין לגעת בכדים בכלל, שחלילה לא יפול בהם פידור חמץ...

עבר יום, ועוד יום. החליט האיש לבדוק את שומן האוזים... רק להריח... אולי לטעום... בכל מקרה לא הרבה...

ירד אל המרתף וראה שם לא פחות מעשרה כדים... אמר לעצמו: הרי כל ימי הפסח אינם אלא שמונה ימים (עם י"ט שני הנהוג בחו"ל), וגם אם נאכל כל יום כד שלם, עדיין יש כאן די והותר... מה יכול כבר להיות אם אטעם מעט...

אמר ועשה. לקח מעט מ"שומן האוזים"... ושפך לתוך צלחת מרק-עוף שהכין לעצמו, אכל ושבע, ולא שיער ולא העלה על דעתו כי בשר-בחלב הוא אוכל!!

למחרת, הטעם של אתמול עדיין בפיו, שוב עשה כך. וכיוון שעבר ושנה, אם כי בשוגג, ערב

עליו המאכל, רחמנא ליצלן, והיה זה מאכלו דבר יום ביומו.

יהודי, בן תורה, מסתובב בין חסידים, רוצה להתעלות, ואוכל יום ביום בשר-בחלב. מברך ברכה ראשונה, ברכה אחרונה, לא חולם מה הוא מכניס לתוך פיו.

עברו הימים והאשה חזרה. עד מהרה גילתה את מה שקרה. שני כדים התרוקנו. מיהרה ושאלה את בעלה: הרי דיברנו שזה לפסח... הודה הבעל שאכן ראה כי יש ברווח גדול, ולקח מזה לארוחתו, להשביח את מרק העוף שאכל מדי יום!!!

נחרדה האשה והתחילה לזעוק: רבונו של עולם, בשר בחלב אכלת! חמאה בתוך מרק עוף, אוי ווי, מה עשית! בישלת בשר בחלב, אכלת בשר בחלב, אנה אנו באים!!!

כל חיינו אנחנו מקפידים במטבח על חומרות והידורים, וכאן בשר בחלב, טרפה ממש, כל המטבח טרף, מה אכלת, מה עשית!?

רעבתן זה דבר אחד, אבל ירא-שמים הוא היה. למדן הוא היה וחסיד הוא היה. וכששמע את הדברים האלו כמעט והתעלף. הוא, המקפיד על קוצו של י"ד, המהדר בכל מצוה ובורח מן העבירה, הנשמד מכל דבר איסור ובפרט בענייני אכילה, נכשל בכזה חטא! להיכן הוא יוליך את

חרפתו לפני הקב"ה. מה יעשה כעת?! דמעות חמות זלגו מעיניו, והוא לא ידע לשיית עצות בנפשו. בצד לו, קם ונסע אל רבו - הרה"ק רבי משה מסאווראן, לתנות בפניו את צעדו ולבקש ממנו דרך תשובה, תיקון על מעשיו.

שמע רבי משה את דבריו בכאב עצום, ואמר: מכיר אני אותך ובטוחני שתמצא את הדרך לשוב בתשובה על עצם העבירה שנכשלת בשוגג. הקב"ה רוצה בתשובה ובוודאי יראה את צערך על השגגה שנפלה לידך, אולם על הדבר הזה אתה צריך לעשות חשבון-נפש, איך יהודי נכבד כמוך שקוע בתאוות האכילה, נכון שלא ידעת שזה שומן אוזים, אבל איך מגיע שאדם כמוך לא מספיק לו מרק עוף חם וטעים, אלא דחוף לו להוסיף על זה גם שומן אוזים. לא רעב היית, לא חולה היית, סתם בגלל תיאבון ורעבתנות נפלת לכזה בור...

***

את הסיפור החסידי הזה, סיפר הגאון הצדיק רבי מנחם נחום רבינוביץ זצ"ל האדמו"ר מקנטקוובה, וראב"ד דחיפה (והובא בספרו 'מחשבת נחום', שמועות וסיפורים, עמ' רמ).

(ספיד ויהלום פר' משפטים פ"א - להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בס"ד

נביאים וכתובים מאירים כבודו

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

למה זה שלחתי

על קברו של התלמיד ואמר לו: למה לא תקיים תקיעת כפך. ובתוך כדי דיבור חטף להרב הקדוש תנומה וראה את התלמיד בחלומו, ואמר לו: דע, שמדברים נסתרים שבעולם העליון אסור לגלות, רק פסוק אחד אפרש לך: דוד אמר (תהלים מח י) 'דמינו אלהים חסדך בקרב היכלך', וצריך להבין, הלוא 'אלהים' הוא מידת הדין, ואיך יאמר אחר כך 'חסדך'. והפירוש הוא כך: 'דמינו אלהים' כשהאדם כאן בעולם הדמיון יראה לו שהוא דין, 'חסדך בקרב היכלך', אבל כבואו לעולם האמת ששם היכל האמת אז יבין שהכל חסד (קבלת שבת) פיעטורקוב (תרס"ז, עמוד 50).

***

על הפסוק (שמות ה כב-כג): 'וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתיני ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלח את עמך', כתב הר"ק האמרי אמת מגור זיע"א בהערותיו לספר 'פרדס יוסף' את הסיפור הבא, והוציא ממנו את הפירוש לדברי הפסוק: הרב הקדוש, רבי ר' אלימלך ז"ל, בזמנו היה רבי אחד שעשה סיגופים גדולים על גזירה שהיתה בימיו. ואמר לו שלא יעשה עוד סיגופים, [כי] לאחר פטירתו יתפלל בדבר זה לפני בית דין של מעלה. אבל גם אז [לאחר פטירתו] לא היה שום שינוי, ובא הרבי ר' אלימלך ז"ל בחלום ואמר לו: תדע שמה שנראה בעולם הזה רע - בעולם העליון טוב. וכל מי שנקרב ביותר להקב"ה נראה לו יותר שהוא טוב.

זהו הוא טענת משה 'למה זה שלחתיני' כי אני קרוב לך, ולי נראה שהכל טוב, ואין אני יכול להתפלל כראוי. זה שאמר משה רבינו 'שלה ביד תשלח' לאיש אשר איננו קרוב כל כך להקב"ה ויכול להתפלל בעדם. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ובתוך כדי דיבור חטף להרב הקדוש תנומה וראה את התלמיד בחלומו, ואמר לו: דע, שמדברים נסתרים שבעולם העליון אסור לגלות, רק פסוק אחד אפרש לך: דוד אמר 'דמינו אלהים חסדך בקרב היכלך', וצריך להבין, הלוא 'אלהים' הוא מידת הדין, ואיך יאמר אחר כך 'חסדך'. והפירוש הוא כך: 'דמינו אלהים' כשהאדם כאן בעולם הדמיון יראה לו שהוא דין, 'חסדך בקרב היכלך', אבל כבואו לעולם האמת ששם היכל האמת אז יבין שהכל חסד

הובא בספר אחד מעשה נפלא, תלמיד של הרמב"ן ז"ל חלה, ובא אליו הרמב"ן לבקרו. וראה הרמב"ן שהולך התלמיד לבית עולמו. ואמר לו: שמע נא בני את אשר אצווק, הנה למעלה יש היכל עליון ושמה כסאות למשפט, ושם גם השכינה בעדתם, והא לך קמיע ממני, ושם תתנה לשומר הפתח, ויפתחו לך כל השערים עד אשר תגיע להיכל העליון הלז, ושם תשאל את פני הקב"ה כמה שאלות עצומות שיש לי על כל הנהגותיו עם עמו בית ישראל. ואת השאלות נתן לו בכתב, ולאחר מותו יבוא אליו להגיד לו מה השיבו לו שם.

התלמיד נפטר לעולמו והיה היום והרמב"ן היה יושב ולומד אצל החלון, והנה נפתח החלון ותלמידו עומד אצלו, ויאמר התלמיד: דע לך מורי ורבי, בכל מקום שראו את הפתקא משמך, פתחו לפני כמה שערים ונתנו לי מקום לעלות מעלה מעלה עד ההיכל הנ"ל, וכאשר רציתי לשאול את הקושיות שהכין לי מורי ורבי, מיד ראיתי כי אין קושיא כלל וכלל. בעולם הזה שהוא עלמא דשיקרא יעלה על דעת האדם שיש לו כמה קושיות על הקב"ה, אבל בעולם האמת שהיא עלמא דקשוט שם רואה שהכל בצדק ובמשפט.

וכן סיפר הרב הגדול החסיד דק"ק סילעו, ר' יעקב מנחם, שראה בספר אחד מעשה נפלא מהרב הקדוש רבי אברהם יהושע העשיל, דק"ק מעזיבוז, האוהב ישראל זיע"א מאפטא. בימיו היה דור הגון שקיימו כל שלשה עמודים, תורה ותפילה וגמילות חסדים, ואף על פי כן היה שנת יוקר גדול

וחלאים רבים, ועל היותר סובלים - עם ישראל המדוכאים. והיה בעיניו של הרב הקדוש לפלא, מה פשעם של ישראל שהקב"ה שולח עליהם יסורים כהנה. וכך קרה שתלמיד אחד שלו, גברא רבא, חלה. וירא הרב שהוא הולך לעולמו, ויקח ממנו תקיעת כף שיבוא מעולם האמת להגיד לו טעם הדבר מפני מה נגזר עליהם דין קשה. וימתין הרב הקדוש עד שלושים ולא בא. הלך הרב

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

לרגל יום ההילולא

סט ספרי מרן 'אביר יעקב' ונכדו מרן 'עטרת ראשנו'

מהדורת פריעדמאן מכון 'אור לישרים' - נהריה, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

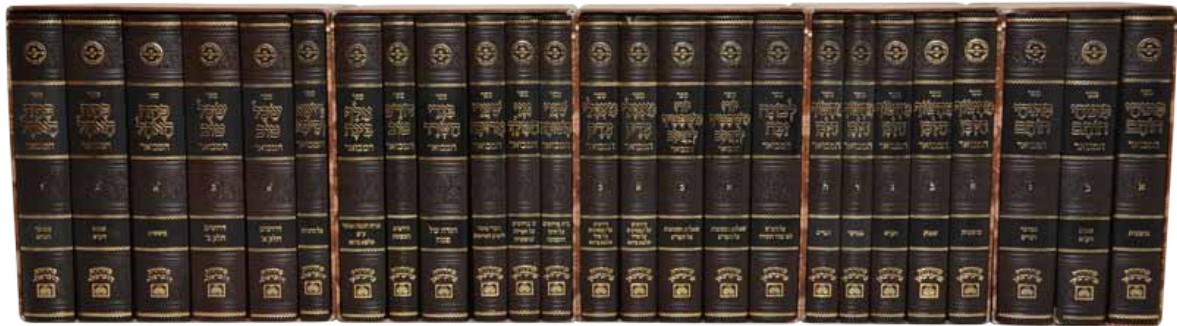
כל ספרי מרן 'אביר יעקב' ז"ע ונכדו מרן 'עטרת ראשנו' רבי דוד אביחצירא ז"ע הי"ד, ערוכים וסדורים ברוב פאר והדר, במהדורה ייחודית ורבת מעלות, עם ביאורים והערות נחוצות להבנת דבריהם הקדושים, יחד עם עוד הוספות רבות, שכמותם עוד לא היה מעולם.

חיבורי מרן אביר יעקב הם: פיתוחי חותם (3 כרכים), מחשוף הלבן (5 כ'), לבונה זכה, יורו משפטיך ליעקב (2 כ'), מעגלי צדק (2 כ'), שערי תשובה, גנזי המלך, שערי ארוכה, בגדי השרד, דורש טוב, אלף בינה.

חיבורי מרן עטרת ראשנו: רישא וסיפא, שכל טוב (2 כרכים), פתח האוהל (3 כ').

בממלכת התורה 'עוז והדר' עמלו בשנים האחרונות על פרויקט ענק מימדים זה, ביוזמתו, בעידודו ובהכוונתו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי דוד חי אביחצירא שליט"א, על מנת לפתוח שער לרבבות מבקשי תורה ויראת שמים להבין ולהשכיל בדברי הצדיקים ז"ע, לסייע בהבנת הפשט והשגת עומק הכוונה, ולהעשיר את הידיעה בסוד העניינים המובאים בחיבורים אלו.

הספר כולו הוגה ונסדר מחדש, עם 2 מדורי ביאור נפלאים (ביאור הפשט והרחבת העניינים), בשפה ברורה ובהירה. במהדורה זו נוספו גם כותרות לכל נושא וענין, פיסוק וחלוקת קטעים מיוחדת, אלפי מראי מקומות והערות נחוצות, וכל אלו נסדרו במהדורה מפוארת ומושלמת כמסורת הידועה של כל ספרי 'עוז והדר'.

לרגל יום ההילולא

ליקוטי אביר יעקב הסדרה האלבומית

מהדורת 'קרן טללי ברכה' מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

מאסף עשיר של אמרים נפלאים ודרושים יקרים ונשגבים, לקט פנינים ואמרות טהורות, שנלקטו ממשנתם של מרן 'אביר יעקב' ז"ע, ונכדו מרן 'עטרת ראשנו' רבי דוד אביחצירא ז"ע הי"ד, מחיבוריהם ותורתם שהותירו אחריהם בכתובים, כברכה לדורות אחרונים. במלאכת מחשבת ובעמל רב, נאספו מכל

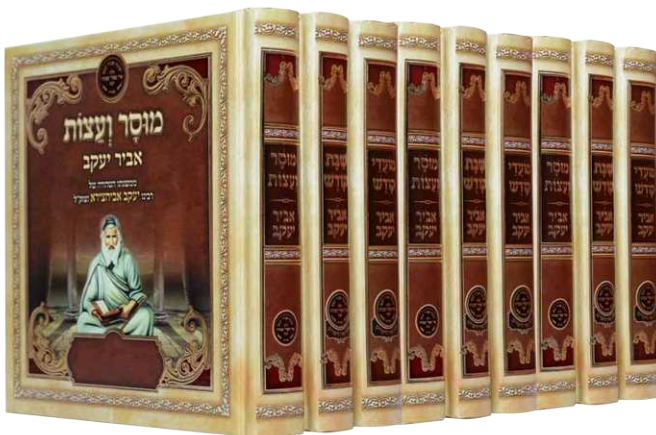
ספריהם הקדושים וממעינות משנתם הנובעים, ליקוטים ערוכים וסדורים על כל נושא וענין, המועילים לעבודת השי"ת ולקדושת היהודי, לטהרת הלב ולעבודת המידות.

סדרת ספרים ייחודית זו, יצאה לאור ע"י קרן 'טללי ברכה', בהכוונתו ובברכתו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי דוד

חי אביחצירא שליט"א, במטרה להנגיש את תורת 'אביר יעקב' לכל כלל ישראל, ולמען יוכל כל מבקש להתענג על משנתם של צדיקים בכל נושא וענין אשר יחפוץ.

הספר נסדר ונדפס במהדורה אלבומית מפוארת, בעיצוב מרשים ומרהיב, כמיטב ספרי 'ממלכת התורה' - עוז והדר, לנוחותם של הלומדים ולכבודה של תורה.

11 כרכים בסט

חדש בממלכת התורה

לרגל יום ההילולא

דרושי אביר יעקב

מאמרים ערוכים במשנתו של מרן 'אביר יעקב' מכון 'אור לישרים' - נהריה, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

דרושי מוסר ומאמרי הגות במשנתו של מרן 'אביר יעקב' ז"ע, סדורים וערוכים לפי ענייני התורה ובמחשבת ישראל, יסודות אמונה ועיקרי המצוות, שגלקטו בין אומן מכל חיבוריו הקדושים של רבינו המחבר, ונכתבו בשפה ברורה ונעימה, לטובת כל מבקשי ה', החפצים לעיין בעומק תורתו של 'אביר יעקב', ולהרחיב את אופקי המחשבה בענייני היהדות ובעיקרי הדת.

הספר נערך במכון 'אור לישרים' שע"י ישיבת אביר יעקב - נהריה, על ידי צוות גדול של תלמידי חכמים שיח"י, בהכוונתו ובברכתו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי דוד חי אביחצירא שליט"א.

הספר 'דרושי אביר יעקב' נסדר והובא לדפוס כמיטב המסורת של ספרי 'ממלכת התורה' - עוז והדר', במהדורה מפוארת ובעימוד מושלם, באופן שמענג את הקריאה והלימוד על קהל הלומדים, ומנגיש את תורת 'אביר יעקב' לכל קהילות ישראל, בכל הגילאים ובכל המגזרים.

לרגל יום ההילולא

חמשה חומשי תורה - אביר יעקב

מארז 48 חוברות

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סדרת ספרי 'אביר יעקב' המבואר על התורה, מחולקים לפי פרשיות התורה, במהדורת כיס נוחה ללימוד בדרכים. בתחילת כל חוברת נסדר חומש עם פירוש רש"י ותרגום, ללימוד הפרשה ואמירת שמירת.

לרגל יום ההילולא

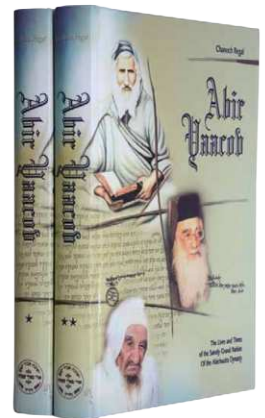
פרקי תולדות 'אביר יעקב' - אנגלית ABIR YAACOV

מהדורת 'קן טללי ברכה'

מכון 'אור לישרים' - נהריה, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

פרקי תולדות וקורות חייו של מרן 'אביר יעקב' ז"ע, וכל צאצאיו יוצאי ירך יעקב, חכמי ורבני משפחת אביחצירא המעטירה נבג"מ. הספר המקורי נכתב בעברית, בעבודה מחקרית מקיפה, על ידי הסופר הדגול הרב חנוך ריגל ז"ל, ותורגם לשפת האנגלית, בעריכה מחודשת ובעיצוב חדש.

הספר יצא לאור ע"י קן 'טללי ברכה', בהכוונתו ובברכתו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי דוד חי אביחצירא שליט"א, למען יראו וילמדו אורחות צדיקים ומסילות ישרים, לידע על פעלם של צדיקים ושובג חייהם בקודש.

דבר בעתו

אוצר השובבי"ם

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

כל ענייני ימי השובבי"ם בהלכה אגדה וחסידות במהדורה קצרה ונוחה ללימוד בדרכים.

מילין קידין וחיזושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הֵתָא

תֵּתָא

חֵדְתָא דְאִוְרֵי־יִתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

קיום תרי"ג מצוות לכל יהודי

להתקיים אלא בכללות כל ישראל ואין מציאות בעולם יכול עשות כל עיקרי התורה, וזה לך האות, אם הוא כהן הרי זה אינו מקיים נתינת כ"ד מתנות כהונה ופדיון בכור וכו', ואם הוא ישראל הרי אינו יכול לקיים מצות עשה שבהקרבת הקרבנות ודיניהם אשר רבו מצות עשה שבהם, וכן לוי. ובכללות כל ישראל יקיימו כללות עיקרי התורה, לזה אמר 'ועשו' לשון רבים.

אך כאשר כולל עצמו בכלל ישראל יש לו חלק בכל תרי"ג המצוות וממילא מקבלים רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו חיות, וכאשר כתב **האור החיים** (שם לט לב): כי ה' ציווה תרי"ג מצות, ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם וכו', ומה מציאות יש ליחיד לקיימם להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אשר יכוונו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה. עכ"ל. ומטעם זה אמרו צדיקים שקודם כל מצוה שעושה, יראה לכלול עצמו בכלל ישראל.

זוהי אפוא כוחה של אחדות ואהבת ישראל שנחשב לו כאילו הוא עצמו עשה המצוה בפועל, וכלשון הזהב של העוללות אפרים בהמשך דבריו: ודבר זה ראייה ומופת לאחדות האומה הישראלית, שכולם נחשבו לאיש אחד והם גוי אחד בארץ מצד הנשמות שנגזרו מאל אחד, ולפיכך מקבל כל אחד שכר מן המצוות שעשו אחרים, וכן העונש, מצד היותם ערבים זה בזה.

מצוות שאינו יכול לקיימם בפועל יקימם במחשבה ודיבור

עצה נוספת מצינו בספרים הקדושים שהרי אמרו (קידושין מ). 'מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה', ועל כן במצוות שבידו לקיימם, יקיים המצוה בפועל.

זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור (ג טו). דרשו רבותינו ע"ה (תקו"ז הקדמה ד): 'שמי' עם י"ה - שס"ה, 'זכרי' עם ו"ה - רמ"ח. שכאשר מקיים האדם רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, זוכה להשראת השכינה. כי כל מצות עשה מחיה ומגינה אבר אחד מהאדם, וכל מצות לא תעשה מחיה ומגינה על גיד אחד משס"ה גידיו של אדם. אם כן יקשה, וכי יכול אדם לעשות את כל המצוות. הלא ישנם מצוות הנוהגות רק בכהנים, וישנם שחלים רק במצבים מסוימים, כגון מצוות השבת אבידה שאם אינו מוצא מאומה אינו יכול לקיימה, וכן שילוח הקן ונתינת גט פטורין וכיוצא בזה מצוות רבות אחרות. ועל כולנה, אותם המצוות שניתן לקיימם רק בזמן שבית המקדש היה קיים. ומאחר שראינו שכנגד כל אבר מהאדם ישנה מצווה מיוחדת לו להחיותו, מה יעשה האדם ויחיה.

ע"י אהבה ואחדות כלל ישראל נעשה כאילו קיים הוא עצמו

נאמרו בכך כמה וכמה תירוצים. בעל **הכלי יקר ע"ה** כותב בספרו **עוללות אפרים** (קפז): התורה באמת גדולה ורחבה היא על האדם, כמו שאמר (תהלים קיט צו) 'רחבה מצותך מאוד', ועל הרוב אי אפשר לאדם אחד שיהיה בידו לקיים את כל מצוות עשה בתורה וכו', הרי לפעמים שתמנע ממנו לאיזה סיבה. על זה אמרו (אבות פ"ב מט"ז) 'לא עליך המלאכה לגמור' כולה, רק אשר תמצא בכחך עשה אתה קצתם ואחרים קצתם, ובזה תתקיים התורה כולה על ידך ועל יד זולתך.

וכך גם כתב **האור החיים הקדוש** (שמות כה י) לבאר מדוע דווקא בארון שינה לשונו ואמר לשון רבים כאמרו 'ועשו ארון', וביאר: אולי שרמז שאין גופה של תורה יכול

א) שזה הנאמר בפסוק (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאוד בפּיך ובלבבך לעשותו'. שישנם מצוות שאפשר לו לקיים והם הנכללים ב'לעשותו'. והמצוות שאינם בידו לעשותם, קרובים אליך מאוד ע"י שתקיימם 'בפּיך ובלבבך' היינו לימוד המצווה והלכותיה בפּיך, ולדעת סוד המצווה בלבבך.

אך במצוות שאינם בידו יקיימם ע"י דיבור ומחשבה, כפי הידוע שבכל מצוה ישנם שלושה חלקים 'מעשה דיבור ומחשבה'. ואם אינם בידו ילמד הלכותיהן וישתוקק לקיימם במחשבתו ואז הקב"ה מצרף מחשבתו למעשה כאילו עשה בפועל.
מבאר השל"ה הקדוש (הקדמה לתורה שבכתב אור חדש

מִילְתָא דְפְלִיאָה

אדם מישראל קדוש בקדושת התורה

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה וְגו' אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ (א א). כל אדם מישראל קדוש הוא בקדושה של מעלה ואף גופו הגשמי קדוש הוא, וביותר הצדיקים המתנהגים בקדושה ובטהרה אשר בוודאי כל גופם קדוש. כי התורה והאדם קדושה אחת יש להם, כמו שנרמז בלשון הפסוק (במדבר יט יד) 'זאת התורה אדם', והרי אמרו (אחרי עג). אורייתא קוב"ה וישראל חד אינון, וכמו שהתורה כולה שמותיו של הקב"ה (זוהר משפטים קכד.), כך גם בני ישראל הם שמות הקדושים, כמו שכתב הרה"ק בעל מאור עינים ע"ה (ד"ה ואלה שמות), ואלה שמות בני ישראל שבני ישראל מלאים שמות הקדושים, וזהו ואלה שמות אלו בני ישראל המלאים שמות הקדושים.

גם שמו של האדם רומז לשמות קדושים ועליונים, כמו שאמר המגיד ממעזריטש ע"ה (ליקוטים יקרים אות ערב) על הפסוק 'ואלה שמות בני ישראל', כי כמו שהתורה שמו של הקב"ה כך שמות בני אדם הם שמות קדושים, ושמו של האדם רומז לבחינת נשמתו הקדושה שיסודה בשמות הקודש. ושם האדם למטה הוא רמז לשם קדוש בעליונים, וזה הנאמר בהמשך הפסוק **איש וביתו באו, איש** הוא צירוף שם קדוש ועליון, **וביתו** הוא שם האדם למטה, שניהם **באו** כאחד, והשם התחתון הוא כמו בית לשם העליון.

לכל יהודי יש אות בתורה

לכל יהודי יש אות מיוחדת בתורה, כמו שידוע הרמז בתיבת 'ישראל' ראשי תיבות יש ש'שים ר'בוא א'ותיות ל'תורה, וכן יִשְׁרָן ראשי תיבות יש ש'שים ר'בוא נ'שמות, ומבאר במאור עינים (חוקת ד"ה זאת התורה) שיש שישים רבוא שורשי נשמות בישראל, וכל שורש נשמה יש לו אות בתורה כמו שכתב מו"ר זקני ע"ה בספר פתוחי חותם (ריש כי תשא), וכדאיתא בזוהר 'קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד הוא', ואותה אות היא חלק אלוה ממעל שבקרב האדם המשפיעה על האדם שפע וחיות קדושה.

מטעם זה אמר האריז"ל שבהגבהת התורה יקרב האדם את עצמו אל ספר התורה, ויסתכל היטב באותיות הקדושות, ובאותה שעה יתמשך עליו אור גדול, כי על ידי הראיה מושך האדם לעצמו שפע טובה וברכה מהאות המיוחדת לנשמתו, בבחינת 'אות היא לעולם', שכל אות בתורה משפיעה על אדם אחד שהוא עולם מלא, ולכן נקרא הקדוש ברוך הוא 'ה' צבאות' שהוא מלשון 'צבא אות', כי כל אות ואות בתורתו הקדושה יש לו צבא בפני עצמו.

בני ישראל הגיעו לשלמות בקבלת התורה

ובקבלת התורה בא הדבר לשלימות, שאשר קיבלו בני ישראל את התורה השיג כל אחד את חלקו בתורה, ועל ידי זה העמידו עצמם איש איש על מעמדו הראוי לו, וזה הרמז בכתוב (להלן כ טו) 'וירא העם וינועו ויעמדו', שעל ידי יראת השמים שקיבלו במתן תורה העמידו עצמם במקומם הראוי להם. והענין הוא, מאחר ולכל יהודי יש שם משמות הקודש, והלא התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה, וששים רבוא אותיות לתורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל, וכיון שבקבלת התורה קיבל כל אחד את חלקו הראוי לו בתורה - בא לתיקונו הנכון באותיות התורה שכנגד נשמתו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כח ההטיה לטוב או לרע הוא שנמצא בידי האדם

הכתוב (דה"י א' כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך'. רק המבוקש מהאדם להטות רצונו וחשקו לדרך חיים, או אז ישפיע עליו הקב"ה כוחות משמים לגמור מעשיו בטוב.

כח האדם להשתמש בתכונותיו ולהטותם להיכן שיחפוץ

ניתן להעמיק עוד, מהו כח הנטייה שנתן הבורא יתברך ביד האדם. כי האדם נברא גוף ונשמה, ארץ ושמים. כוחות מנוגדים זה לזה, ובידו להטות עצמו לאחד מהם, ובכך מושך אחריו גם את הכח המנוגד לו. וכבר נאמר שלכן נקרא 'איש' ראשי תיבות א'רץ י'הודי ש'מים, שהיהודי נמצא בתווך בין שמים לארץ ובידו להטות ארץ לבחינת שמים, וחלילה להיפך.

וכך דרש בזה אדוננו הגאון מוילנא ע"ה (משלי כב ז) בדברי הגמרא בשבת דף קנו (ע"א), האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא. שכל אדם נולד במזל מסוים ואינו יכול לשנותו, רק הכח שיש בידו הוא, לקחתו ולהשתמש בו לדברים טובים. כדוגמת הנולד במזל מאדים שבבחירתו יכול להיות מוהל, שיקח את מזלו וישתמש בו למצוות ולקדושת הברית. וכן יכול להשתמש בו להיות שוחט, שאף שיש בו מצוה אך אין זה אלא רשות, שכשירצה לאכול עליו לשחוט בהמתו. אך יכול ליפול לדרגת רוצח ח"ו. נמצא כי אותה הנקודה שיש בו יכולה לשמש לקדושה או להיפך ח"ו, לרציחה ואביזרייהו. הרי לנו משמעות עמוקה בכח הניתן באדם להטות עצמו ומזלו ולהשתמש בו לטובה. שבעצם נמצאים בו כל האפשרויות, והמבוקש ממנו להטות עצמו ולנטות אחר הטוב.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' מַה זֶה בְּיָדְךָ וַיֹּאמֶר מִטָּה (ד. ב). קשה, הלא ידע ה' מה יש בידו, לשם מה שאלו על כך. אלא ביארו בזה בספרן של צדיקים כי למקל ישנם כמה משמעויות, כשאדם בא בשנים נסמך עליו נקרא 'משענת', וכשאדם צעיר הולך עם מקלו משמש המקל לכבוד ולתפארת ואז נקרא 'מטה' על שמטה אותו לכאן ולכאן, וכשנוטלו להכות בו נקרא 'מקל' מלשון 'ונקלה אחיך לעיניך'. וזו הייתה שאלתו של הקב"ה למשה ע"ה 'מה זה בידך' באיזה מצב משמש המקל שבידך, והשיבו משה 'ויאמר מטה' המטה אשר בידי משמש לי להטות עצמי לימין ושמאל. כלומר הכח הנמצא בידי הוא להטות עצמי לגשמיות או לרוחניות באמצעות מעשי.

ומבואר עוד, כי משה רבנו ע"ה הלא היה חכם גיבור ועשיר כמובא בחז"ל (נדרים לח.), אך ידע, כי לכל אלה לא הגיע מכוחו העצמי אלא מהקב"ה שהשפיע לו כל זאת, ואם יטלם ממנו שוב אינו שווה לכלום. כי איך יחזיק עצמו לחכם הלא רק ה' יתן חכמה, ו'משיב חכמים אחר ודעתם יסכל' (ישעיה מד כה). וכן מעלת העשירות, הלא ה' מוריש ומעשיר' (שמואל א' ב ז). וגבורת בן תמותה אף היא אינה שווה לכלום, כי 'באפס יד ישבר' (דניאל ח כה). ועל זה השיבו משה רבינו, אכן אין לי מצד עצמי שום דבר, והכל בידך, ואני הנני רש ודל. ברם ישנו דבר אחד אשר הוא בידי ולי השליטה עליו, והוא 'המטה'. כלומר, כח הנטיה לנטות ימין ושמאל, לבחור בטוב או בהיפך ח"ו. כי רק את כח הבחירה העניק הקב"ה לאדם. וזאת על כל אדם לדעת, כי משלו אין לו מאומה כמאמר

יצר טוב מגיע בגיל י"ג לאחר שנשרשו תכונות נפש האדם

בזה ניתן לבאר מדוע היצר הטוב מגיע לאדם רק בהיותו בן י"ג שנים. שכן התכונות לטוב ולהיפך נמצאים בו עם לידתו כמאמר הכתוב (בראשית ח כא) 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו', וכך מאמץ הוא לעצמו תכונות אלו וממצה אותם עד תומם, וכשנרכשו אצלו, מגיע היצר הטוב ואז יכול הוא להוציאם בכל הכח בקדושה. כי הלא כל כוחו של היצר הטוב הינו הטיית התכונות לטוב, ומשכן לאחר שנקנו בו באדם תכונותיו, מגיע זמנו של היצר הטוב להטותם לתחיה ולטוב.

הקב"ה עוזרו לאדם להטות תכונותיו לטוב

ואמרו בגמרא סוכה (נב:): אמר רבי שמעון בן לקיש, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו וכו', ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו אינו יכול לו. יש לפרש שזוהי העזרה שעוזר לו הקב"ה, שהכוחות שיש בו מתכוונים לצד הטוב. שכן יצר הרע יושב על שני מפתחי הלב, שאינו נמצא בצד הרע, שכן אין המלחמה במקום הרע. רק יושב על שני מפתחי הלב, ששם עיקר המלחמה להטות את הדברים מרע לטוב, והקב"ה מסייע ביד האדם שיוכל להטות לטוב.

תורה תבלין להטות יצרו ולהמתיקו

וזה גם מה שהורו לנו חז"ל הקדושים בדבריהם (קידושין ל:): 'בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין', ויש להבין דברי חכמים וחידותם, הרי תבלין הוא הממתק את המאכל ונותן בו טעם, וכל מטרתנו לבער מקרבנו את היצר הרע, אם כן מהו שהמשילו היצר לתבלין. אך האמת היא, כי היצר הוא רצון באדם בלתי מוגדר לטוב או לרע, והוא כח רצון, חשק התלהבות ודחף בלתי מוגדר,

וע"י התורה הקדושה משמש תבלין למתק ולהפכו לטוב, וכך משתמש בכלים שניתנו בו לתכלית שבשבילה נבראו. כמו לדוגמא אהבה - לאהוב הבורא, ויראה - ליראה מהחטא, וכן על זה הדרך. ואפילו גאווה המגונה משתמש בה להכיר גדולת הבורא ולנצח היצר.

וכמו שכתוב (תהלים קיט צח) 'מאויבי תחכמי מצוותיך' שביאר בזה הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה (קדושת לוי נח ד"ה שמטבילין) שאת החשק וההתלהבות שיש לאדם לענייני העולם הגשמיים שהם אויביו של האדם, יקח מהם להחכים במצוות ה' ובאותה התלהבות יעשה את מצוות ה'. ועל כך פירשו צדיקים את דברי רש"י בפסוק (בראשית לב ה) 'עם לבן גרתי', שכתב: 'ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים', שאמנם שמרתי תרי"ג מצוות, אך מצטער אני על כך שלא למדתי ממעשיו הרעים, והיה עלי ללמוד ממנו כיצד רץ והתלהב בעשיית מעשיו הרעים, ולהשמש בהתלהבות זו בעשיית המצוות.

ובזה יבואר מה שאמרו במדרש (תנחומא נשא יא) שהראה הקב"ה למשה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, ולשם מה הוצרך להראות לו מתחת כסא הכבוד בדווקא. אך כדי להראותו וללמדו, כי אמנם כסף יכול לשמש לכל דבר, הן למצווה וחלילה להיפך, אך בכח האדם להטות את דברי עולם הזה לקדושה עד שיגיעו כל כך גבוה עד כסא הכבוד. כי כל ענייני עולם הזה תלויים ועומדים בנטיית האדם לטוב ולמוטב, והאדם יכול להפך כל דבר לטוב. ועל כך מבקשים בכל יום 'והסר שטן מלפנינו ומאחרינו' שהשטן הוא יצר הרע (ב"ב טז). עומד באמצע בין הטוב בחינת 'לפנינו' לרע בחינת 'מאחרינו', וכשיסירו ה' נוכל להטות הכל לטוב ויתקיים 'ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם'.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

עבודת השם בכל מקום ובכל זמן

למקום מסוים או למצב אחר ממה שנמצא בו עכשיו, שכן 'מלוא כל הארץ כבודו', ומכל מקום ובכל זמן יכולים להתקדש בקדושתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

התקרבות לקודשא בריך הוא בשלשת הבחינות עולם שנה ונפש

סימוכין לדבר מצינו בתורה הקדושה לענין ההתקרבות לשכינה הקדושה לכל אדם, בכל מקום, ובכל זמן, שהן שלשת הבחינות הכוללות את כל הבריאה כולה, עולם, שנה, נפש, ורמוזים הם בפסוק (להלן יט יח) 'והר סיני עשן כולו', עש"ן ראשי תיבות ע'ולם ש'נה נ'פש. בבחינת עולם, כתוב (דברים ד כט) 'ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך', ודקדקו צדיקים ע"ה שהכתוב סתם ולא פירש באיזה מקום, שמכל מקום ומקום שהינך 'שם' תוכל לדרוש את ה' אלקיך ומצאת כאשר תדרשנו, ובכל מדרגה שתהיה משם תמצא את השם יתברך ותוכל להידבק בו.

דוקא מתוך חשכת הגלות אפשר להתקרב הרבה

ולא זו בלבד אלא יותר מזה דקדק בתפארת שלמה (עקב ד"ה או יאמר והיה עקב ה-ב) מסמיכות הפסוקים שם (ד כז-כט), וכתב דברי חיזוק ללב נשבר בחשכת הגלות האחרון, כשבועוונותינו הרבים גברה החשכות ועול הגלות וכשל כח הסבל מרוב הצרות וטרדות הזמן, והסטרא אחרא רודף כל היום באין מנוס, אמנם נכון לכל אדם להבין ולדעת כי דוקא בגלל זה הזמן גרמא שאפילו מעט ההערה לקדושה פועל יותר ויותר לדחות הרבה מהסטרא אחרא, ומעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, ויקר מאד ומקובל לפני ה' יתברך כל בחינת התעוררות לעבודת ה' לתורה ולתפילה אף שאינו כראוי ובכוונה הגדולה כמו בדורות הראשונים, בכל זאת המעט מהעבודות הוא חשוב לפני הקב"ה כמו הרבה בימים שלפנינו.

בכל מקום ומצב שהינך עומד בו מקודש הוא לעבודת ה'

וַיֵּרָא מִלְאָךְ ה' אֵלָיו בְּלִבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֵּרָא וְהָיָה הַסֵּנֶה בַּעַר בָּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינּוּ אֶפֶל. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמְּרָאָה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדֹּעַ לֹא יִבְעַר הַסֵּנֶה. וַיֵּרָא ה' פִּי סֵר לְרֵאוֹת וּגּוֹ'. וַיֹּאמֶר אֶל תִּקְרַב הַלֵּם שֶׁל נְעֻלָּיִךְ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא (ג ב-ה).

מפסוק זה למד החפץ חיים ע"ה לקח בעבודת השם יתברך, כי דרכו של היצר הרע להכניס לאדם מחשבות רעות בכדי למנוע ממנו לעסוק בתורה ועבודת השם, בטענות שווא למיניהם, שלפי מקומו וזמנו או מצבו הדחוק אינו יכול לעבוד את השם, ורק לכשירחיב ה' את גבולו ויוטב מצבו או ישתנה מקומו, ולא יהיו לו שום מניעות, אז יוכל לעסוק בתורה ובעבודת ה' כראוי.

זוהי השאלה ששאל ה' יתברך את משה רבינו ע"ה, מה אתה מהסס כשאתה רואה שהסנה בוער באש והסנה איננו אוכל, ענה לו משה ע"ה אסורה נא ואתקרב לעלות למקום הקדוש ואז אראה את המראה הגדול הזה אור ה'.

אולם רצונו של הקב"ה מהאדם להאמין באמונה שלימה שבכח כל אחד מישראל לעבוד את השם יתברך, בכל מקום ובכל זמן, ועל זה אמר לו הקב"ה אל תקרב הלום, שאין צורך דוקא לעלות בהר ולהתקרב עד הלום בכדי להתחבר ולראות גילוי אור ה', אלא כי המקום אשר אתה עומד עליו, היינו באותו מצב ובאותה שעה שאתה עומד בה, אדמת קודש הוא, כי רצון הקדוש ברוך הוא דוקא בעבודה מאותה שעה הדחוקה, כמו שאמרו חז"ל (שיהש"ר פ"ח ח יב) 'הלומד תורה בצער נוטל אלף בשכרו, שלא בצער נוטל מאתיים', ו'לפום צערא אגרא' (אבות פ"ה מכ"ג).

וזה מה שאנו אומרים בכל יום 'קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלוא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו ג) כמה פעמים בכל יום, שבכך אנו מזכירים לעצמנו שכדי להגיע לקדושה אין צורך להגיע

קדושה בכל מקום ולמד לעבוד את ה' יתברך בכל מקום ובכל זמן.

תפילה לבורא עולם בכל עת ובכל שעה

כך הדבר בבחינת השנה והזמן, שלא יאמר האדם עתה אין לי מוח הראוי לתפילה ולכן לא אתפלל עכשיו רק כשאפנה אתפלל כראוי וכנכון, אלא תמיד בכל עת ובכל שעה אפשר לכל איש ישראל להתפלל אל הקדוש ברוך הוא, כמו שפירש הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ בעל זרע קודש ע"ה (ואתחנן ד"ה ואתחנן הב'): 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר', שלא אמר באיזה עת דיבר שעליה אמר 'בעת ההיא', ללמדנו שבכל עת ועת יתפלל האדם לפי העת ההיא שנמצא עומד בה, יהיה העת איזה עת שרק יהיה.

לא להמתין להתעוררות העליון ורוח ממרום

כענין זה מובא בשם המגיד מקוזניץ ע"ה (ראה באר משה ויחי ד"ה נפתלי) לבאר הפסוק (קהלת יא ד) 'שומר רוח לא יזרע, ורואה בעבים לא יקצור', כלומר מי ששומר ומחכה עד שיערה עליו רוח ממרום והתעוררות העליון להתפלל ולעבדו יתברך שמו, איש כזה לא יזרע זריעה בעבודת השם לעולם, ואילו 'רואה בעבים' היינו מי שרואה להתפלל ולעבוד את השם אף כשהוא נמצא בעביות וכאילו עב הענן סך בעדו שאין מוחו בהיר כל כך, ואף על פי כן מתחזק ועובד עבודתו, 'לא יקצור', זה האיש לא יקצר לעולם בעבדות הבורא ברוך הוא.

ה' יתברך שומע תפילת כל פה - אף מיהודי הפשוט ביותר

כך הוא ממש בבחינת נפש, שאין איש מבני ישראל שאינו מסוגל להתפלל ולעבוד את השם יתברך, ובכל מדרגה שהוא הקב"ה שומע בקשותיו, כמו שאומרים בתפילת שמונה עשרה 'כי אתה שומע תפילת כל פה עמך ישראל ברחמים', שאף אם התפילה היתה בבחינת 'פה', דהיינו מן השפה ולחוץ ובלי כוונה, אף על פי כן הוא יתברך שומע ומקבל צעקתו.

ועל זה אמר הכתוב 'והפיץ ה' אתכם בעמים באורך הגלות, ואחר כך 'ובקשתם משם את ה' אלקיך', אם משם מתוך הגלות המר תבקש את ה' אלקיך, אפילו בקשה קטנה בלב, בכל זאת אחר כך יתקיים בך 'ומצאת' דהיינו דבר חדש שלא חשב עליו, מבקשה המועטת שלך אחר כך תמצא יותר ויותר 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך'.

שלא יהיה לבך חלוק על המקום

בענין זה כתב הבית אהרן (ויצא ד"ה ויפגע ה-ב') דברים נפלאים, לפרש הכתוב (בראשית כח יא) אצל יעקב אבינו ע"ה 'ויפגע במקום', 'ויפגע' מלשון תפילה, שהתפלל לפני הקדוש ברוך הוא שבכל מקום שיהיה, לא יהא לבו חלוק על המקום, ובכל מקום יהיה לבו שווה עם המקום. והוא על דרך שפירש הרה"ק ר' שלמה מקארלין ע"ה את דברי הספרי שהובאו ברש"י בפסוק (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך', ודרשו 'שלא יהיה לבך חלוק על המקום', ואמר הפירוש בדבריהם, אשר בכל מקום יעבוד את השם יתברך, כי יש בני אדם שהם נמצאים באיזה מקום ואינם עובדים את השם יתברך, וטענתם בפיהם שהמקום גורם לכך, כי אם היה נמצא במקום אחר בודאי היה עובד השם יתברך בכל כוחו.

על זה אמר המדרש שחלילה מלומר כן, 'שלא יהיה לבך חלוק על המקום' שאתה נמצא בו, כי אין המקום גורם שום מניעה לעבודתו יתברך, שהרי הכל מאתו יתברך שמו, וכיון שרצונו שיהיה האדם כעת במקום הזה מסתמא גלוי לפניו שזה המקום לא יגרום שום מניעה לעבודתו, רק המניעה מצד האדם.

וזה פירוש הכתוב 'ויפגע במקום', שיעקב אבינו ע"ה התפלל שבכל מקום שיהיה לא יהיה לבו חלוק על המקום ויעבוד אותו בכל מקום ומקום. ואכן מה כתוב אחר כך (בראשית כח טז-יז) 'אכן יש ה' במקום הזה וגו' מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים', כי יעקב אבינו ע"ה הרגיש

יצא לאור ע"י מכון אור לישורים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לגשת ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישורים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר